

Hypecoon.

niculo & similia fert folia, hæc rutæ. Cuminum sativum in umbella floret, hæc nec umbellam, nec umbellæ quid simile producit; sed hoc non impediret, quo minus pro cumino haberi posset. Aliam Adversariorum auctores plantam cumini sylvestris alterius nomine describunt, his verbis. *Alteri vero silvestri duæ sunt plantæ, quæ effigie sit satis & peraque congruere videantur: ea namque, quæ minus cognita, exigua & pulchra, non procul Aquis sextiis oriunda, compluria gerit cornicula, siliquosa, adunca, scorpioides dicta modo, sed crassiora, semine inius præsepis distineto, colore flavo, oblongo: cauliculis graciles, teneriusculi, & folia parva, carui, aut scandicis; pediculis Veneris fumaricæque incisuris, profundis: exigua radice, lutei floris Majo mense, chelidoni major, aut erucae, sed minore. Et eidem iisdemque natalibus siliquosa perquam similis sociatur altera hæc, nec nisi folio tenuiore; angustiore, scilicet Massiliensis divisura, & ad inum radicis albide cerefolii plurimum nascente distat, cauliculis ferme glabris, siliquaque majore, semine inibi contento galegæ, subfulvo.* De posteriore hac ipsius Lobelii, qui adversariorum cum Pena auctor est, iudicium audiamus. Sic in observationibus, de hypecoo jam descripto agens, scribit. *Eadem est hæc effigies cum corniculata plantula descripta pag. cccxxx. adversariorum; arido solo Gallo provincia eruta & à pictore depravata: cujus semen olim Massilia in Belgium transfusi, ubi feliciter enatam, sculpendam curavit Clusius noster.* De ista ergo planta plura dicenda non habemus. Alteram plantulam, quam cumini nomine delineant Adversariorum auctores nunquam vidimus. Ex descriptione colligimus, semen melanthio, cui Dioscorides cumini comparat, non satis simile esse. Melanthio semen rotundum, nonnihil angulosum, oblongum huic. Ex utriusque icone iudicabit Lector, an folia hujus cumini sativo satis respondeant. Alii consolidam regalem, de qua multa cap. de hyacintho diximus, pro cumino sylvestri altero agnoscunt. Horum sententia probabilis admodum, plures imò omnes habet notas quas exigit Dioscorides. Est tenuibus foliis, sativo cumino satis similibus, & à singulis floribus cornicula in sublime erigit: semen deinde melanthii profert. Et hæc de cumino.

Differt ocimum ab ocimo. Ocimum pabuli genus est. Plinius lib. xv. cap. xxiv. *Ocimum, quod in vinea*

seri jubent, antiqui appellabant pabulum, umbra patiens, quod celeriter proveniat. Ocimum autem planta odorata. Ocimum pabulum veteres per δ scribunt $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$, herbam verò per δ $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$; Sed hoc apud veteres ipsos non adeò strictè observatum fuit. Varro lib. i. de rustica cap. xxx. ubi ocymi utriusque refert etymon, *Ocimum, inquit, dictum à Græco verbo $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$, quod valet cito. Similiter quoque ocimum in horto. Hoc amplius dictum ocimum, quod citat alvum bubus, & ideo in datur, ut purgentur, id genus pabuli sunt segetes virides sectæ ante, quam gerant siliquas. Ita locus hic in Commeliniana editione extat. Aliter in Ianfonii editione, cui additæ sunt notæ Scaligeri junioris & Turnebi, habetur. Ocimum dictum à Græco verbo $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$, quod valet cito. Similiter quoque (in margine, quoque) ocimum in horto. Hoc amplius dictum ocimum, quod citat alvum bubus, & ideo datur ut purgentur, id ex pabuli segete viride sectum antequam genat siliquas. In margine lectio Commeliniana adscripta est: Vult hujus editionis auctor ocinum per δ pabuli genus esse; ocimum per μ herbam odoratam. In antiquissimo codice locus sic concipitur. Ocimum dictum à Græco verbo $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$: quod valet cito, similiter quoque ocimum i. cito. Hoc amplius dictum ocimum: quod citat alvum bubus: & ideo iis datur ut purgentur, id est, pabuli segetes virides sectæ: antequam generent siliquas. Verba Varronis sic lego. *Ocimum dictum à Græco verbo $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$, quod valet cito. Similiter quoque ocimum in horto. Hoc amplius dictum ocimum, quod citat alvum bubus, & ideo datur ut purgentur, id genus pabuli sunt, segetes sectæ virides antequam generent (vel genant) siliquas. Vult utrumque ocimum per δ & ocimum per μ nomen accepisse ab $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$. ac quidem ocimum, quod cito crescat, ocimum quod cito alvum citet bubus. Postea declarat quid sit ocimum. Exscripsit hunc Varronis locum Plinius. Lib. xv. cap. xvi. Apud antiquos erat pabuli genus, quod Cato ocymom vocat, quo sistebant alvum bubus. Id erat è pabulis segete viridi defecta, antequam gelaret. Surn Manlius id aliter interpretatur, & tradit fabæ modios decem, vicæ duos, tantundem erviliæ in jugero autumno misceri & seri solitum. Melius & avena Græca, cui non cadit semen, admista. Hoc vocitatum ocimum, bonumque causa seri solitum. Varro appellatum à celeritate proveniendi, è Græco quod $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$ dicunt. Hæc corruptissima sunt. Catonis locus cap. l. i. i. reperitur, Cujus verba, ut in ultima editione extant, hæc sunt. *Vbi ocinum tempestivum erit, dato quam primum. Paulò infra; Usque ocimum dabo, donec areseat. Corrigitur ocimum. Scribo ex antiquissimis codicibus, ocimum. Sic in utroque Regii expresso habetur, Anno mccccclxxxii. & mccccxxxviii. Eandem lectionem habet Commeliniana editio. Venio ad Plinium, qui contra Varronem ocimum vocatum ait pabuli genus, quo sistebant alvum bubus. Malè itaque Plinius locum Varronis exscripsit, vel corruptus est codex. Scribe ex Varrone, citabant, vel ciebant alvum bubus. Id erat è pabulis segete viridi defecta, antequam gelaret. Nec hæc vitio vacant. Nescio quid illud sit, antequam gelaret. Cato dari vult ocimum usque dum areseat. An voluit Plinius arescere tum demum quando gelat. In antiquo codice legitur. *Id erat è pabuli segete viride defectum antequam gelaret: in alio, gerat. Inde corrigit Scaliger Iosephus genicularet. Lego ex Varrone. Id erat è pabulis, segete viridi defecta, antequam siliquaret. Pro Manlius in antiquo codice Manlius legitur, Malunt alii Manlius. Ad ocimum herbam redeo. Hoc Varro nomen accepisse dicit ex Græco $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$ quod cito proveniat. Theophrastus testatur, tertio à satione die provenire cap. i. hujus libri, & lib. iv. de caus. cap. l. i. quod Varronis sententiam valdè confirmat. Doctiores tamen Botanici hoc etymon ocymo pabulo convenire scribunt: Hortense verò $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$, redolere, odoratum esse, derivant. Est enim herbula eximie odorata, quæ & cerebrum odore suo ferit, & sternutamenta excitat. Significantius quoque $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$ per ζ scribendum existimant. Notant alii apud probatum auctorem sic legi; locum tamen non citant. In Theophrasti, Nicandri, Dioscoridis; Galeni, Æginetæ, Plinii codicibus excusis, calamoque exaratis antiquissimis, optimis, ac castigatissimis constanter per $\alpha\omega\mu\iota\sigma\varsigma$ scriptum est. Batavi Basilicon vocant. Quod nomen à Græcis barbaris accepit. Hesychius,****

cum primùm pullulant, cum florent, demum cum pe-
reunt. Eodem loco rigandum esse meridie tradit, lib.
v. de caus. cap. vii. in serpyllum degenerare. Videat
Lector, quæ ad loca jam citata notavimus. Dioscorides
lib. i. cap. clxxi. ocimum describens nullam apposuit
distinctionem, dixitque tantum, notam satis esse plan-
tam. Lib. tamen quarto cap. lxxi. solani hortensis folia
comparat ocymi foliis, sed solani majora & latiora esse
scribit. φύλλα μέλαινα, ἀκύνου μέλαινα ἢ ἀκύνου. Theo-
phrastus ocimum cap. iv. hujus libri inter eas recenset
plantas, quæ generis nullam ostendunt differentiam.
Dioscorides quoque nullam observavit varietatem, sal-
tem memoriæ non prodidit. Martialis apud Palladium
diversitatem miram in flore observavit. Verba ipsa Pal-
ladii ex Aprili Titul. i. r. adscribam. Nunc ocimum se-
ritur: cito nasci dicitur, si statim cum severis, aqua cali-
da perfundás. Rem miram de ocymo Martialis (Gargilli-
um intellige Martialem, non Poëtam) affirmat, quod
modò purpureos, modò albos flores, modò roseos pariat, &
si ex eo semine frequenter seratur, modò in serpyllum, modò
in sisymbrium mutetur. Recentior ætas plura observa-
vit genera, quæ potissimum differunt magnitudine fo-
liorum, quæ vel majora, minora, media, latiora, angu-
stiora, plana, insecta, crispa colore, vel viridia, vel ni-
gricantia, vel maculata; odore caryophyllos, vel ci-
trum redolentia. Flores vel candidi, vel purpurascens
sunt. Vulgatissimum ocimum est, cujus imaginem ap-
posuimus. Sativi ocymi, inquit Dodonæus, magnitudi-
ne differentes, duæ species sunt vulgares, ambæ surculosæ,
dodrantis aut pedis altitudine attolluntur, ramulis rotun-

planta, qua facie, & magnitudine planè ignoramus.
Mathiolus pro erino Dioscoridis obtrudit, scribitque,
se legisse apud aquarum rivulos; succoque lacteo a-
deò turgere addit, ut manus inficiat. Ab ocimo ad oci-
mastrum sive ad ocimoidis venio historiam. Describitur

Basilicum aquat. Castoris Durantis.

Ocimum vulgatius.

dis, in plures alas divisis, purpureis. Et major quidem folia
habet lata, per margines leviter crenata, mercurialis her-
bæ magnitudine & forma similia: minor verò minora:
utraq; splendida, & dilutè virentia: flosculus exiguos
colore vel candidos, vel obscurius purpurascens: semen exi-
guum nigricans, radices oblongas duras, non absque adhæ-
rentibus fibris. Odor utriusque similis; nisi quod majoris spe-
cies quedam reperitur, quæ citrum malum odore refert,
quod ocimum citratum appellant. Mathiolus præter hæc
duo ocima etiam tertium quoddam maximum reperiri
memoriæ prodidit, foliis amaranthi majoribus, longis,
latis & crassis citrii mali foliis similibus. Seritur oci-
mum in horris & in fictilibus. Aliud genus idem Ma-
thiolus ocimi aquatici nomine exhibet, foliis incis. Idem genus foliis incisuris carentibus à Castore Duran-
te pingitur. Figuram ex Castore apposuimus; sed qualis

à Dioscoride lib. iv. cap. xxviii. Ὀκίμοις, οἱ δὲ φιλοτά-
τοι, φύλλα μὲν ἔχει ἀκύνου ὁμοίω, κλώνας δὲ ἀσπιδιοειδούς, δασύς
λοφὸς δὲ τῶν ἰσχυρῶν ὑποκύνου, πλήρεις ἀπὸ γλαυκῶν
καὶ ἰσχυρῶν μελαίνων. Ocimoides, seu, ut alii, Philetarium, fo-
lia fert ocimi, & ramos dodrantes, hirsutos, filiquas hyo-
scyamo similes. Semine nigro, ceu melanthii pregnantes. Ad
calcem capitis scriptum est, ῥίζα ἢ ὑπὲρ λιπῶν, καὶ ἀχρη-
στὸς. Ceterum radice nititur tenui & supervacua. In al-
tero codice capitis hujus inscriptio, non ἀπὸ Ὀκίμοις, sed
ἀπὸ ἐπίστου ἔχιδου ἢ ἀκίμοις. Hoc occasionem viris
doctissimis dedit, ut crederent, ocimastrum jam à Dio-
scoride delineatum, Alcibum alterum esse Nicandri in
Theriac. ubi canit

Ἄλλην δ' Ἀλκιβίοιο φερώνυμον αἶρεο πίνην
Δράγμα χερὸς πλήσας. Παύρω δ' ἐν νέκταρι
πίνωις.
Τὴν μὲν ἐπὶ σκοπέλοισι θαλακροίσι ἐπικτήρ
Κρέμνης ἀμπέδιον καὶ ἀνά ρεῖσιν, ἢ δ' ἵνα ἵππου
Λειμώνες, σκυλάκεσσι ἀμυκλαίσι κελύων,
Κνηζήθμων κύνος οὐλον ἐπ' ἄρμε θυμολέον.
Ὅτε μεταλλέων αἰγὸς ῥόθον ἐν τριβῶ ὕλης,
Κανθῶ ἐν ῥαντῆρι τυπὴν ἀνεδέξατ' ἐχίδνης.
Καὶ τὴν ἠδὲ κλάγγας ἀφενὰς βάλε, ρεῖα δὲ πίνης
Φύλλα κατ' ἐβρυξεν, καὶ ἀλεύατο φοινὸν ὄλεθρον.

Alteram ab Aloibo dictam cape providus herbam,
Prendenti quantum poteris constringere dextra.
Commissoque mox factum celer ebibe potum.
Repperit hanc olim quidam venator, ut ajunt,
Quando Phalacrae scopulis Crymnaea per arva,
Et per amœna Grasi clamorosus equique vireta,
Exhortante canum latratu voce cietet.
Hic viridi in sylva celeris vestigia capre
Sedans, in madidum prope lumina verragus hircum
Vipereis tristem suscepit dentibus ictum.
Ergo procul querulo & morsum testante latratu
Hærentem à sese serpentem excussit, & inde
Hujus morsa statim folia herbæ glutijit, & sic
Horribilem interitum talime discamine fugit.

Doctissimorum, ut dixi, virorum sententia est; Nicandrum versus citatis agere de ocimaastro. Tum quod titulus alterius codicis sit *αὐτὸ ἐπιπέφυτον ἔχον ἢ ἀκίμοειδές*. Tum quod Dioscorides statim ubi echij absolvit historiam de ocimaastro agat. Accedit, quod Aucuarum auctor scribat, ocimoides ocimastrum à Romanis ἔχον verò ab aliis vocari. οἱ δὲ, καὶ ταύτην ἔχον καλοῦσι, αἱ δὲ σκορπιουεργίαι. Ῥωμαῖοι ἀκίμοειδές. Sunt qui hanc echium appellant, alii scorpiuron. Romani ocimastrum. Denique hoc etiam utuntur argumento. Quod alterius Alcibii nufquam meminerit Dioscorides, idemque ocimoides præscribat adversus serpentum morsus. Contrarium suadet quod Dioscorides ocimoidis semen adversus serpentum ictus valere tradat, folia commendat Nicander.

Φύλλα κατέβρυξεν καὶ αἰλεύατο Φοινὸν ὄλεθρον.

Folia, sic mortem fatumque avertit acerbum.

Dioscorides: Δύναμιν δὲ ἔχει τὸ σπέρμα πινόμενον εὖ οἶον ἔχον διήκνους καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἰεπιπέφυτων διήκνους θεραπεύει. Vini hanc habet semen in vino potum, ut viperarum, caeterarumque serpentum morsibus medeatur. Cæterum Poëta per Alcibij plantam intelligit anchusam alteram, quam aliqui, ut scribit Dioscorides, ἀκίμοειδόν aut ὄνοχειλιν vocarunt lib. IV. ca. XXIV. Ἀρχουσα ἐπιπέφυτον ἢ ἰνίοι ἀκίμοειδόν, ἢ ὄνοχειλιν ἐπιπέφυτον. Hanc opinionem ipse Nicander probat, cum paulò ante cecinit.

Ἐνθα δὴ ἔχον πινόμενον. τῆς δὲ τὸ μὲν πινόμενον
 Ἀγμούση προσέειπεν ἀκαυτῆεν πετάλειον
 Παῦρον ἐπεὶ τοτῆν τε καὶ ἐν χθονὶ πυθμένα τείνει.
 Ἡ δὲ ἑτέρη πετάλοισι καὶ καλύκεσσι θεύλειαι
 Ἰψηλὴ ὀλίγων δὲ πέριξ πορφύρεται ἄνθει.
 Βλάση δὲ ὡς ἔχον, σφεδανὸν δ' ἐφύπερθε κάρηνον.

Quas inter duplex echium spectabis, acutis
 Vnum horrens spinis, anchusa fronde, nec alta
 Defossam terra, tenui radice brevique:
 Ast aliud calyce & folio majore, pusillo
 Purpureoque viret redimitum flore, superne
 Viperum gestans adstricto vertice semen.

Ad hos versus Scholiastes, τὸ δὲ ἔπερον φησὶν ἔχον φύλλοις καὶ κλάδοις ὑψηλοῖς ἀεὶ θάλλον ὀλίγων σφαιροειδέσιν ἄνθει, καὶ λυγρὸν δὲ τὸ καυτῆρον αὐτῶν πῦρ ῥόδου, γυν δὲ ἰσως τὸν βλάστηον σημαίνει. Alterum echij genus foliis & ramis majus est, semperque viret, parvo donatum flore. Calyx flos rosæ nondum apertus nunc germen significat. Hæc satis ostendunt, de ocimaastro non agere Poëtam; φιλιτταεργίαι cur quidam nominarint non video. Non illud aparine habet, quod vestibus, ac præsertim laciniis comeantium tanquam sodalium seu amicorum tenacissime adhæreat. An ocimoides dicitur quod vestibus arcte infideat, affixumque maneat? τὸ δὲ ὑψηλοῦς, inquit Dioscorides, ὄνοχειλον. Sunt qui putant, huiusmodi ocimoidis hic melanthij vasculis assimilari. At quoniam illius filiquas, jam pronuntiavit auctor Hyoscijamo similes esse, hoc loco iudicat Doctissimus Saracenus tum ocimoides, tum melanthij femina inter se conferri quamobrem ἰσχυρῶς, non, ἰσχυρῶς, legendum censet. Ocimastrum à Romanis dictum fuit, quasi sylvestre ocimum, uti mentastrum sylvestris menta, quod cum ocimo foliis potissimum simile sit, qua etiam de causa ἀκίμοειδές vocatum fuit. Doctique botanici ocimastrum Plinium ocimum sylvestre appellare tradunt lib. XX. cap. XI. Sylvestri ocimo vis efficacior ad eadem omnia, peculiaris ad vitia, quæ vomitionibus crebris contrahuntur. Vomitisque vulva, contra bestiarum morsus radix in vino est efficacissima. Vel Plinius confundit cum ocimo aliaque planta sylvestre. ocimum, aut ocimastrum & ocimum sylvestre plantæ sunt diversæ; non tantum quod facultates à Plinio memoratas taceat Dioscorides; Sed quod contraria fermè scribat. Dioscorides ocimoides radicem tenuem & inutilem scribit. Plinius radicem ocimi sylvestris efficacissimam inquit, contra bestiarum morsus. Recentiorum quidam pro ocimaastro ostendunt plantam cujus imaginem exhibemus. Cauliculos promit complures, quadrangulares, infirmos, terram versus reclinatos: folia ex intervallis bina contra se posita, parva, longiuscula, ac latiuscula, aliquantulum hirsuta & aspera, uti & cauliculi: flosculos è foliorum sinibus exeuntes, parvos, orbiculatim

Ocymastrum Fuch. ocimum sylvest.

cauliculos ambientes, colore è candido nonnihil purpurascens: semen exile: radices fibris coherentes. Odo-
 re herba hæc multum quam ocimum est inferiore, ut-
 pote exili & obscuro, sed tamen cum gravitate quadam
 non infuavi, ad calaminthes aut ocimi accedente. Va-
 riat foliis modo latioribus modò angustioribus: ratione
 loci modò erecta, modò repens, hinc fit, ut aliã figuram
 Dodonæus, aliam exhibuerit Fuchsius. Aliquando hir-
 sutissima est, aliquando penè lævis; floribus cæruleis,
 rarius albis. Exit multis Germaniæ ac Italiæ locis sua
 sponte, præsertim incultis & arënosis. Æstate tota flo-
 ret, & non raro Septembri etiam mense. Non esse oci-
 mastrum vel inde apparet, quod licet semina minima
 sint, vasculisque inclusa minimis, nullam habeant va-
 scula similitudinem cum hyoscijami cytinis. Malunt id-
 circo alii non pro ocimaastro habere, sed pro clinopo-
 dio. Horum etiam sententiam improbamus. Nam si
 propter florum secundum cauliculos ambitum, clinopo-
 dium dici meretur; multæ aliæ eodem nomine nuncu-
 pandæ erunt: ut calamentha, orvala; horminum, la-
 mium, dictamnium, marubium, pulegium, salvia, scor-
 dium, bugula, aliæque plures, quarum omnium orbic-
 ularim cauliculos circumdant, multa tamen clinopo-
 dium dicitur. Quare Dodonæo videtur acino non diffi-
 milis esse herba. Acinon describit Dioscorides lib. III. cap. L. Ἀκινόν ἢ ἄκινόν (vetus addit Ῥωμαῖοις ἀκίμοειδές) ποῦ
 ἐστὶ λεπτόκροστος, σφαιροειδῆς, τὸ δὲ ὑψηλοῦς ἀκίμοειδές, δισυπέφυτον δὲ
 καὶ ἰσχυρῶς. πικρὸν ἰνίοις δὲ καὶ κηπέταις. Acinus seu aconus Ro-
 manis Ocimastrum dicitur) herba est gracilis furculo, corona-
 ria, ocimo similis, sed hirsutior atque odorata. Apud non-
 nullos etiam in hortis feritur. Has omnes notas habet
 planta jam descripta. Notandum quoque, quod Au-
 ctuarii auctor acinum vocari scribat ἀκίμοειδές βασιλικόν, &
 ἀκίμοειδές. Οἱ δὲ ἀκίμοειδές βασιλικόν, Ῥωμαῖοι ἀκίμοειδές. Pro
 ocimaastro alii plantam ostendunt, quam vulgo betonica
 appellamus aquaticam, scrophulariam alteram: &
 primam scrophulariã ocimastrum alteram genus vocant.
 Scrophularia quæ major cognominatur quadrangula-
 ribus ac subinde cubito altioribus affurgit caulibus, co-
 lore ex obscuriore purpura nigricantibus, interius va-
 cuis. Folio ab uno veluti geniculo semper bina contra se
 posita, lata, acuminata, per margines crenata urticæ
 majoris similia, sed majora, nigriora, & haud quaquam
 attractu urentia, sive pungentia: flosculi in summo ala-
 rû parvuli, colore obscurè purpurei, forma exiguas cas-
 fides satis exprimentes in rotundis, sed tamen acumi-
 natis

Scrophyllaria

natis capitulis, semen succedit exiguum. Radix albida, veluti nodos ac tubercula multa profert, & obliqua ut plurimum nascitur, quandoque idcirco & progermi- nans. Memorabile est quod quidam referunt, vix aliam reperiri herbam, quæ diutius vireat, & ab interitu vindicetur. Germaniæ quædam mulierculæ in vigilia divi Ioannis in tabulato suspendunt, parietibus quoq; impo- nunt, supra januas collocant, quibus in locis longo tem- pore viger, viridisque permanet & continuo repullula- scit, adeo & ut circa festum nativitatis Domini nostri Iesu virentem eam invenire liceat. Secus agrorum mar- gines, in scrobibus ficcis non raro provenit, ac in sylvis. Passim scrophulariam vocant majorem, ad differentiam minoris chelidonii, quod scrophulariam nuncupant mi- norem. Si tam diu duret viriditatemque ac vigorem tamdiu retineat, uti dictum est, non inepte ἀειζων nuncupari possit; nec videri cur ἀειχρυσόν appellare eam non liceat. Quam betonicam vocant aquaticam caule, foliis, floribus, capitulisque jam descriptæ simillima est, cau- les quandoq; paulo crassiores, folia etiam subinde exi- guum majora. Radices autem hujus nequaquam nodo- læ, aut tubercula eminentia habentes, sed ex multis tenuibus fibris commissæ, quibus à superiore potissi- mum differens est. Hæc juxta aquas profluentes emi- cat; ac secus scrobium, rivulorumque margines, ac fluviorum ripas; in aridis vix reperitur. Nullam video causam, cur betonicam vocarint aquaticam, tam betoni- cæ, quam plantagini similis est, neutram folio, flore, radice, semine refert. Malè ergo clymenon quidam as- serunt. Plantiginis foliis scribit Dioscorides clymenon esse. Sed nec semen fert hederæ, quale clymenon habe- re tradit Dioscorides. De clymeno plura infra. Ocima- strum vel acimoides esse nequit. Ramuli dodrante ma- jores sunt, quatuor dodrantes superans. Folia planè oci- mo dissimilia sunt, nec siliquas fert hyoscyamum refe- rentes. Nullum quoque lychnidis genus vascula fert; hyoscyamo comparari possunt, nec ullam lychnidem fo- liis ocimi esse puto, saltem behen vocatum & si vestrem vulgarem flore albo talia folia habere nego? Sed demus vascula in quibus semen lychnidis est hyoscyamo similia esse. Folia tamen lychnidis dissimilia sunt, præterquam quod radices longæ, crassæque sint. Dioscorides oci-

Betonica aquatica.

mastrum & inutilem habere radicem tradit. Nugantur qui sesamoides Salmanticense Clusii pro ocimastro ha- bent. Vide quæ supra diximus. Ocimastrium quæ re- ferat planta nobis incognita est.

Δυσήγηστος. Corruptus Aldinus & Basileensis co- dex. In utroque scriptum est: δυσήγηστος διὰ τὴν ἰμφολοῦσπιρματι καὶ τούτων * καὶ στροφαίωσθῶντι ἀντιζηραίνουσι, ἀπῆλθε δὲ πολύχου, καὶ πολυσπέρματι πολυκρηπίωτον. In co- dice apud Aldi filios M. D. LII. expresso locus hic nitidius, quam in Basileensi legitur; δυσήγηστος διὰ τὴν ἰμφολοῦσπιρματι καὶ τούτων μάλιστα ἀκίμων. πάντε γὰρ ἡραίνουσι πολυκρη- πώτερον γίνονται. διὸ καὶ στροφαίωσθῶντι ἀντιζηραίνουσι, ἀπῆλθε δὲ πολύχου καὶ πολυσπέρματι. Theodorus legit, δυσήγηστος διὰ τὴν ἰμφολοῦσπιρματι, & τούτων μάλιστα τὸ ἀκίμων. ἀπῆλθε δὲ ἡραίνουσι ὑφορώτερον, vel πολύχου, vel πολυκρηπίωτον. διὸ καὶ στροφαίωσθῶντι. Plinius li. XIX. ca. VII. Quæ in cortice sunt, difficillimè inavescunt, maximèque ocimum & gith. sic- cantur omnia ac sunt sæcunda. Corruptus & Plinii codex. Antiquus codex habet. Quæ in cortice sunt difficillimè maturaescunt: maximèque ocimum & gyt. Siccantur omnia ac sunt sæcunda. Scripsit Plinius, Quæ in cortice sunt dif- ficillimè inavescunt, maximèque ocimum & gith. sicca- omnia sunt sæcunda, Theophrastum ex altera Aldina le- ctione sic restitue, δυσήγηστος διὰ τὴν ἰμφολοῦσπιρματι, καὶ τούτων μάλιστα ἀκίμων. (si Plinium sequi velis adde καὶ με- λανθίου) πάντε δὲ ἡραίνουσι πολυκρηπίωτον γίνονται. διὸ καὶ στροφαίωσθῶντι ἀντιζηραίνουσι, ἀπῆλθε δὲ πολύχου καὶ πολυ- σπέρματι. Πολύχου. Voce sæpe utitur Theophrastus de- notat idem quod πολύκρηπος lib. IV. capit. XII. de caus. plant. πολύχου πύρε, triticum largè fructificans. Cap. VIII. ejusdem libri, πολυκροῦσπερ κίτρον legumina multa sæcundiora. Puto tamen non sic scripsisse Theo- phrastum, verum in hunc sensum ἀπῆλθε δὲ πολυκρηπίωτον, πολυσπέρματα, id est, omnia quæ pluviis tunicis inclu- duntur fertiliora sunt, ut respondeat τὴν ἰμφολοῦσπιρματι. Sed quilibet sua fruatur opinione; Utraque lectio satis tolerari potest. Illa autem quæ vasculis inclusis semen ferunt, fertiliora esse extra controversiam arbitror; saltem ut plurimum plura semina ferunt.

Προσαθήμιον; lege προσαθημιον. verte, protinus enim singulis raris copiosum semen racematim adhæret.

τὸν σπέρματι. Hæc in Aldino & Basileensi desideran- tur. Legit Scaliger, τὸν δὲ τούτων γινόμεναι. Sic scribe, vel τὸν δὲ τούτων σπέρματι.

Εἰς τὸ ἀθεῖον Basileensis codex. ἀκαὶ διὰ εἰς τὸ ἀθεῖον ἀπὸ τῆς καὶ καὶ. Emendata Scl. εἰς τὸ ἀθεῖον ἡμίον. Hæc

κυτάτην καὶ τῶ ἀρήματι ερογγύλην, ἔχ ὡπερ τὴν Κλεωναίαν μακρῶν. ὅσων δὲ ἂν ἡ λεία τὰ φύλλα, γλυκύτερα καὶ ἡδίστα. ὅσων δ' ἂν τραχέα, δρυμύτερα. γένος δὲ πᾶσι ταῦτά ἐστιν, ὃ ἔχει τὸ φύλλον εὐζώμω ὁμοιον. ῥαφανίδος μὲν ἐν ταῦτα. γογγυλίδος δ' οἱ μὲν φασι εἶναι, οἱ δὲ, ἔ φασιν, ἀλλὰ καὶ τῶ ἀρρενι καὶ θηλείᾳ διαφέρειν. γίνεσθαι δ' ἐκ τῆ αὐτῆ ἀπέρματος ἀμφω πρὸς τὸ δόποθι γίνεσθαι πηγνύνασθαι δὲ μανίας ἐὰν γὰρ πυκνάς, πάσις ἀπαρρενέσθαι. διὸ καὶ τὰς ἀπερματισμὸς μεταφέροντες, φυτεύουσι τὰς ἐκ φύσεως

† πῆς ἐκ φύσεως καὶ πλάττειας. Ald. & Bas. καὶ τὰς παρρησίας καὶ ὅπως γίνεσθαι μείζονας. ἔστι

† ὄυλοφύλλου.

† καὶ ἐτίσαν.

† ἡδὲ λεία μεγαλοφύλλου λέπει.

† καὶ δασύ, καὶ λεπτόν, το

† καὶ πύτων τὸν μὲν λακωνικὸν ὕδρευον βελτίον γίνεσθαι, πῆς διακρίνουσιν ἀνδρῶν τινα. † Plinius σάρδια.

† Διαφέρει, διὰ τὸν φῶσφον, τὸν ἡλίον καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἕρποντα. ἡ δὲ φύλλα λατὴ ἔχει περὶ αὐτῆς ἕρποντα. ἡ δὲ φύλλα λατὴ ἔχει περὶ αὐτῆς ἕρποντα. ἡ δὲ φύλλα λατὴ ἔχει περὶ αὐτῆς ἕρποντα.

Cleonæa, prælonga. Quibus folia lævia, dulciore, suavioresque sunt : quibus autem scabra, acriores. Genus præterea redditur, quod foliis erucæ simile est. Radicis genera hæc notaverunt. Rapæ alii esse, alii non esse diversitatem generis putant : sed mari tantum fœminaque differre, nascique ambas ex eodem semine. Sed ut effaminentur, raras deponere oportere. Nam si densæ positæ sunt, omnes masculoscere ajunt. Quod idem futurum etiam si in terra vitiosa severis.

Qua de causa semine satas plantatim transferentes deponunt. Semen quoque deterius meliusve visu percipi potest. Quod enim probum sit, tenue fenties : quod vitiosum, crassum. Gaudet frigidibus & rapa & radix, & sic eas dulcescere putant : simulque incrementum in radicem non in folia verti. Auttrinis atque ferenis temporibus celeriter caulescunt. Hoc igitur rationem sane exigit, quatenus in ambobus differentie similitudinis constant. Brassicæ autem trifariam datur divisio : aliam enim crispam, aliam lævem, aliam sylvestrem notarunt. Sylvestri folium leve, sed parvum, atque rotundum : & ramis foliisque permultis condita est. Ad hæc succum & asperum, & instar

* Qua de causa transplantes semine natus agnationes separatas deponunt, majoresque fiunt. † Tepiditas

† Lævem

* Similiter & priorum brassicarum hæc videtur esse differentia, quod harum quædam multum, quædam malum semen producant in totum crispata succi bonitate, lævis folii amplitudine præstantior & inter betas.

† Cui tria alia genera & Scolymo. * Insigni proceritate. † Ostiolis olitoris.

† Et densotenuique aliud. * De cucumere & cucurbita referunt, huic genera esse quemadmodum etiam de rhabanno & rapa.

† Sardia. † Sole non fissiles. * Serunt, ac quidem serunt circa ver cum perficiuntur præ reliquis ceteris.

medicamenti habet. quamobrem eo medici ad alvum purgandum sæpe utuntur, & illud differentiam facit. Genus enim quoddam earum est, quod nullum aur parvum semen producat. In totum crispata succi bonitate & folii amplitudine, lævi præstantior est. Inter betas vero candida sapore nigra præstantior, pauciorumque feminum est; quam Siculam quidam appellarunt. Pari modo in genere lactucarum, candida dulcior atque tenerior. † Cujus tria genera addunt, laticaulæ, rotundicaule, & Laconicum. Huic folium & cardo simile : & recta, * ampla, & à caule minime brachiata hæc est. Inter latas aded quædam laticaulæ fiunt, ut pro † valvis hortorum hisce nonnulli utantur : Quæ verò lactis ad modum copiosa, & folio pusillo, & caule candidiori est, sylvestri simifis est. Apiorum cum in foliis tum in caulis discrimen utique constat. Aliud enim folio spisso, & densoque, aliud rariori, latiorique, cauleque majori. Horum iterum aliud candidi caulis, aliud purpurei, aut versicoloris : verum ad summam, ejusmodi omne sylvestri proximum est. * Cucumeris atque cucurbitæ partim genera esse existimant, partim negant. Quemadmodum & in radicis ac rapæ generibus ; sed in uno eodemque genere alias meliores, alias esse deteriores affirmant. Cucumeris genera tria notant, Laconicum, Scytalium, Beotium. Ex his Laconicum melius rigatum evadit : reliqua non rigata præstantiora sunt. Differunt & capæ & allia genere. Sed caparum genera plura, ut quæ à locis nomina acceperunt : † Gardiæ, Cnidia, Samothraciæ : item Setanicæ, & Fiffiles : & Ascalonia. Ex his Setanicæ minimæ, sed admodum dulces. Fiffiles verò, & Ascalonia, tum cultu, tum natura inter se differunt. Fiffilem etenim hyeme sua cum coma inertem relinquunt. Vere externa folia detrahunt, & reliqua colunt. Detractis his foliis, altera germinant, simulque inferius finditur : unde fissiles appellatæ sunt. Quidam vel omnibus detrahenda folia censent, ut vim suam imo contineant, neque effusæ feminescant. Ascaloniarum peculiaris quædam natura notata est. Etenim & solæ fissiles, & quasi steriles ab radice sunt, nec ea parte crescere, ac proficere possunt. Quamobrem non eas deponunt, sed semine serunt. * Cum deinde

Eubias. Lege, iudias. Neque dicas cum Theodoro, serenitas tepidis. Nam Auster, iotas, ωδρ τίν τοπίου. Hoc alius libris latius disceptatum est.

Τας δ βαφάνας. Brassicam paucis nimium comprehendit differentis. Nos nigram habemus, & sparsam, & collectam, & capitatam. Hic in hortis. & præterea agrestes. Hic opponit αλον & λειον, male, si superficiem spectes. Sed ora ipsa consideranda sunt. Est enim τσαχνης quaedam orarum η ελόνης. Hic δελαμων, Theodorus interpretatur asperum, pessime. Plinium tamen sequutus est: Qui alibi saporem asperum appellavit. Verum id neque recte, neque ex usu Philosophorum.

Καθ' ετιαν. Theodorus id omisit. Fortasse significat, καθ' ετιαν φους.

Ευχυλάπερον η ζη πυκλιον. Theodorus omisit conjunctionem, male. Etenim disiunctivam si ponas sine copulativa, videatur sensum disiungere. At non facit. Alba enim Brassica melior est. ita etiam Beta. Iccirco dixit, η. & mox, αίσουτως η η δελαμων.

Και θύρας ζηθιδαι. Theodorus, pro valvis. Plinius ait, ostiola olitoria, non autem valvas. Ut postea intelligas, non fores, aut valvas. Ostium enim est vacuum inter positos antes, unde postes. ab ore ostium. Sicut janua ab hiatus, & porta à transitu. Valva autem, & fores, materiae ipsae, quibus inane illud oppletur.

Συκός η η κροκόνης, τιν μιν φασιν ειναι ζην, η δ εκ ειναι. Rotundissima loquutio. Theodorus aliter transtulit. Cucumeris, atque cucurbitae partim genera esse existimant: partim negant. Virique attribuit, quod soli cucurbitae Philosophus. & ponit diversa iudicia aequalia de utroque. Theophrastus unicum iudicium de diversis. Sententiam de Cucurbita falsam esse vulgò notum est. Earum genera summa non pauca, species etiam permultas in nostris historiis exactissime persequuti sumus. Sylvestria, Esculentata. Sylvestria duo. Medicamentarium, & hoc pensilibus hortulis topiario receptum opere. Esculenti generis vulgare, bybernum, indicum, & unum quod Melonis in modum extumentibus constat costis: apta figura sessile. Differentiae in colore, figura, usu multae.

Καθ' ετηλοση η φύσις η σκεψιν. Lege, η δηλοση φύσις η σκεψιν.

Μετα τ κοιμησιως αργον. Nos sequuti filum orationis Theodori, emendavimus sic, Μετα τ κρησις ιδων αργον. Et pro, εταδγκσι, lego εταδγκσι. Animadvertemus brevitatem. η δλωσι πάντων δειν. Deest enim, αφαιρηθτων, scilicet εταδγκσι.

Μόνα ηδ ησπδ. Si ita est, το ησπδ, non est genus distinctum ab Afcalonis, sed affectus. Quare duo tantum genera supra fecerit, sic. & στανια, & ησπδ ασκαλωνια. Si ita sit, nequeat Theodorus addere conjunctionem ad hunc modum, & Afcalonis. Verum non sic se habet res. Nam mox τα δε ησπδ, ηδ ασκαλωνια. Itaque addenda negatio, sic, μόνα ζαρ ε ησπδ. Et recte: quia illico subdit: ηδ απιε αργον αδπ η ριζης. Est igitur mendum in libris, & error Theodori. Plinius qui Græca voce usus est tanquam proprio nomine speciei, non tanquam appellativo: Schitta enim vocat: cum hæc interpretaretur omisit illa, μόνα ηδ ε ησπδ. Et reliqua posuit: velut steriles sunt ab radice. Leges igitur αργον: non, απια.

Σπειρεσι η εψι, εως τ εαρ. Hæc omisit Theodorus, quæ ta-

men necessaria sunt. Nam si cum aliis eximuntur: & ait eas celeriter perfici ergo serus sata sunt. Nota loquutionem. πλειυται η τις αδωσι τω ζην. Theodorus omisit τις αδωσι, quia mox ait, αμα τις αδωσι.

Εν ησπδ. Theodorus legit, εσπδ. Apud Plinium scriptum est, Samo. τα ηδ αδωσι ομοιως τις λυκους. τα ηδ αδωσι, scilicet figura & magnitudine, & quomodi: colore autem illas superare. Iccirco addidit, σφδρα.

Κεφαλη η εκ λαφ. pone. κεφαλη.

Διαρεθρον η ζην. Theodorus, nucleatim divisum. Nam Plinius nucleos appellat. Scribendum est, η ζηλγεις, quia ζηλγεις, etiam dicuntur. Itaque etiam mox, τις ζηλγεις. Quod dum volunt mutare in, ζηλγεις, corrumpere. Sic infra ζηλγδεται.

Και μετρησι, και σκεψιν. Altera differentia. Nam unam dixit jam. ηπ τιν εψιμου. Et mox, και ηπ τιν ηχει τις ζηλγεις. Itaque Theodorus male omisit. Sic igitur quæ sequuntur scribes. και ζαρ τω μετρησι ζηδ π αδωσι εσπδ εσι:

Μυνηρεσι. Quid sit, Dioscorides in secundo. Athenens in septimo non semel. Suidas interpretatur ex allio, caseo, ovo. Pulmentaria rurs appellat Plinius. Hermolaus ab odori fastidio dictum prodit; male sequutus grammaticos: potius ab acrimonia, ωδρ τω μιν. Theodorus atque Hermolaus Plinij verbi, ερχον, spumam sunt interpretati. Sanè vox illa, πνευματηδρον, ita persuasit. intumescent conceptio spiritum.

Η η ζηλγδεις. Theodorus addit: Eorumque causa, male. Neque enim causa à tempore, aut cultura est, sed ipsismet tempus, causa. Mox ηδωσι σπδσα. Theodorus, caput accipit porri, non insuavi quidem oratione. sed periculosa, tamen apud exercitatos in historia Plantarum. Quippe qui notam habeat transitionem, atque transformationem plantarum in plantas alias; ex huius verbi putet, ex allio porrum fieri. Itaque ηδωσι, sic circumscribimus. In caput crescere, quantum porro esse consuevit. Plinius quoque circumspicitur. Porri crassitudine capite efficitur.

Της δε ριζης η γινεται ηδ ομοια, Theodorus addit, alii aut cepæ.

ωδρ φησι, Theodorus, obducit. Melius producit. Nam, ob, hoc in verbo significat, circum.

Φεισι δε φασι και το σπδραδον επι τ σφδραδον σπδραδον, η τα κρημνα. Corrupta, & omittenda potius, quam distorquenda. Theodorus legit σπειρεσι. Nescio tamen quomodo supposita fistula ferat allium: neque consilii rationem scio. Et ambitiose φεισι, capitari. Ex Plinio nihil horum colligere quivi. Ejus error est, qui alii differentias à tempore agnovit. Principio ipsemet Vlpicum sub diverso ponit genere. Habemus nos majorem amplitudinem, quam quantum vola capi possit. Deinde duo genera videmus: alterum candidum, marinum vocant: alterum rubidum, duriore callo, sapore, & odore, longè acriore. Tum autem hyemalibus gelationibus longè minus obnoxium. Præterea est in Ægypto allium, quod nucleatum non est, sed solido constat capite. Ita erravit Plinius. Nam cum ex Theophrasto colligeret hæc, quod capite, non perfecit. Theophrastus enim & à tempore τα εψησια και τα πριμα: & à magnitudine, το κρυπιον. & ab usu, σπδρα η ψυσι. & ab accidente, πνευματηδρον. Et quæ est differentia, aut substantialis, aut non longe diversa, το με ηχον τας ζηλγεις. Plinius duo tantum, tempus & magnitudinem: etiam de spuma addit, quod diximus.

IOANNIS BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

Γενη δε τιν ηδρ' εσι. Genera plantis aliis plura, aliis nulla esse ait. Inter ea quæ generis nullam admittunt diversitatem recenset quædam, quorum ipsi Græci generum diversitatem agnovere. Rutæ plura genera etiam antiquissimos Græcos observasse, quis negare auit? Idem de ocymo, blyto, rumice, nasturtio aliisque dicere licet. Quod cum animadvertisset Gaza legit των δε ουκ εσιν. Των δε παλαιω γινη οιν κρημου. Hanc lectionem veram non esse, ex iis quæ sequuntur probatur, & τωτων ζαρ ου φασιν ειναι παλαιω γινη ου δε γινους αδωφορδιν των δε ανιαπαλιη παλαιω γινη. των δε εσι. In Basileensi locus hic corruptus extat ζωτων ζαρ ου φασιν ειναι * των δε εσι. Vulgata lectio in altera etiam Aldina editione extat, nisi quod pro γινη γινει legatur. Theodori ergo lectio tolerari non potest. Theophrastus ut nodum hunc effugeret, addidit φασιν, jam enim alios hoc scribere indicat, se autem tacite arguit id non approbare.

Καρδαμου. De Nasturtio hoc capite agemus. Græci κρηδωμον vocant, ut quidam volunt; quasi κρηδωμον, quod colore & acrimonia sua caput tentet. Hoc etymon

parum arridet. Contrarium docent Plinius & Cassianus Bassus. Plinius lib. xx. cap. xlii. E contrario nasturtium Venerem inhibet (contrarium apud Dioscoridem legitur. Εμθρα φησιν, εμμηνα κινου, σπυρσιαν παρρημων, εοικε δε σπηπει ηδ ευζομα. Fœtus in utero necat, menses cit ac Venerem stimulat. Est ei denique natura finapis & erucae seminis similis. Apud Dioscoridem ne mendi quidem suspicionem imaginari possum: Plinii lectionem improbare nequeo, quod idem apud Cassianum legatur bassum lib. xii. cap. xxvii. Αδωδιστων δε εφικνωται εσι (ita ex MS. lege codice) res Veneras magis cobibet. Uterque conciliari poterit, si dicamus, nasturtium modicè sumptum propter acrimoniam Veneras libidines excitare, immodicè vero, propter dissipantem vim & calfactoriam acreum dissipare spiritum, atque ita inutilem reddi Venerem. Possent & aliud adferre, recens natum nasturtium calidum & humidum esse, saltem non primum ficitatis gradum excedere. Ad Plinium revertor) animum exacuit, ut diximus, duo ejus genera. Sequitur. Alterum est nigrius, quod capitis vitia purgat. Visum

nem vocis præcedentis legit. Αἴρη. S. ἡ χροίου πέφαται
 ἔφθ. Αἰσιλάου. *Quam probabilis*, inquit, conjectura,
 αἴρη pro αἴρη, vel αἴρη? neque aliena vero, ut arbitror
 sententia. videntur enim veteres de lilio mortuis feta & co-
 tonas texere soliti. Non semel apud Virgilium legas, infelix
 lolium. Quod ad morem hunc referri potest. Ignoravit vir
 summus αἴρη herbam fuisse. Hesychius. Σαυρίδιον πῶς
 πικρὸν σάουρον τὸ ζῶον. Ex his quidem constat αἴρη herbam
 esse, sed non qualis sit. Interpres Athenæi nasturtium
 interpretatur. Sic enim versum citatum vertit. *Nec na-
 sturtium quam Agesilai vernaculam fuisse coronam ajunt.*
 Αἴρη αἴρη dictum nasturtium quod instar lacertæ mordeat
 sua acrimonia. An quod lacertæ hac herba delectentur.
 Apud Hippocratem σαυρίδιον mentio fit, & nasturtium
 exponunt lib. de ulceribus. Τοῦ κυνοσβιάτου τὰ φύλλα, ἄσπερ
 τὸν Φακὸν σκευάζειν. σαυρίδιον οἶον ἐκ λίνου κρηπὸς ἀρρηκίον
 τὴν λεπρῶν. Vertunt, *Rubi canini folia eo modo quo lentiscu-
 lam præparatæ, vel nasturtium (σαυρίδιον dicitur) vini &
 lini semen contritum commiscetur.* Alia videtur sententia
 Galeni in Glossis, ubi scribit. Σαυρίδιον, ἢ καρδάμειος ὀνο-
 μάζεται. *Sauridion, Cardami herba à figuræ similitudine,
 eadem & cardamum vocatur.* Clarius Erotianus. Σαυρί-
 διον ἢ ἴσθριος καρδάμειος καλοῦσιν, καρδάμειος ἰοικύειν. ἴσθριος δὲ θερμαντι-
 κὸν τῆς δυνάμεως. *Sauridion nonnulli cardamida appellant, na-
 sturtio similem, facultate calfacivam.* Si nasturtio similis
 planta fauridium, ipsum nasturtium esse nequit, Clarè
 hoc Erotianus. Ego, salva meliori sententia, σαυρίδιον pu-
 to esse plantam, quam ἰσθρίδα & καρδάμειον πικρὸν vocari
 scribit Dioscorides, ac pro καρδάμειον πικρὸν apud eundem
 καρδάμειος scribendum reor vel καρδάμειος, ut apud Ætium
 legitur, ex sententia Cornarii; qui hunc Æthii locum
 pag. III. tetrabibli III. ferm. IV. cap. II. citat, ubi hæc
 habentur. De herba iberide, quæ & cardamine ap-
 pellatur, ejusque sinapismo cap. II. Quod si vestigium
 quoddam affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ
 & cardamine appellatur. Ita interpres Latinus verba Æ-
 tii vertit. Quomodo in Græco codice legantur, ignoro.
 Ætii pars hæc nondum Græcè impressa. Non tamen
 dissimulandum, tetrabibli prima, fermone III. cap.
 clxxxiv. scriptum esse. ἰσθρίδα ἢ ἰσθρίδα πικρὸν, ἢ
 ἰσθρίδα καλοῦσιν καὶ λεπίδιον. Ex quibus vulgatam lectionem
 Dioscoridis non tentandam judico. Hac occasione, quia
 in iberidis incidimus mentionem, Marcelli codicem cor-
 rigemus, Capite ergo de podagra xxxvi. hæc scribit.
 Adpones herbam quæ in aquæ jugis decursu nascitur,
 quam Latine berulam, Græcè cardaminen vocant.
 Scribo, quam Latini hiberim vel iberim vocant, Græ-
 ci cardaminem. Vox iberis Latina est ab Iber, iberis, vel
 hiberis, quod in Hispania copiosa nasceretur. Simile
 mendum apud Neophytum; ἰσθρίδα, λεπίδιον, ἢ ἀρρηκίον
 καρδάμειος. Corrigit ἰσθρίδα. Scribo ex Ægineta, Galeno, cæteris
 ἰσθρίδα, λεπίδιον. Alibi ipse Neophytus καρδάμειος, οἱ δὲ κυνο-
 σβιάται, οἱ δὲ ἰσθρίδα. Cæterum planta hæc nasturtio
 facultate & facie adeò similis, ut à Galeno & aliis lib.
 VII. ἀρρηκίον dicta sit, Galenus lib. x. κατὰ ῥητους νο-
 cari scripserit, ἰσθρίδα ἢ ἰσθρίδα πικρὸν καλοῦσιν λεπίδιον, ἢ ἀ-
 ρρηκίον καρδάμειος. Nasturtium autem ipsum σαυρίδιον dictum ex-
 istimo, uti καρδάμειος nasturtium, καρδάμειος & καρδάμειος
 planta minor, quæ nasturtium refert, sic σαυρίδιον nastur-
 tium, & σαυρίδιον nasturtium parvum. Utrum autem
 Hesychius σαυρίδιον, an σαυρίδιον scripserit, doctioribus ju-
 dicandum relinquo. Probabile sit recentiores Græcos
 pro σαυρίδιον σαυρίδιον, dixisse. Sed quid sit σαυρίδιον ex He-
 sychio tandem inveni. Non est Iberis, ut dixi, nec est
 nasturtium, ut viri magni existimant. Thlaspi est. He-
 sychnis ἰσθρίδα πῶς (Scribo ἰσθρίδα, πῶς) ἢ ἴσθριος σαυρίδιον;
*Thlaspi planta est, quæ & facie & viribus nasturtio proxi-
 ma est.* Porro ipsum quoque nasturtium καρδάμειος di-
 ctum fuisse Aucuarii scribit auctor. οἱ δὲ κυνοσβιάται, οἱ
 δὲ ἰσθρίδα, οἱ δὲ καρδάμειος αἰκμα. Interpres legit, καρδάμειος
 ἢ καρδάμειος πικρὸν. Scribo καρδάμειος vel καρδάμειος ἢ καρδάμειος πικ-
 ρὸν. Καρδάμειος vel potius καρδάμειος dictum fuisse Nastur-
 tium ex Plutarcho ἀπὸ ἰσθρίδας *Animi tranquillitate con-
 stat.* Ἐπί τῆς ἰσθρίδας ἀρρηκίον, καὶ κατὰ τὴν ἰσθρίδα, καὶ κατὰ τὴν ἰσθρίδα,
 ἢ ἰσθρίδα ἢ ἰσθρίδα πῶς ποιούσιν καὶ πικρὸν. Ὁ γὰρ χῆρς αἰὲς καὶ ἀ-
 μύλια, καὶ σπένδιον ἀπὸν ἀρρηκίον σημεῖον αὐτίπυρον ἐπ' ἰσθρίδας
 ἢ καρδάμειος σπένδιον πικρὸν καὶ πικρὸν. Morbo autem si-
 ngato, aliaque facta temperie, sanitas redit, omnia grata re-
 digens atque jucunda. Qui enim heri ova, amyllum, panem
 & cribrata farina respuebat, hodie cibarium panem cum oli-
 va & nasturtio comedit alacriter ac suaviter. Supra dixi,
 Persas pro obsonio vesci nasturtio. Quem etiam morem
 apud Græcos obtinuisse testatur Galenus. γὰρ οἱ καὶ ἐπ'

χλωρῶ, ἀπὸ τὴν μελίαν τῆς ὑδατῶδους ὑρότητος ἀπὸ τῆς πίπτου πα-
 πολυ, καὶ οὕτως ἐπ' ἰσθρίδα ἐν τῇ ἰσθρίδα τῆς δὴ καὶ, ὡς τὴν καὶ
 ἀερνὸν δὲ κατὰ αὐτὴν γὰρ οἱ καὶ πικρὸν ὄψιν. *Humidum vero ad-
 huc, & virides propter aquæ humiditatis admistionem,
 multo semine inferior est: (in calcificando & exliccando)
 adeoque sic mordacitas ejus temperata est, ut cum pane co-
 uti liceat, ceu obsonio.* Eundem usum recechs statum na-
 sturtium apud nos obtinet. Batavi enim cum pane &
 butyro Majo mense frequenter nasturtium comedunt.
 Inditur & acetariis, veluri draco & eruca: atque
 hujusce causa maximè feritur. Nasturtium variis in lo-
 cis à Theophrasto describitur lib. VII. cap. VII. inter
 ea numerat quæ semina ferunt firmiora. Lib. I cap. XI &
 succo constare acri scribit. Lib. VII. cap. I. quinto à sa-
 tionem die germinare, ex veteri melius provenire semine;
 quodvis anni tempus ad ejus sationem commodum esse,
 hyeme excepta, celeriter nasci, & citò in caulem
 asurgere, semenque perficere, attamen observatum
 esse, serius satum non tam cito attolli. Dioscorides lib.
 II. cap. clxxxv. ubi nasturtii vires recenset, nullas notas
 tradidit; quod suo ævo nota satis planta; descriptionem
 tamen ejus ex aliis capitibus peteret non ita operosum
 est. Lib. II. cap. clv. silybriam alterum gustu nasturti-
 um repræsentare docet. καρδάμειος δὲ ἴσθριος λέγουσιν ἀπὸ τῆς
 ἰσθρίδας καρδάμειος τῆς γῆς. Lib. I. cap. ult. tradit iberidem
 folio esse nasturtii, ἴσθριος τὰ φύλλα παρρημίας καρδάμειος. Eodem
 capite scribit. Ἐχει δύο ῥίζας παρρημίας καρδάμειος θερμαντικῆς
 καὶ καυστικῆς, Radices binas habet nasturtio similes calfa-
 ciendi & adurendi vi præditas. Hoc aliter Damocrates
 & Ætius.

Ἦ ῥίζα δὲ καὶ ὀσμὴν δρμητύτην ἔχει
 Μάλιστα πάντων καρδάμειος προσεμφέρη.

*Odorem habet radix & inde acerrimum
 Vere similem quam maxime nasturtio.*

Ætius lib. I. ῥίζας δὲ ἰσθρίδας οἶον καρδάμειος. Radices na-
 sturtium odore referunt. An itaque scripsit Dioscorides
 ἴσθριος δὲ δύο ῥίζας τῆς ὀσμῆς παρρημίας καρδάμειος? An vero de gu-
 stu verba Dioscoridis intelligenda sunt. Vulgata lectio
 apud Oribasium reperitur. Sed uterque codex corrup-
 tus est. Idem Dioscorides lib. II. cap. clxxxviii. de ery-
 simo ἐν οἷς δὲ σπέρματι μακρῶ, καρδάμειος ἀρρηκίον, πυ-
 ρρὸν κατὰ τὴν γῆν. Quibus exigua concluduntur semina
 nasturtii similia, fervidoque gustu. Theophrastus, ut
 supra dixi, inter ea recenset nasturtium, quæ generis di-
 versitatem non cognoscunt. Dioscorides tamen varia
 genera nasturtii novit, quod ex his verbis constat. καρ-
 δάμειος κατὰ τὴν ἰσθρίδα καὶ τὸ ἐν Βαβυλωνίᾳ καρδάμειος πικρὸν
 δὲ τὸ σπέρμα ἰσθρίδας, ἰσθρίδος, κακὸς μακρῶν. *Nasturtium or-
 timum constat esse Babylonicum: cujusmodi autem nasturtii
 semen ex calcificat: acre est & stomacho inimicum.* Nicander
 non quidem Babylonicum laudat, sed Medicum: credo
 quod propè Mediam sita sit Babylonica, vel quod sub
 Medorum quondam potestate fuit.

Πολλάκι δ' ἡ πέπερι καὶ φάσ νεόν, ἢ ἀπὸ Μήδων
 Καρδάμειος ἀμύλιο.

*Sæpe recens etiam piper, aut nasturtia tunde
 Medica.*

Scholiasitēs. καὶ τὸ ἀπὸ Μήδων δὲ καρδάμειος, ἐκ τῆς Βαβυλωνίαν
 ἀλλὰ Περσικὸν φησι. Cum dicit Medicum nasturtium non
 intelligit Babylon. sed Persuum Contrariū credo, quod
 Dioscorides lauder Babylonicum. Persicum qui com-
 mendant repperi neminem. Plinius Arabicum præferre
 videtur. lib. XIX. cap. VIII. In Arabia mixta magnitudi-
 nis dicitur gigni. Idem lib. XX. cap. XIII. duo nasturtii
 genera describit, albidius, & nigridius; illud sativum,
 hoc sylvestre: optimum tamen Babylonicum esse tradit.
 Recentiores dividunt in hortense, pratense, aquaticum
 & montanum. De pratensi alibi egi, ut & de aquatico.
 Hoc capite de sativo nobis fermo. Angusta, laciniata, ac
 dissecta, non tamen magna sunt nasturtio foliola: cauliculi
 rotundi, pede altiores, flosculis primùm albidis,
 deinde valvulis parvis rotundiusculis gravidi, in quibus
 semen ruffo colore rubens. In hortis feritur, quocunque
 provenit solo, præsertim si rigetur. Notandum, ante-
 quam caulescat, nasturtium habere folia modicè lata, di-
 visaque: postquam caulem edidit folia mutare, ac ob-
 longa,

Nasturtium hortense.

Nasturtium Babylonicum.

longa, tenuia, digiti longitudinem æquantia fieri. Folia quoque sunt vel latiora, vel tenuiora, majora vel minora, læviora, albidiora, subhirsuta, magis minusque divisa. Reperitur & crispum, cujus folia sunt crispa. Hoc genus quidam, nescio qua auctoritate ducti, Babylonicam vocant. Alii drabam Dioscoridis, nasturtium vocant Babylonicum, alii Orientale vocant. Et Nasturtii generibus annumerari debet. Describitur à Dioscoride, lib. II. cap. clxxxvii. Δραβὴ ἢ πὸς πῆχυν ἔχουσα ὑψὸς, ῥαβδὸς λεπτὴ. παρ' ἑκάτερον δὲ τὸ φύλλον ἄνω τε λεπτοῦ, ἀπὸ λαττοῦ δὲ καὶ λευκοῦ τε, ἐκ' ἀκροῦ δὲ σκιάδιον καθάπερ ὄκτις (forte ἀκτις) ἔχει ἀνθη δόξα. (vulgati codices λεπτὴ, quam lectionem probat Manardus.) Draba herba ad cubiti altitudinem assurgit, virgultis, & foliis ex utroque latere ceu lepidii, sed mollioribus & candidioribus. In cacumine verò sambuci umbellam gerit, candidis floribus præditam. Caput hoc legitimum Dioscoridis esse negant, & his probant argumentis I. quod Draba nec Græcum, nec Latinum sit vocabulum. II. Quod nec apud Oribasium, Galenum, Æginetam, Ætium drabæ fiat mentio. III. Quod in MS. Græco exemplari in secundo hoc libro bis ejus reperitur descriptio, ac primum post thlaspi, dein post glasti capitibus ad libri cæcem; quo loco non draba sed arabis legitur, eademque illi adscribuntur quæ drabæ. Etiam inter notha Aldini codicis hoc caput cum arabis descriptione reperitur. Ad hæc argumenta uno verbo respondetur, verum hujus plantæ nomen non esse drabam, aut arabem, sed Δραβὴν; quod vel serie alphabetæ Oribasii probatur, qui Brabæ omnia illa adscribit, quæ Dioscorides drabæ. Δραβὴ dicitur, ὡς τὸ βραβίβειν quod palmæferat, superetq. sua præstantia reliquas plantas obsonio dicatas. Cordus Plinium dryophoni nomine brabam describere existimat lib. xxvii. cap. ix. Ubi postquam de dryopteri egisset, hæc refert. Dryophonon similis herba est, cauliculis tenuibus, cubitalibus, circumdati utrimque foliis pollicari amplitudine, qualia oxymyrines, sed candidioribus, mollioribusque, flore candido sambuci. Brabam, sive potius drabam Dioscorides folia ferre lepidii ait; quæ an cum oxymyrines comparari possint norunt Botanici. Pro draba habent plantam, cujus imaginem exhibemus. Folia hujus lepidii similia sunt, quandoque dentata, aliquando non dentata, molliuscula, colore albescente, hirsuta, radicem ab ima umbellis tenus vestientia; caulem habet cubitalem ferme, exilem; flores in umbella albicantes, sambuco similes, attamen minores;

femen acro, subrotundum, albidum, milii magnitudine, acriore & ferventiore gustu, quam planta: radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Mature admodum floret, ad Martii, & Aprilis mensis usque finem; sæpe Maji. Clarissimus Dodonæus aliam

Draba Dodonæi.

plantam

folia minora sunt & acuminata, caulis similiter ramosus & parvis altitudinis: cauliculi quoque ramosi, flosculi albidi, valvulae planae, rotundae ac infractae, sed minores multo: semen acre, mordax, nasturtio simile. Tertium cauliculis tenuissimum est, sed magis ramosum: folia exilia, valvulae minima, semen valde exiguum; non tamen minus quam superiorum saepe aut fervens; juxta vias, saepe in agris, locis non raro saxosis ac incultis thlaspi gignitur. In Bohemia & Germania frequentia sunt, nec Batavia iis destituta est: Rheno saxosam amant ripam. Primum genus **viscel erupt** / **scorodo thlaspi** in Batavia vocatur, tertiumgenus **vesfem erupt**. Supra cap. de nasturtio probavimus Thlaspi esse *σαυροειδον* cujus apud Hippocratem fit mentio. Porro & aliud Thlaspi genus Dioscorides ad finem capitis describit, quod thlaspi Cratevæ vocat. *ἴσχυρος ἢ κροκίνης ἢ ἔπειρος* θλάσπι. ὁ πῖος Περσικῶς σῆμητι καλεῖται, πλάτυ φύλλον καὶ μεγαλόριζον. i. e. Porro alterum etiam thlaspi recenset Cratevas, quod aliqui Persicum sinapi vocant *latis foliis* & radicibus magnis. Plinius loco citato, Alterum thlaspi, Persicum napi (vetus sinapi, quod idem) *latis foliis, radicibus magnis, & ipsum utile ischiadicorum infusioni*. Difficile ex paucis his quispiam judicabit, quodnam Cratevæ thlaspi sit. Clarissimus Dodonæus violam latifoliam, sive bolbonac thlaspi Cratevæ esse existimat. Folia, inquit, viola latifolia promit, virentia, lata, per ambitum orenata, alliaris vocatae herbae similia, sed majora: caules rotundos, ramosos: flores leucis colore purpureos, subcaeruleos; quos sequuntur latae, planae, & propemodum rotundae siliquae, ex tenuissimis membranis, veluti laminis compactae; intra quos semina plana, lata, obscuri coloris, forma quodammodo dichotoma lunae, inter qua media tertia membrana. radices subsunt crasse, candidae, in diversa tendentes, pæoniae feminæ alterius, radicibus quodammodo similes, sed minores, & tenuiores, intus porose. Belgæ hanc violam unâ cum aliis in hortis ferunt. Flores Aprilis prodeunt mense, altera à quo sata est anno vocatur. credo à bulbosis radicibus bolbonac, voce barbara. Alii penninæ bloemen / à siliquarum forma, denarium quodammodo referente, & **Daesch-bloemen** / quod circa Paschæ solemnitatē ferè semper floreat, nominant. Recentiorum plerique lunariam: alii lunariam Græcā appellat, vel ab ipsius seminis figura, aut siliquarum mediae membranæ argenteo splendore, quo, decidensibus per summam siccitatem cum semine ex utraque parte membranis, nitet. Veterum autem thlaspi alterum videtur, quod videlicet à Crateva describitur, à nonnullis sinapi Persicum appellatum. Nam, ut Dioscorides ait, Cratevas quoddam thlaspi recenset *πλατύφυλλον καὶ μεγαλόριζον*, id est latifolium & magnis radicibus: qualis omnino viola est, quam latifoliam cognominavimus. Hactenus Dodonæus. Videt satis Lector, unde thlaspi nomē accepit. Attamen quibusdam hanc sententiam non placere video. Calido, inquit, acrique gustu est, præsertim semine, sed tamen radices acetariis, ut rapuntia, manduntur, nec perinde sunt acres, ut Cratevæ thlaspi radices traduntur. Nusquam de radicibus hoc scripsit Cratevæ nomine Dioscorides, nusquam Plinius. Dioscorides καὶ τοῦθ' ἐμὴ γινῆται τῆς αἰσῆς ἰσχυροῦς ἀφ' αὐτοῦ. quod ipsum ischiadicorum infusionibus admiscetur. Plinius, Et ipsum utile ischiadicorum infusioni. τὸ τῦν ἴψυμ, non de radice intelligitur, sed tota planta. Nec alterius thlaspi radicem Dioscorides & Plinius utilem ischiadicis dixerunt; sed semen. *εὐχλύεται ἢ κροκίνης ἢ ἔπειρος*. Plinius Prodest (semen) ischiadicis infusum donec sanguinem trahat. Eadem raphanum rusticarum, sive agrestem, cujus figuram supra exhibuimus, thlaspi Cratevæ putant. Ego nullam thlaspi figuram, ideam, aut formam, in raphano rusticana observare possum, nec imaginari possū, quo nomine thlaspi diceretur. Sinapios simile semen fert, non thlaspios. Foliis etiam est amplis lepidii, aut piperitidis majoribus, radicibusque constat satis magnis. Sed semine hujus ischiaticos curatos nec vidi, nec legi. Adeo rarò fert semen, ut Petrus Crescentius scripserit, semen nullum producere.

Ράφανος. Ράφανος teste Athenæo lib. 2. quod facile & cito è semine pullulet. Ράφανος. οὕτως κίληται ἀπὸ τοῦ ῥαδῆος φάειος. Raphanides, sic appellantur, quod facile prodeant è terra. Græcis recentioribus *ράφανος* dicitur, quo nomine, antiquiores præsertim Attici, brassicam vocarunt. Aristoteles lib. 5. histor. animalium, *ράφανος*, ἢ ἴσχυρος καλεῖται κροκίνης. Idem ex Apollodoro Carystio docet, Athenæus lib. 1. *Ὅτι ἢ τῆν κροκίνην ῥάφανος ἐκάλουν οἱ πελαγοῖ, Ἀπολλοδώρου δὲ οἱ κροκίνης. Ὅτι δ' ὅτι καλεῖται ῥάφανος, ἢ καὶ ἢ οἱ εἶτος κροκίνης, γινῆται ἀπὸ τοῦ ῥαδῆος φάειος. Antiquos raphanum brassicam vocasse monstrat Apollodorus Carystius.*

Raphanum scio vocare nos at hospites vos brassicam: quid inter esse hoc seminis putas? Galenus lib. 2. cap. 4. de Aliment. facult. *ῥάφανος* τὸ λαχναροῖς οἱ τῆν ἐπιπέπτον ψῶδ. διπλοῖον ἀσκήσει ἀνομαζέει, ἀξίον ῥάφανος ὡσπερ τῆς αἰσῆς ἰσχυροῦς ἰσχυροῦς Ἀθηναίους ἀφ' αὐτοῦ ἠμῶν, αἰδ' ὅτι τῆς ἰσχυροῦς ἰσχυροῦς, αἰσῆς ἀπὸ τοῦ ἴσχυρος ἰσχυροῦς ἰσχυροῦς τῆς κροκίνης ἀνομαζέει. Qui perditissimam ac falsam doctrinam consecraverunt hoc *ράφανος* brassicam contendunt appellari, perinde ac si jam cum Atheniensibus, qui ante sexcentos annos fuerunt nobis esset sermo, non cum Græcis qui nunc sunt, quibus omnibus mos est, & in alia planta, brassica nomen uti. Helychius *Ράφανος ἢ ῥάφανος ἀφ' αὐτοῦ τῆς Ἀθηναίων. ῥάφανος ἢ ῥάφανος ἢ κροκίνης ῥάφανος ἢ κροκίνης ῥάφανος*. Raphanis & raphanos differunt apud Atticos. Raphanos enim illis brassica, raphanis quod nos raphanum vocamus. Non tantum antiqui Attici sed & alii Græci *ράφανος* brassicam vocant. Nicander qui Etolus, vel, ut aliis placet, Colophonius fuit, ac Attali temporibus, quem Roman sustulerunt, vixit, *ράφανος* brassicam vocavit.

Ἄλλὰ οὕτ' ἢ ῥάφανος πῖος σπιρραδέα κροκίνη. Caput multo semine abundans raphani tradas.

Ad hunc locum Scholiastes, *ἴσχυρος καλεῖται ἢ τῆν κροκίνην κροκίνης. ἴσχυρος ἢ ἀσπύργον. ἰσχυροῦς ῥάφανος τῆν κροκίνην φασί. id est, caulem vel caput brassicæ exhibe, hoc est, asparagum, quandoquidem raphanum caput brassicæ vocatur. Hæc vel ignoravit Plinius, vel parum ad anagnostem legentem attendit. Turpiter raphani, brassicæ, napique historiam confundens, ut ex iisquæ infra dicuntur palam fit. Infirma Græcia raphani semen βακάνος vocat. Trallianus (si Stephani editionem sequamur lib. 8 cap. 20) *ἄλλο τὸ ἀπὸ βακάνης. Βακάνης ἐστὶ ἢ πύργος ῥάφανος. ἢ σπυρ, βακάνης ἀνομαζέει φούκων ἢ ἐπιπέπτον ῥάφανος. μέλιτος τὸ ῥάφανος. Aliud de bacana; bacano est raphani semē. Costi, bacani ana 3 j. folii 3 v. piperis 3 vj. mellis q. s. In codice græc. lat. sic legitur, ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τοῦ βακάνης βακάνης ἀνομαζέει ἢ φούκων ἢ ἐπιπέπτον ῥάφανος. Vertunt aliud diabacani. Costi, bacani singule uncie, folii scrupuli octo, piperis albi scrupuli sex, spicæ nardi totidem: mellis quod satis est. Hæc satis ostendunt, utrumque codicem lacerum. In priorī κροκίνης ῥάφανος ῥάφανος. non legitur, & simpliciter πῖος, sine adjecto ῥάφανος. In altero hæc desiderantur βακάνης ἰσχυροῦς ἢ πύργος ῥάφανος, ἢ σπυρ & pro φούκων ῥάφανος: ἢ. Ad locum citatum Tralliani sic Goupylus. *βάκάνης ἰσχυροῦς ἢ πύργος ῥάφανος. Hermolans barbarus vir doctissimus & accuratissimus scribit, se hæc verba legisse in scholio quodam in Paulum Æginetam, & Ætium. Ego etiam suspicor alicujus glossam esse, vocem eam declarare volentis, quam postea indoctus librarius in legitimum contextum iucularit. Hæc Goupylus. Antiquus interpres Albanus Torinus aliter legit. Reperitur hoc caput apud ipsum lib. 3. cap. 17. sic autem vertit. Aliud diadaphnidon, hoc est, ex baccis lauri, accipit. Baccarum lauri, costi uniuscujusque denarium pondo acto, folii diabolorum pondo octo. Piperis candidi diabolorum pondo decem, spicæ nardi denarium pondo sex, mellis quantum ad ea excipienda sufficit. Legit itaque pro ἄλλο τὸ ἀπὸ βακάνης. ἄλλο τὸ ἀπὸ διαφνίδων, & pro κροκίνης, ἢ σπυρ διαφνίδος. Lauri certè baccæ plus ad obstructum faciunt hepar quam raphani semina, quæ ventriculum turbant. Suspisor Trallianum scripsisse, ut legit antiquus interpres, sciolum autem quendam ad oram notasse *βάκάνης ἰσχυροῦς ἢ πύργος βακάνης* quod postea cum vitio receptum in textum, & ex bacca formatum βακάνης. Hæc, ut dixi, mera conjectura, quam irritam & vanam videtur face-re Marcellus Empyricus cap. 22. ubi scribit. Ad jecoris dolorem potio salubris conficitur sic. piperis - 1 eupatorii - 1 costi - 3 bacani - 2 fœnigræci - 15. Omnia hæc trita & creta servabis, & cum usuf exegerit dabis in vini portione cochleare plenum jejuno, ita ut in dextro latere tenso brachio jaceat cū acceperit. Apud Ætium tetral. 3. ferm. 1. cap. 2. Bacani fit mētio, ubi Cornarius legit cacani. Prescribitur ad hepar obstructum. Versiorem Connarii subiciam, pars enim ista Græcè edita non est. Aliud ad hepatis oppilationem. Cacani scrupulos duos, alii octo habent, costi scrupulos sex spicæ nardi iridis, phylli, lupinorum siccorum, baccarum lauri, fœni græci, rhei pontici singulorum scrupulos sex, phu, asari, cujusque drachmas quatuor. Ex allatis auctorum testimoniis apud Ætium scribendum βακάνης existimarim. Male vir magnus βακάνος brassicæ semen exponit. Recentiores Græci, inter quos Trallianus, semper *ράφανος*, ῥάφανος pro raphano, non brassicam ponunt, & raphanon pro raphano dixerunt. Occurrit***

currit hec vox apud Myrepsium in drosatis cap. 45. ῥεπανία σπέρματι & κρήναι & ῥεπανία. Græcè, inquit interpretes, est ῥεπανίς. Quid autem illi sit repanium, nondum comperit habeo. Reperitur & apud Orneosophiæ auctorem Demetrium Constantinopolitanum. ἰδὸς μὲν ῥεπανίου κρήνην καὶ κρήνην εἰς ῥεπανίαν ἀποκαταστάσει ἢ ῥεπανίαν ἀποκαταστάσει. Vertunt. *Vel erucam, terre pulverem, vel simul contrita, cum cibo mista accipitri obii cito, vel radicem sinapis & rapii.* ῥεπανίον menta est, & ῥεπανίον raphanus. Sinapi & raphanus eandem ferme qualitates habent, rapa verò fimiles facultates non habet. Idem recentiores Græci ῥάπανος etiam dixerunt. Corona pretiosa. ῥάπανος raphanus, ῥαφανίς. Notat Hesychius Atticos raphanos *φωλιακῆς* vocatas fuisse. *φωλιακῆς* αἱ ῥάπανοι δὸς τῆς Ἀπικῆς. Τὴν ῥαφανίδα Theodorus ex auctoritate antiquissimorum & probatissimorum auctorum vertit, *radicem*. Varro lib. quarto de lingua Latina. *Item caulis, lapathium, radix.* Sic enim antiqui Græci quam nunc raphanum. Hæc obscura sunt, nec ea satis capio. Antiquine Græci radicem vocarunt, quam Varronis ævo raphanum appellabant? Vox Latina radix est, nec quod sciam, ab antiquis Græcis usurpata. Puto vocem desiderari, ac scriptum fuisse. *Item caulis, lapathium, radix, quam raphanida vocant.* Sic enim antiqui Græci quam nunc raphanum, vel sic radix, id est, ῥαφανίς. Sic enim antiqui Græci. Forte pro radix scriptum fuit raphanis. Item caulis, lapathium, raphanis. Sic enim antiqui Græci quam nunc raphanum. Vide quæ supra diximus. Palladius in Augusto Titul. 5. *Radices fœminini generis esse putantur, quæ minus acres sunt, & habent folia latiora, & levia, & cum jucunditate virentia.* Radices non sunt loco citato raphani. Vox illa generaliter, non particulariter accipi debet. Ut plantæ plurimæ dividuntur in mares & fœminas, sic & radices. Vult ergo radices quæ fœminæ vocantur minus acres esse, foliaque latiora, & levia, & cum jucunditate virentia esse: quæ vero mares appellantur, acriores esse, folia angustiora, minus levia, & virentia producere. De raphano quæ citata sunt non posse intelligi ex eo probatur, quod eodem titulo, paulo infra scribat, *Raphanum tamen, sicut brassicam, constat esse vitibus inimicum.* Plantam hanc ῥεπανίαν radicis nomen obtinuisse Auctuarii docet auctor. *Οἱ δὲ πολλοὶ εἰδὸς ἕρπυσιον, Ραυκαίου ῥαδιῆς νοσῆς. Quidam polyides eringium, Latini radicem nostratam.* Nomen illud huic plantæ impositum, vel quod in obsoniis usum plurimū radix habeat, ac præ ceteris expetatur; vel, quod cæteras corporis amplitudine superet, paucisque cedat. Misit ad nos Clarissimus vir Mathias Overbekius, literarum amantissimus anno 1618. raphani radicem, quæ femorali erat crassitudine, longitudine sesquicubitali 22. libras pendebat, sapore gratissimo, mensæ alterius bellarii loco serviebat. Plinius lib. 19. cap. 5. ubi raphani brassicæ, & radicis Syriacæ, item napi historiam confundit. *Seri vult raphanus terra soluta, humida. Fimum odit, palea contentus. Frigore adeo gaudet, ut in Germania infantium puerorum magnitudinē æquet.* Sic in regno Congiano crassitudine humanæ tibie, gratique saporis provenire Piga-fettus in ejus regni descriptione lib. & cap. 1. tradit. Gaza, ut dixi, ῥαφανίδα radicem vertit vel radiculam, communem secutus usum. Ego tamen, quod & magno placuit Scaligero, ambiguitatis vitandæ gratia vocem Græcam retinere malo. De raphano variis in locis egit Theophrastus lib. 1. hist. cap. 9. radicem scribit habere carnosam, quod lib. 7. cap. 111. repetit, ubi luculentissimè radicem describit, vide quæ annotavimus cap. 10. lib. 1. hist. ex carne & cortice constare dixit, quod Plinius lib. 19. cap. 6. sic reddidit, *cortice & carne constant raphani.* Hæc tamè cum indurescit, lignea evadit, ut lib. 1. histor. cap. 4. *cortice quodam regi tenui & diluto, lib. 6 de caus. cap. 17. saporem præcipuum esse in radicibus lib. 5. caus. cap. 6.* Cur amplissima radix evadat docet, vide commentum Scaligeri, lib. 7. cap. 1. eelerrime provenire, tertio nempe a satione die, tam ætate quæ hyeme, præcipuè autem ferendum sole existente in leone cap. 3. lib. 7. semen in siliquis contineri. Et hæc de raphano Theophrasti. Nam quæ hoc capite scribit mox examinabimus. Dioscorides lib. 2. cap. 137. ubi de raphano agit, quia vulgata suo ævo planta, nullas de ea notas tradit. Ex aliis itaque capiribus notæ ejus petendæ sunt. lib. 3. cap. 90. ubi de spondylion agit, docet, spondylium radicem ferre albam raphano similem, ῥιζαν λευκὴν ῥαφανίου ἰεμεφροῦ. lib. 4. cap. 62. astragalum scribit radice constare rotunda, prægrandi raphani modo. ῥιζα ὄ

ὑπὲρ ἐπιγῆνη ὡς πρὸς ῥάφανον ἰνυμεζήτης. Theophrastus raphanum in quinque dividit genera. Idem ex auctoritate Theophrasti facit lib. 2. Athenæus. Plinius, ut mox audiemus, quæ de raphano Theophrastus, ea de nappo refert. Dioscorides duo raphani ait esse genera, sativum unum, alterū sylvestre. Nicander quoque in Georgicis duo observavit genera. Locum citat Arhe n. lib. 9.

— Διτῆ γάρ ἐκ ῥαφανίου γένεθλη
Μακρῆ τε σφρητὴ φαίνεται ἐν πρᾶσιήσι.
Est autem duplex raphani progenies:
Nunc enim rotunda figura, nunc longis conspicitur in hor-
torum pulvinis.

Raphanus Corynthia.

Raphani genera quinque quæ à Theophrasto recensentur, sua propria habent nomina. Primum genus vocat Corynthium, hoc amplissimè adolescere scribit, nuda constare radice, sursum protrudi, ac non ut genera cætera in terram ampliari. Plinius loco citato. Ex iis (scilicet nappis. Sic enim ante) *idem naporum quinque genera fecere: Corinthium, Cleoneum.* Nulla hic mendii suspicio, facilis alioquin lapsus raphanus, in nappis. Non esse corruptum codicem quæ sequuntur docent, scribit enim, *Genera raphani Græci fecere tria.* Quæ de brassica intelligi debent, ut cap de brassica dicam. Redeo unde digressus sum; *in amplitudinem adolescit Corinthium, nuda ferè radice. Solum enim hoc genus superna tendit, non ut cætera in terram.* Si nuda est radice, quomodo supra capite secundo dixit, betam non habere radicem crasso cortice, ut raphanus. Infra quoque scribit raphanos cortice diluto constare. An ista de hoc genere, sed de aliis intelligenda? Non vult Theophrastus Corinthiam raphanum cortice carere. Sed radicem terra non esse coopertam, & extra terram conspici. Nuda ergo radix, quod terra tecta non sit. Alteram raphanū Cleoneam vocat, cui prælongam ait esse radicem. Idè apud Athenæum & Pliniū legitur, qui scribit, Neq; ut Cleoneum prælongum. Hanc doct. viri existimant raphanū sativam esse Dodonæi, quam Mathiolus raphanum longā vocavit. Sativa radícula folia emittit magna, virètia, aspera, utroque latere profundis incisuris dissecta, rapi foliis haud dissimilia, sed majora; caules teretes sunt inque alas sparsi; è quibus flosculi quatuor foliorum dilu-

centiora folia ipsi quoque dulciores : quorum scabra & angulosa & horrida amariores. Falsum est raphanos foliis tenuioribus dulciores esse. Scribe, quorum leviora folia ipsi quoque dulciores. Nec usquam dixit Theophrastus, amariores esse raphanos, quorum folia horrida, scabra & angulosa. Nihil de angulis apud Theophrastum. Nec quicquam ad rem facit, magis an minus angulosa sint. Scribe ex Theophrasto, Quorum scabra, aspera, & horrida aciores. Ita tamen scripsisse Plinium asserere nolum. Affirmo raphanos foliis asperioribus, esse aciores, amariores autem non sunt. Geoponicus auctor ut dulciores reddantur raphani, artem docet. ῥαφανίδες γλυκύτεραι γίνονται, ὅταν ἂν τὸ σπέρμα ἀνομιλίῃ ἢ (melior M.S. codicis lectio ὀρρομέλιον) ἢ χυλῶν σαφῶς διὰ τὴν ἀσβεστοῦ φλογωμάτων χρησίμην. Rhabhani dulces erunt quorum semen vino mulsō (sevo mellis, id est, in liquido quod melli supernatat) aut uvarum passarum succo fuerit maceratum : pituito-
 sis commodant. Nescio an verum sit, quod scribit Plinius. Amaritudo plurima illi est (vetus, illas) & pro crassitudine corticis. Amaritudo nulla in raphano, acrimonia verò insignis. Notandum quoque in Aldino priore & Basilenfi codice vocem γίνεσθαι desiderari, quæ in altero apud Aldifilios expresso codice γογγυλίδα, γογγυλίς dicitur à rotunda orbicularique radice. Nam quod in rotunditate circum altum est γογγύλον hoc est, εσθγγύλον dixerunt veteres, Hefychius γογγύλον, εσθγγύλον, σελήρον. Suidas γογγύλον, εσθγγύλον. Antiquissimi Græci γογγυλίδα pro globulis orbiculisque qui devorantur, dixerunt. Γογγυλίον εσθγγύλον, καὶ γογγυλίδα (ita lege, non γογγυλίδα) τὰ μικρὰ σφαιρῶς ὡς περὶ κέρας. Gongylion, rotundum : gongylidia, pilule parve, velut catapotta. Grotianus γογγυλίδα, τὰ μικρὰ κέρας, ὡς τὰ κέρας ὀμοίωται. Gongylidia, parve sunt pilule, sic dicta à figura similitudine. Γογγυλίδα Geoponicus auctor γογγυλίον vocat lib. 12. cap. 21. ἢ γογγύλη καὶ τὸ ἡραπύειον πάλῃ ἀνθρώπων σὺν ἀραπῇ. Rapa nullo humano vitio curando commoda est. Hoc aperte falsum est, nec responso opus habet. Simon Sethi pro γογγυλίδα, γογγύλον dixit. τὰ γογγύλια ἡραπῆ ἴσθαι καὶ τὴν διουτέραν δάπτουσι, ὡς καὶ τὴν ἀράπην. Rapa calida sunt ordine secundo, primo humida. A Lacedæmoniiς γαστήρ rapa dicta fuit, ab aliis zaceltis, fuit & raphys vocata. Athenæus lib. 9. Γογγυλίδα, τὸν ἄριστον Ἀπὸλλωνος, ἐν τῷ ἀεὶ τὴν ἐν Πιλοποννήσῳ πάλαιον κατὰ Λακεδαιμονίῳ γαστήρ φασὶ κλεῖσθαι. Νικηφόρος δὲ ὁ Κολοφώνιος ἐν ταῖς Γλασσάσις, ὡς καὶ Βοιωτῆς γαστήρς ὀνομάζουσαι τὰς ἢ γογγυλίδας ζεκελίδα. Ἀμειβας ἢ καὶ Τιμαχίδας τὰς ἠεροκύντας ζεκελίδα κλεῖσθαι. Σπύσιππος δὲ ἐν διουτέρω ὀμοίωται, ῥαφανὶς φασὶ γογγυλίδα, ῥαφὺς ἀνθρώπων, ὀμοίωται. Τὴν ἢ ῥαφὺν Γυάθους ἐν τῷ ὀνόματι καὶ δὲ τὸ ψιλῶς κλεῖσθαι ῥαπὸν. Rapa, in libro de urbibus Peloponnesi à Lacedæmoniiς vocari γαστήρς, id est, ventres, Apollas scribit. Nicander Colophonius in Glossis, apud Bæotas γαστήρς brassicas nominari, rapa vero zeceltidas. Amerias autem & Timæchidas appellari, cucurbitas zaceltidas ajunt. Speusippus libro secundo Similium, Rapanus inquit, rapum, raphys, anarrhinion similia sunt. Glaucus libro de obsoniorum conditura, sine aspiratione cum p. scribit rapijn. Apud Hefychium pro γαστήρς, γαστήρς legitur. Γαστήρς, γογγυλίς ἢ κέραμα θη. Gastoris rapum & brassicam denotat. Idem apud Phavorinum legitur. An ex Athenæo corrigi debeat Hefychius, an ex Hefychio Athenæus hæreo. Fortassis utrumque nomen obtinuit, sin minus, Hefychii præfero lectionem. Γαστήρς vel γαστήρς nomen accepit rapa, vel quod ventosa fit, flatuque pariat; vel quod instar ventriculi repleti extuberet. Non omnem brassicam nomen illud obtinuisse arbitror, sed tantum capitatam. Nomen hoc eandem ob causam quam rapa ei impositum, nempe quod ventriculum mentiatur. A Bæoticis rapas ζεκελίδας dictas scribit Athenæus. Scribo ζεκελίδας. Hefych. Ζακελίδας, κροκύντῃ, ἢ γογγυλίδα. Ζακελίδας sunt cucurbitæ, aut rapæ. Ζακελίτις, ὡς καὶ τὸ ζα particula intensiva, καὶ κλαδῶν quod insignes strepitus, clamoresque pariant in ventre, flatus enim excitat. Aut ὡς καὶ τὸ ζα & κλαδῶν quod obliquis admodum constet nervis venisque. Hefychius Ζα μέγα, ἰσχυρὰ, πολλὸν, ὅθεν καὶ ζα-πλάγῃς, ὁ μεγαλόπλευρος i.e. Ζα magnum, validum, multum unde ζα πλάγῃς dicitur quæ valde dives est. Idem κλαδῶν, σπυλλῶν, πλάγῃς, obliquum, transversum. Quæ apud Athenæum ex Speusippo sequuntur, ῥαφανὶς, φασὶ corrupta existimant Dalecampius. Restituit idem, ῥαφανὶς, γογγυλίς, ῥαφὺς, ῥαφανὸν ὀρεινὸν, id est, radícula, rapum, raphanus vulgaris, & montanus, sive sylvestris. Ita hunc locum corrigit, & interpretatur Dalecampius. Raphani sylvestris, inquit, mentio fit, inter nota Dioscoridis, & annotationibus in caput de radice. Vellem doceret, quænam

raphanus sit vulgaris, diversa à radícula. Revertens ad hunc locum Calaubonus. Nihil censeo mutandum, ita enim libri omnes. anarrhinum & antirrhinum esse nomina herbarum constat. Ego quoque nihil mutandum existimo, putoque hæc omnia nomina uni rapæ convenire. Rapam, ῥαφὸν & ῥαπὸν dictum fuisse docet Hefychius ῥαπὸς, ῥαφὸν, καὶ ῥαπὸν, καὶ ῥαφὸν, ὡς ἐν λαμψάνῃ i. e. rapæ, virga, fibula coma, rapa, vel, ut aliis placet lampšana. Idem ῥαφανὶς καὶ ῥαφανὸν ἀσβεστοῦ τὸ ἄριστον Ἀπὸλλωνος. ῥαφανὸν ῥαφὸν ἢ καὶ ῥαφὸν, ῥαφανὶς ἢ ἢ παρ' ἡμῶν ῥαφανὸν. Τριφῶν ἢ φησὶ πλάγῃς Διουτέρας τὰς μικρὰς ῥαφανίδας λίγαδας, τὰς δὲ μεγάλας ῥαφὰς. i. e. Tryphon, inquit, docet Diores parvas raphanos ῥαφανίδας vocare, magnas verò raphas. Idem ῥαφὸς, ῥαφὸν, καὶ ῥαφὸν, ὡς ἐν πλάγῃς λαμψάνῃς, ὡς ἐν λαμψάνῃ. calameamentum, acus, olus agreste lampšana simile, & virga. Ἀνάριον, quanquam herbam denotet, suspectum tamen admodum est, nec video quomodo rapæ vox illa convenire possit. Si auderem, vocem conflarem ex ἀνάριον, quod proprie significat, ignem propè extinctum flatu exulscitare & reaccendere. Exponitur etiam flatus excitare, movere, flare, perflare. An itaque rapa ἀνάριον dicta fuit, quod flatus excitet. Doctiorum hoc iudicio relinquam. Latinis rapa dicitur & rapum. Non à Græco ῥαφὸς, vel ῥαπὸς, ut quidam existimant. Nam apud Græcos antiquiores voces istæ non reperiuntur, cum rapa & rapum apud antiquissimos Latinos Catonem, & Varronem legatur, ῥαπὸς, autem & ῥαφὸς apud infimæ Græciæ auctores tantum reperitur, quando Græca lingua corrupta, ab Italis multas voces mutasset. Verisimilius ergo ῥαπὸς & ῥαφὸς natum ex Romana voce rapa vel rapo, corrupta ac in φ mutata. Rapa vel rapum, quasi ruapum vel ruapum dicitur. Varro lib. 4. de lingua Latina. Quod rueret e rure ruapa : unde rapa. Ad hunc locum Scaliger; Romana editio & Vertranus, ἰουδαῖος, ita legendum erat. Quod è terrâ rueret ruapa, unde rapa. Sanè ineptè et terra hæc etymologia eruitur a Varrone, quæ aded terrestris sit & plena viris. Græcis enim est ῥαπὸς : unde etiam ῥαφὸς. Athenæus lib. 9. Σπύσιππος ἢ ἐν δὲ ῥαφὸν ὀμοίωται. Sanius certè Varronis erymen. Vox ῥαπὸς Græco barbara est, quæ nec apud Hippocratem, Aristotelem, Theophrastum, Nicandrum, Dioscoridem nec alium scriptorem reperitur, qui vixit antequam Græcia a Romanis subacta, linguaque Græca nihil corrupta esset. Rapa non est vox Græca, nec à Græco ῥαπὸς καλεῖσθαι derivata, mera Latina est, ita vocata, ut Varro ait, quod facile extraterram ruat; vel, quod magis placet, quod passim in cibos rapiatur. Rapa ergo à rapiendo nomen accepit. Rapæ multis in locis meminit Theophrastus lib. 1. cap. 9. radicem carnosam habere tradit, cap. sequenti, ex carne & cortice constare, corticemque tenuem esse & dilutum. lib. 1 de causis cap. 4. & lib. 7. cap. 9. corticem carni adhærere, feri cum sol in Leone est, calidis diebus satum citius in caulem assurgere, terraque si operiatur radix, ad æstatè durare. c. 7. 1. 7. Vi temporis quo scribitur mutationè accipere. Quod intelligi debet de sapore mollitiæ & similibus. Nam cum ex semine rapi brassica nascitur, id non fit temporis, sed ætatis ratione. Geoponicus auctor lib. 11. 1. τὸ δὲ σπέρμα τὸ γογγύλον, ἢ ἢ τὸ γογγύλον φέρεται, ἢ ἀνάριον. i. e. At verò semen rapi post annos tres brassicam producit. & vice versa. Idem fere Varro lib. 1. cap. xl. de re rustica. Nam ex semine brassicæ veteris sato nasci ajunt rapam, & contra ex raporum brassicam. Plinius lib. 11. cap. 7. Namque & ocimum senecta degenerat in serpyllum, & silymbrium in calameentam. Et ex semine brassicæ veteris rapa fiunt, atque invicè. Cur silymbrium degeneret in mentam, alibi diximus. At cur brassica in rapum, & rapum in brassicam mutetur, difficile est rationem reddere : Silymbrium enim & menta affines sunt plantæ: facile ergo pro alimenti, cœli, solique ratione aliam haud multum diversam assumunt formam. At brassica & rapa præter genus nihil habent commune. Illud unum dicendum: uti in excæcatis quotidie, quibus nulla cum planta est affinitas, post mutationes varias plantas etiam diversas exoriri videmus. Sic terræ commissum semen rapi, cum brassica similitudo major est, quam novæ terræ cum planta, post quam putruit, varias que subit mutationes, brassicæ faciem formamque ac ideâ assumere poterit. Verisimilius tamen quod docet Palladius in Julio tit. 11. Hoc mensè loco irriguo, napos feremus, & rapa, solo putri, & soluto nec spisso. Loci humidis latantur & campis. Sed napus in sicco & prope tenui, atque deoexo, & sabuloso melior nascitur.

eur. Loci proprietates utrumque semen in alterum mutat. Nam rapa in alio solo per biennium sata mutantur in napos, alio vero napus transit in rapum. Subactum solum, stercoreatum, versatumque conquirunt, quod & ipsis & segetibus proderit, quæ ibi anno eodem feruntur. Napus & rapum similes valde plantæ, ut infra dicam: quare non mirum si altera in alteram mutetur. Apud Hefychium legitur ex semine sinapios nasci rapam. Ἀλμάδες, κρομβάδες ἰλαῖα, καὶ αἱ ἐκ σινάπιου γογγυλίδες. rapa ex sinapios semine nota halmades vocari ait. Putavi quondam pro αἱ ἐκ σινάπιου, legendum αἱ ἐκ ραφάνου, quod ex brassicæ semine rapum nasci veteres tradant: sed cum recentiores observassent ex sinapi semine rapas produisse, vulgatum servare visum fuit lectionem. Raporum genera duo observavit Theophrastus, marem & fœminam. Plinius lib. 19. cap. 5. Reliqua carit aginum, natura terra occultantur omnia. In quibus de rapis abunde dixisse poteramus videri, nisi medici masculini sexus facerent in his rotunda: latiora vero cœcava, & feminini præstantiora suavitate, & ad condiendum faciliora, quæ sæpius sata transeunt in marem. Idem lib. 18. cap. 13. Genera eorum duo prima Græci fecere, masculum, femininumque, & ea serendi modo ex eodem semine. Nicander in Georgicis lib. 2. ut testatur Athenæus, duo novit genera. Citantur versus Nicandri ab Athenæo duobus locis lib. 4. & 9. ubi corrupti sic leguntur.

— Ἀλλ' εἶσω ραφάνοις εἶσω λαζερωκῶι
 Γογγυλίδες. διζῆ γάρ τ' ἐκ ραφάνοιο γνέθλη
 Μακρῆ τε, σιφρῆ τε φαίνεται ἐκ πρᾶσι. Vertunt,

— Simulque Raphani cum rapis
 In terra latentibus. Est autem duplex raphani progenies;
 Nunc enim rotunda figura, nunc longus conspicitur in hortorum pulvinis.

Primum Hemistichium lib. quarto non habetur, secundus versus in hunc legitur sensum.

Γογγυλίδες. διζῆ γάρ τ' ἐκ ραφάνοιο γνέθλη
 Μακρῆ τε, σιφρῆ τε φαίνεται ἐκ πρᾶσι.

Rapi, adverte animum, genus duplex est, ut & radice, Oblongum alterum, alterum rotundum in areis hortorum conspicitur.

Primum Hemistichium sic restituit Casaubonus. Ἀλλ' εἶσω ραφάνοι, εἶσω γνέθλησι, γογγυλίδες. Ita locum citatum emendavit Casaubonus, ut aliquis esset sensus, ego versus integrum deesse puto, nec video qui versus emendari possint. Quam diversitatem Geoponicum etiam observavit autor lib. 12. cap. 1. μηδ' οὐκ ἐπιβεβῆκε — μεταφύπτειται ἢ γογγυλιν τὸ κεφάλαιον, ἢ τὸ γογγυλιν τὸ κρηματίζον ἢ τὸ γογγυλοσπᾶρον. Dioscorides rapum aliud sativum, sylvestre aliud lib. 2. cap. 134 & 135 esse scribit.

Sativum non describit, de hoc primo loco nobis agendum erit. Hujus marem & fœminam his verbis agnoscit Plinius lib. 18. cap. 13. Genera eorum Græci duo primum fecere, masculum femininumque; & ea serendi modo, ex eodem semine. Densiore enim satum masculum, item in terra difficili. Semen præstantius quo subtilius. Species vero omnium tres: Aut enim in latitudinem fundi, aut in rotunditatem globari, Tertiam speciem sylvestrem appellare, in longitudo radice procurrente, raphani similitudine, & folio anguloso, scabroque, succo acris: qui circa messem exceptus oculos purget. De sylvestri nihil tale apud Dioscoridem; Verum raphani sylvestris radicem subacrem esse inquit. Sine ullo dubio, cum alia aliqua planta confundit Plinius sylvestre rapum; cum bunio nempe aut buniade, uti sequentia docebunt, quod ex capite quarto lib. 20. proba, ubi inquit, Naporum duas differentias, & in medicina Græci servant, angulos foliorum caulibus florentis, quod bunium vocant, purgationibus feminarum. Videt facile Lector Plinium, hic bunium vocare, quod supra rapum sylvestre. Quin etiam lib. 20. cap. 3 diversum ab hoc describit sylvestre rapum, de quo infra, vel rapi sylvestris historiam cum brassicæ confundit, & id verisimile est. Videat Lector cap. 6. lib. 7. Historiarum, ac legat quæ de sylvestri brassica, ac rapo Theophrastus scribit, videbit facile Plinium ex utraque unam confecisse historiam. Recentiores rapas dividunt in longam & rotundam, rotundam in sessilem & orbiculatam, Rotundam marem vocant longam, & id ex Plinii verbis mox citatis. In quibus de rapis abunde

dixisse poteramus videri, nisi medici masculini generis sexus facerent in his rotunda; latiora vero concava & feminini, præstantiora suavitate, & ad condiendum faciliora, quæ sæpius sata transeunt in marem.

Sed aliter Athenæus lib. 10. Θεόφραστοι μὲν βυνιάδα εἶσω ὀνομάζει, ἀρῖνα δὲ καλεῖ τὴν γογγυλίδα, καὶ ἴσως αὐτὴ ἴσιν ἢ βυνίας. Theophrastus nullam mentionem facit buniadis, sed rapum quoddam masculinum esse tradit, quod fortassis est bunias. Huic opinioni favere videtur Galen. 1. 2. de alimento facult. εἶτε γογγυλίδα καλεῖται, εἶτε βυνιάδα τὸ φυτόν ἐστι τοιαύτην ἴδμεν. Idem lib. de cib. boni & mali succi. Μισμὸν δὲ ἰσχυρῶν τε καὶ κρυφῶν, αἴτε τῶν ἀρῶν ἴσιν καὶ τῶν γογγυλίδων εἶτε καὶ βυνιάδων ὀνομάζονται καὶ τῆς καλεωμένης καρῆς. Hujus plantæ, quam gongulida aut bouniada velles licet oleaceum. Sed ari carique radix & rapi quod bunjada, id est napum appellant, in his qui boni præstantiora succi sunt media habetur. His accedit Columella, qui lib. de re rust. 11. cap. 10. Ab his leguminibus ratio est habenda naporum raporumque, nam utraque rusticis implent. Magis tamen utilia rapa sunt, quia & majore incremento proveniunt, & non hominem solum, verum etiam boves pascunt. Præcipue in Gallia, ubi Hyberna cibaria prædictis pecudibus id olus præbet. Solum putre & solutum res utraque desiderat, nec densa nascitur humo. Sed rapa campis, locisque humidis letantur. Napus de vexam amat & siccam tenuique propiore terram. Itaque glareosis sabulosisque arvis melior exit, locique proprietates utriusque semen commutat. Namque in alio solo rapa biennio sata, convertuntur in napum (hoc de rapis Theophrastus, & Plinius, nec parvum argumentum rapas fœminas rotundas esse, napum vero masculum rapum, & oblongum) in alio napus raporum accipit speciem. Rigus locus utrumque recte ab solstitio feritur, siccis ultimâ parte mensis Augusti, vel prima Septembris, subactum solum pluribus iterationibus aratri, vel aratri, largæque stercore satiatum postulant. Nam id plurimum refert, non solum quod melius ea proveniunt, sed quod etiam post fructum eorum sic tractatum solum segetes optimas facit. Iugerum agri non amplius quatuor sextariis raporum feminis observandum est; quarta parte amplius napsi spargendum, quia non in ventrem latefcunt, (attende Lector rotunda rapa vocat, longa napos) sed tenuem radicem deorsum agunt. Idem Pallad. lib. 8. titulo 2. Ut ut sit, si masculum rapum non sit napus, vicinas admodum esse plantas, præter dicta, probat quod Dioscorides napi caput rapis subjunxit. Napus Græcis βυνίας dicitur, a tumentis figura deducta significatione, ut viris placet doctis. Sed rapis hoc nomen magis competit, siquidem rapa tument, uti ex Columella jam audivimus, napi non tument, sed tenuem deorsum mittunt radicem. Fortassis nomen illud accepit, quod facile extuberet, ac in rapum mutetur. Diligenter cavendum, ne cum Plinio bunium cum bunjade confundamus; diversæ enim plantæ, admodumque differentes sunt. De bunjade agit Dioscorides lib. 2. c. 136. de bunio vero lib. 4. cap. 124. Illud notandum, Græcorum καπὶ sinapi esse Latinorum; napum si non masculum rapum, proximè tamen ad longum accedere rapum. Napi delineationem non tradidit Dioscorides; quia suo ævo cognita satis. Napus vulgaris hodie notus non est, si rapa mascula, sive longa non sit. Recentiores hanc, cujus picturam addidi, pro nappo plantam ostendunt. Foliis, caulibus, flore, filiquis, semineque rapum refert, sed radix quæ rapo in orbiculatam longitudinem extuberat, nappo in longitudinem ex porrigitur. Napi siquidem crassa (Columella tenuis, sed hoc respectu extuberantis napi intelligi debet) & longa radix est; hujus autem tum & rapi sylvestris habetur species, quæ Galliarum rura navetam, teste Ruellio, appellant; quæ ex non transplantatorum sive raporū, sive naporum semine nascitur, & foliis, caule, reliquisque rapum ac napum æmulatur, sed radice non crassa, oblonga quidem & haud magna est. Aliam agnoscit differentiam Mathiolus; alteram nimirum alba, alteram flava constare radice, flavas crassitie albas superare, ac colore magis placere, insipidiores tamen esse, & ob id gustui minus gratas. Errant Botanici qui scribunt Theophrastum plura naporum genera novisse. Hos decepit Plinius, qui raphani, napi, brassicæque historiam, ut supra dixi, confundit; & napsi adscribit quæ Theophrastus raphano, seu raphanidi. Ut Plinium excusent, mendosum ejus codicem esse scribunt. Sed Plinium scripsisse uti vulgo legitur, hæc verba satis ostendunt. lib. 19. c. 5. Idem naporum quinque genera fecere &c. Post pauca. Palma Romæ Amiterninis datur, inde Nursinis, tertia nostratibus. Cætera de satum eorum in rapis dicta sunt. Nemo in-

Bunias.

mirabili vidi xl. libras excedentia. Rationem addit Theophrastus, quod incrementum in radicem non in folia vertatur. Columella experientia hoc sibi comprobatum asserit. Nec hoc Martialem latuit.

Hæc tibi brumali gaudentia frigora rapa
Quæ damus, in celo Romulus esse solet.

Credidit antiquitas non tantum Deos Deasve nec Etære & ambrosia velci, verum etiam vilibus quibusdam cibis, ut Romulum rapis teste Martiali. Seneca in Apocolocyntosi. Sitque è republica esse aliquem qui cum Romulo possit ferventia rapa vorare. Palladius docet quo modo grandes rapæ reddantur lib. 8. tit. 2. Ingero vaporum quatuor sextarii, napi autem quinque sufficiunt. Si spissa sunt, intervalles aliqua, ut cætera roborentur; ut autem semina majora redigantur, eruta rapa foliis omnibus purgas, & ad dimidii digiti crassitudinem in caule succides. Tunc & sulcis diligenter subactis, octonis digitis separata obrues, & iniicies terram & calcabis, ita magna nascetur. Notant adversariorum auctores, oblongam rapam Veneris olitoribus vœnum ferri in forum hyeme, purpura, nitida, ac pellucida radice, gustu teneriore, suavioaque, in acetariis cruda, cum eruca, lactuca, & aliis illic essitari solita. Talem me rapam semel vidisse meminî. Sylvestre rapum Dioscorides his ferè verbis describit; ἡ μὲν τοῦ ἀγρίου τρυγῆν φέρει τοῦ ἀγρίου ἢ γέμιστος πικρῶν αἰσθητικῶν πολυκλάδος ἐξ ἀκροῦ λατῶν φύλλα ἔχει καὶ λατῶν, ἀπὸ τοῦ πικρῶν ἢ καὶ μίσητον κερπὶν εἰς ἐκ λεβοῖς κλυκαῖδων, ἀνοισθητῶν ἢ τῶν ἀεὶ κερπῶν ἰσχυρῶν ἀπὸ κεφαλαίου ἐπὶ τοῦ βόσ. ἐν δὲ σπινθηρῶν μετὰ τὴν ἀνοισθητῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν. Sylvestre rapum in arvis nascitur, fructus cubitali altitudine, ramosus, in cacumine lævis, foliis quoque lævibus, digitali crassitudine, aut etiam majore (Ruellius πλάτῶν legit, latitudine, & ita apud Serapionem scriptum reperitur, apud oribasium πικρῶν. Saracenus vulgatam servat lectionem; verum ista non foliis, sed radici potius, cuius alioquin non meminit auctor, tribui iudicat; ita ut desideretur vox πικρῶν, quod fortassis non ineptum, verisimilius enim radices digitali crassitudine esse, quam folia) fructum verò gerit in siliquis calyculatis. apertis autem fructus involucri intus alia spectatur siliqua capitii specie: Quæ quidem parvula semina nigra continentur, quæ tamen fracta intrinsecus alba conspiciuntur. Meminit hujus rami Plin. l. 20. cap. 3. Sylvestre rapum in arvis maxime nascitur, fruticosum, semine candido, duplo majore quàm papaveris. Meminit & sylvestris rami Theophrastus lib. 7. hist. cap. 6. ubi longam habere inquit radicem, raphanique modo constare, cauleque brevi. Vide lector quæ supra dixi. Errant qui rapunculum sylvestre statuunt rapum. Capitula enim in quibus semen concluditur non sunt duplicia, caret etiam radice longa, raphani modo, nec ramosum cernitur. Nec viola mariana ullo pacto dici potest, rapum sylvestre: folia enim habet oblonga lata, subnigra, aspera, nonnihil hirsuta, vulgaris buglossi foliis nigriora, minora, minusque aspera; caules deinde secundo anno profert rotundos, rectos, ramosos, aliquantulum etiam hirsutos, circa quos folia similia, sed minora. Post flores ut plurimum cæruleo purpureos, capitulum nascitur, superiore parte latius, quinque angulos, ut etiam flores habens, & quinque loculis, veluti caligulis asperis & hirsutis deorsum dependentibus circumvestitum, in quo semen exiguum, subruiss, & ejus cuius castaneæ, fructus echino exemptus propemodum coloris. Conferat hæc Lector cum descriptione Dioscoridis; videbit facile in quibus differant. Respondent tamen, quæ de lævitate summorum caulium, ac foliorum, & seminis nigredine, ac interiore ejus medulla candida traduntur, ad sylvestris rami, hujus præsertim descriptionem non pertinere; Sed affirmant hæc quidem; rationem tamen nullam addunt. Cur rejicienda hæc non putem, faciunt Oribasius & Serapio, apud quos hæc reperuntur. Et quid notius quam hoc ex Dioscoride transcriptum, nec rapum sylvestre non bulbosum, apud nos satis frequens. Rapum est agreste Dioscoridis Luxuriat hoc tanto foliorum numero, ut radix non tuberosa, aut raposa, nec ventriosa, uspiam fit, sed exilis; sativæ rotundæ turbinatæ non absimilis, sed discretu alioquin facilis; crispiore, rugosioreque & uberiore est folio. Cum folio lævi describatur Dioscoride. Nec semen in siliquis calyculatis, iisque geminis gerit. Videri ipse lector non esse rapum antiquorum sylvestre. Nec id adversariorum Auctores scripserunt. Hæc de rapo dixisse suffecerit. Aditio quod Iosephus a Costa lib. 4. cap. 18. scribit solum in India,

mo, inquam, amiterminos, vel nursinos raphanos scripsit. Columella in hortulo,

Quæque amiterminis defertur bunias arvis,
Hujus iudicio subscribit Martialis,
Hos amiterminus (ager) felicibus educat hortis,
Nursinas poteris parcius esse pilas.

Amiternum Campaniæ urbs est, hodie Aquila dicta. Nursinæ pilæ napi sunt. Apud Galenum lib. de antid. cap. 12. mentio fit napi sylvestris, quæ ex Creta adferbatur. Hinc colligunt napum fuisse aliam sativam, aliam sylvestrem. Respondent doctiores, si duplex napi species fuisset, id vel Dioscorides vel Galenus prodidissent. Siquidem Dioscorides de plantis, quarum sativa & sylvestris species datur, eodem immediatè loco differere solet. Sed potuit Galeni ævo adferri ex Creta naps sylvestris quædam, quæ Dioscoridis temporibus incognita fuit; quare facile fieri potest napum aliam sylvestrem, aliam sativam fuisse. Accedit quod Honorius Bellus Bauhino plantam miserit, napi sylvestris Creticæ nomine, & ut Ruellius testatur, in Gallia naps sylvestris reperitur. Ad rapas redeo; Laudat rapum Athenæus Thebanum, nursinum Columella in hortulo.

Quin & cardipedi sacris jam rite solutis
Nube nova feritur, cæli pendentibus undis,
Gongilis illustri mittit quam Nursia campo,
Quæque amiterminis defertur bunias arvis.

Ex hoc iterum loco discimus cognatas admodum plantas napum rapumque fuisse. Athenæus rapum laudat circa Magnesiā, διοκλῆς ἢ κολοκύνθης ἢ κηλίας γίνεσθαι ἐπὶ μαγνησίᾳ. ἐπεὶ οὖν τὴν τρυγῆν ὑπερμεγέθη γλυκύτην καὶ ὑψηλῆν. i.e. Diocles autor est propie Magnesiā cucurbitas amplissimas gigni ac insuper rapa inusitata magnitudinis, dulcisa & stomacho utilia. Refert Marthiolus innumera rapa se vidisse, quæ triginta libras penderent, & centum quibusdam locis. Magno naturæ miraculo, quæ ex tam parvo semine, tribus pendè mensibus, tam insignes, grandeque gignat radices. Apud nos quæ libras pendent 10 grandes sunt, minores tamè dulciores, & tamen apud nos grandissimæ ac optime sint oportet, si verum antiquitas tradit. Plinius lib. 18. cap. 13. Terram non morosè eligit, pendè ubi nihil aliud feri possit. Nebulis ac pruinis, ac frigore ultero aluntur, amplitudine ad-

Hic est quidam ipsorum caulium delicatior teneriorque cauliculus. — Postquam ex eadem brassica contingunt aestivi autumnalesque cauliculi, mox hyberni, iterumque cyma, nullo qua genere multiferè donec sua fertilitate consumatur. Archigenes apud Galenum lib. 10. c. τὸ πρῶτον cap. 1. κύματα πρωτοτόμους καυλῶς vocat. Locus insigniter depravatus, sic vulgo legitur; Σφάδρα ἴφη ἀειολόγος ὁ κωλύει τῆς φρένης λιποφῶβον ἀντιπαθῶς βοηθεῖν, εἰς ἀνασκαδὴν, ἀσπυρῶμα καυλῶς ἀφελήματ' κύματ' β. ἡσεί διδομένους ἐπὶ ἡμείους ὁ Legendum, σφάδρα ἴφη ἀντιπαθῶς ὁ κωλύει τῆς φρένης λιποφῶβον ἀντιπαθῶς βοηθεῖν εἰς ἀνασκαδὴν πύθους ὁ ἀσπυρῶμα καυλῶς ἀφελήματ' κύματ' β. ἐπὶ ἡμείους 9. i. e. Ceterum Antiochus apud Phrycen linophobum, valde juxta naturalem contrarietatem auxilio fuisse ait, ad mali everfionem protomi caulis (id est, cymatis brassicæ) decocti cyathos duos jejuno ad dies novem exhibitis. Sic legendum vel ex Dioscoride probatur, τὸ δὲ αὐτῆς κύμα. — καὶ οὐρητικὸν πτερον. Hujus caulis meminit Martialis lib. 10.

Et faba faborum prototomique rudes, Idem lib. 14.
Quum mihi boleti dederint tam nobile nomen,
Prototomus, pudet heu, servio cauliculis.

Prototomi dicuntur à prima cæsura ac sectione, quando videlicet ad generationem seminis angescentes succiduntur, & in ciborum usum veniunt.

Alibi etiam ἀσπυρῶμα καυλῶς eodem significatu legitur. Apud Theophrastum lib. 4. cap. 16. ἀσπυρῶμα ἀμπίλα reperitur, cui ὀψίπτερον. Cymata brassicæ Marcellus Empiricus græca appellatione vocat cap. 20. Haplofiles, à teneritudine, Variis in locis Theophr. brassicæ notas tradidit. Lib. 1. cap. 15. inter αἰφύλλα numeratur. cap. 16. carnosa esse folia. cap. 23. utraque parte germinare lib. 7. Hist. cap. 1. & lib. 4. de caul. cap. 3. decimo à fatione provenire die. Lib. 7. cap. 2 & lib. 1. de caul. cap. 4. Avulsione exoriri lib. 7. c. 2. regerminatos caules suaviores inquit, si antequam decaulescat folia detrahantur. Videat lector quæ à nobis adhuc locum dicta sunt. Lib. 3. de caul. cap. 24. tonfam, de usumque brassicam fieri meliorem. Videat locum lector lib. 3. de caul. cap. 3. Inter ea quæ speciem mutant refert. lib. 7. hist. cap. 5. erucas innascribit, à quibus defenditur, si juxta ervum seratur. Lib. 3. de caul. cap. 15. lib. 2. de caul. cap. 15. vitem ex odore brassicæ ledi. Adeat lector locum & annotata examinet. Hæc Plinius napsis, brassicæ, & raphanis adscripsit, ut supra notavi. Brassicæ tria inquit Theophrastus esse genera, crispum, læve & Sylvestre, Tres etiam brassicas novit Athenæus, halmyridem, lævem & silusinam. Verum ubi verba Theophr. refert recenset duo genera, crispam & sylvestrem, quasi apud Theophrastum lævis nulla fieret mentio. Plinius lib. 19. cap. 5. turpiter brassicæ cum raphani generibus confundit, attamen ea quæ Theophrastus de brassica scribit, ad verbum exscripsit. Capite vero octavo plura brassicæ genera recenset, de quibus agam ubi Theophrasti verba examinaverimus. Cato cap. 157 tria etiam describit genera. Dioscorides etiam tria genera novit, sativum, Ægyptium, & sylvestre: addit quartum marinum, de quo alibi. Non enim pertinet ad brassicæ classem; Facie enim & viribus dispar. Illud de hoc genere quarto addendum, quod Historiographus Emanuel de Meteren scribat, Soldanella, sic vulgo vocatur, servos quosdam cum Slua Flandriæ urbs, ab illustriss. Principe Auraco Mauritio obsideretur, ad multum tempus vitam sine pane vel sale sola hac herba sustinuisse. Nec lævem, nec scabram, describit Theophrastus, sed seminis utramque agnoscere differentiam, bonum enim vel vitiosum ferre, etiam, crispam succi bonitate & folii amplitudine, lævem præstantiorem esse. Athenæus crispam selinam vocatam scribit, quod foliis apio similibus conspiciatur. ἡ δὲ σελίνισια τὴν ὀσμωσίν ἔχει ἀλγ' τὴν οὐλοπῆα. ἡμερῆς γὰρ ἐστὶ σελίνου, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πύκνωσιν. Selinam appellarunt ob crispia folia, apio namque similis est, & præter alia foliorum densitate. Cato loco citato, Altera est crispia quæ à similitudine apii σελίνουδης vocatur. (Filiis foliis est, in variasque partes dissectis neutiquam crispis) Hæc est ὁ ἀσπυρῶμα, & natura bona ad curationem, validiorque est, quam quæ supra scripta est. Lævis nomen accepit, quod foliis levibus est, hæc ubique nascitur. Athenæus ἡ δὲ λεία πύσιν φησι χροῖον γίνεσθαι Cato loco citato. Prima est λεία, quæ cognominatur λεία, grandibus & latis foliis, caule magno, validam hæc habet naturam & vim magnam habet. Idem Plinius lib. 20. cap. 9. In tres species eam divisere Græci (hæc lib. 19. cap. 2 de raphano) antiquissimi, crispam, quam selinada vocaverunt,

Brassica tenuifolia, laciniata feleni folio.

à similitudine apii foliorum, stomacho utiliore, alvum modicè mollientem. Alteram lævam latis foliis, è caule exeuntibus: unde caulodem quidem vocavere, nullius in medicis

Brassica vulgaris fativa Lobel.

Tet 5 na momenti

na momenti. Contra, uti audivimus, Cato, qui vim magnam huic adscribit, sed non æque ac altera præstantem. Ex dictis vulgatos codices Theophrasti depravatos esse satis videre est, ac correctionem quam dedimus legitimam esse. Lævis hæc, sativa Dodonæi est, Belgæ *groote roode kolen* vocant, id est magnam rubram Brassicam. Hanc Plinius, alibi cumanam vocat, lib. 19. cap. 8. *Cumanum* inquit *fessili folio capite parvulum*. Priorem apianam à similitudine apii vocat eodem cap. *Genera ejus facit tria, unam extentis foliis, caule magno alteram crispo folio quam apianam vocat*. Belgæ duas brassicas norunt, quarum unam *gheærônhelde kool* vocant, sive crispam. Plinius lib. 19. cap. 8. *Sabellicum* etiam vocat, vel saltem vicinia admodum huic est. *Sabellico usque in admirationem crispa sunt folia, quorum crassitudo caul- in ipsum extenuat, sed dulcissima perhibentur ex omnibus (generibus intellige)*. Columella in hortulo.

Quæ duri præbent cymosa stirpe Sabelli.

Sabellici populi sunt, qui montes incolunt, inter Sabinos & Marfos, à Sabinis orti. Alteram Belgæ vocant *gehackelde kool* sive foliis fissis. Utra Theophrasti sit lectoris esto judicium: Non videtur selenitis ab *ὑλοφύλας* diversa, quia omnes Latini & Athenæus crispam folio apii describunt. Tertiam sylvestrem Theophrastus vocat. Huic folium parvum, leve ac rotundum inquit esse, ramosque ac folia multa habere, succumque asperum & medicamentosum. lib. 7. cap. 6. Foliis minoribus caulibusque scabrioribus constare, succo acriori, vehementiorique. Eodem cap. brassicam sylvestrem rotundiores ac leviores quam sativam gerere caules; foliorum appendicem illa latam, hæc habet rotundiorum, foliumque ipsum minus angulatum. Videt lector manifestam contradictionem, sed & videat quæ ad caput hoc annotavimus. Plinius lib. 19. cap. 5. *Tertium sylvestre atque huic, lævia quidem (folia) sed breviora ac rotunda copiosaque, atque fruticosa, sapor autem asper & medicamenti instar ad eliciendas alvos*. Idem lib. 20. *Tertia est propriè appellata crambe, tenuioribus foliis & simplicibus, densissimisque amarior, sed efficacissima*. Cato loco citato. *Item tertia, quæ καμὴν vocatur minutis caulibus, tenuioribus foliis, & acerrima omnium est istarum, (amarior Plinius) tenui succo vehementissima*. Notandum quod Cato & ex eo Plinius (ex Græcis enim antiquissimis non hausit) scribant hoc genus *καμὴν* vocari. An itaque reliqua genera *καμὴν* nomen non obtinuerunt? Contrarium ex Galeno probavimus. Dicendum hoc genus *καμὴν* nomen hoc audivisse. De hac intelligi debet vulgatum Græcorum adagium *δὲ καμὴν θάνατος*. *crambe bis posita mors*. Ad hoc adagium alludit Iuvenalis satyr 7.

Occidit miseros crambe repetita magistros.

Exponit adagium hoc magna illud Roterodamense lumen. Antiquitus scribunt in conviviis ad hibere solere, verum recoctam adeo nauseam adferre, ut Græcis in fastidii proverbium abierit. Quoties enim rem iterum atque iterum repetitam non sine molestia indicant *δὲ καμὴν θάνατος*, id est *καμὴν δὲ θάνατος*. Sylvestrem brassicam his verbis describit Dioscorides. lib. 2. c. 17. *Καμὴν ἀγρία φυτόν τις ἐστὶ τὸ πλεονεχὲς ἐν πικρῶν λαοσίου καὶ κρημνίδει τοποθετικῶν τῶν ἡμῶν, λευκῶν δὲ ἐστὶ καὶ διαστῆτος καὶ πικρῆ*. Sylvestris brassica ut plurimum locis maritimis præruptisque nascitur: sativæ similis, sed candidior hirsutior, & amara. *Δυσπρεπὲς* ex Plinio quis interpretandum dicit *densior, frequenter*, quia hirsuta, non læviora. Theophrastus, Cato, Plinius folia sylvestris, lævia & multa dixerunt. Fortassis diversum sylvestris hæc brassica genus est à Theophrasti ac Catonis. Siquidem reperitur sylvestris quædam brassica quæ sativæ minori, quam *καμὴν* Dodonæus vocat, similis esset, nisi hirsutior, albidior, ac sapore amarior foret; folia siquidem, flores, & siliquæ satis respondent. Accedit quod in Zelandia hæc reperitur altioribus juxta mare tumulis. Nec videtur Dioscoridis sylvestris cum Theophrasti convenire, siquidem Dioscorides brassicam sylvestrem sativæ similem scribit. Theophrastus folium tribuit sylvestri suæ parvum, læve ac rotundum, id est minus crispum & angulatum. Cum ex sativis nullum habeat folium rotundum. Videt etiam lector brassicam *καμὴν* Dodonæi (nostrates *stoozen* vocant) non esse sylvestrem Græcorum, quia foliis est crispis neutiquam rotundis parvisque, nec etiam multis caulibus foliisque danata. Si brassica perfoliata plura haberet folia ac caules, optime conveniret, & fortassis alibi copiosioribus caulibus & foliis provenit. Illud etiam indagandum, an halmy-

Brassica campestris Clusii.

Brassica cauliflora, aut Florida Botriitis Lobel.

ris Eudemum apud Athenarum sit sylvestris brassica Dioscoridis, aut Catonis. Viris doctis sic placet, quia Dioscorides sylvestrem in maritimis nasci scripsit: differre tamen probatur, quod Dioscorides sylvestrem amararam dicit, halmmyridem Eudemus sapore gratum. *Εὐδημὸς δ' ἀθηναῖος ἐν τῷ ἀπὸ λαχάων κραιώδους φασὶ εἶναι γὰρ τῆς τῆς τι κραιώδους, ἀλμυρῆς καὶ λείο φύλλοι καὶ σελινουσίης τῆς ἡδονῆς πρῶτην κικελίδου τῆς ἀλμυρῆς. Φύλλα δὲ ἰσχυρὰ καὶ κῦμα, καὶ ῥόδα ἐπὶ τῆς κνίδου, καὶ ἰφίση.* Eudemus Atheniensis libro de oleribus inquit esse tria genera brassicæ nimirum quod halmmyrida vocant, quod levibus est foliis, & apianum. Halmmyridem gustus voluptate censei primam omnium. Nascitur in Cumis, Rhodo, Eretria, Cnido, Epheso. Hac etiam de causa nec Theophrasti, nec Catonis sylvestris brassica esse potest; succum hæc asperum & medicamentolum habet. Fortassis Halmmyris dicta, quod locis salis proveniat, Theophrastus lib. 2. de caus. cap. 6. brassicam humore salso juyari, ac optimam fieri scribit. Locum adeat lector & videat annotata. Ex Plinio lib. 19. cap. 8. alia brassicæ genera veteribus cognita fuisse, discere licet. Pompejanum procerius caule ab radice tenui, intra folia crassescit. Rariora hæc angustioraque, sed teneritas in dote, si (legit Dalcampius sed) frigora non tolerat. Viri docti genus hoc putant, eam esse quam caulifloram vocamus brassicam. quod affirmare nequeo, sed in medio relinquo. Nescio enim utrum procerius hoc genus nascatur. Hyemem, superasse nondum observavi, falem primo anno reliquis non majus. Illud probare videtur, caulifloram non esse Pompejanam; quia Italiae est peregrina, sic enim dicta est à natali loco. Columella.

*Quæ dulcis Pompeja palus vicina Salinis.
Herculeis, siveoque filer qui destitit anni.*

Vocat Pompejanam à Pompejanis Campaniæ populis qui prope Neapolim fuerunt. Sed caulifloræ semen, Alepo defertur: quod singulari cura coli vult, alioquin caulem statim producit & semen, ex qua Sabauda nascitur. Quæ brutiana & aricinis, vocatur Belgis, mihi que incognita est. Ex Plinio harum Historiam petat lector,

Brassica capitata alba.

& Columellæ Hortulo. Quas vulgo capitatas vocamus ad Cumanam pertinere arbitrantur; nisi forte ad lacuturres, ut Columella vocat, & turri lacus inquit Plinius loco citato, Nuper subiere lacuturres ex convalle

Aricina, ubi quondam fuit lacus: turrisque quæ remanet; capite fragrandes, folio innumeri, alii in orbem porrecti, alii in latitudinē torosi. Nec plus ullis capitibus post Trstianum, cui pedale aliquando conspicitur. Et cyma nullis seior. Hæc Nicandro ac Galeno κεφαλατὴ γασηε dicitur. Quam brassicam caule rapum gerentem vocant, ex initione brassicæ in rapam provenisse credunt, In excavatam rapam

Rapa brassica.

brassicæ repositum semen producitur, quum enatum est, brassica insidens rapæ quæ suo tempore floret, ac fert semen; unde nova quam non invenerat natura propagat planta. Et hæc de brassica.

Τὸ ἄλλο, πύλλιον, σούλον ab impulsu dicitur, quod facile excrescat; cultus enim ratione arboris incrementum capefcit, teste præceptore lib. 1. hist. cap. 5. & 14. Betæ nomen accepit, quod figuram litteræ B dum semine turget referat. Columella lib. 10.

*Nomine tum Grajo, cau littera proxima prime
Pingitur in cera docti mucrone magistri,
Sic & humo pinguis ferrata cuspidis icu
Deprimitur folio viridis pede (radice) candida beta.*

Nostrates beet & bet/a Latinis nomine deducto vocant. Betæ radicem Simoni Sethi *σινθόραξ* appellare placuit. Inter olera à Theophrasto & veteribus numeratur, sed propter insipiditatem non nisi vino ac pipere conditâ antiquitus utebatur Martialis.

*Vt sapiant fatua fabrorum prandia beta,
O quam sæpe petet vina, piperque coquis.*
A betæ mollitiè betiare dicantur qui languent, uti apud Augustum falsè Catullus,
*Languidior tenera cui pendens ficula beta,
Nunquam se mediam sustulit ad tunicam.*

Animadvertendum ficulam de virilitate dici, forma diminuta à fica, betam barbari & officinæ ficlam, ut dixi, à fica, non, uti quidam putant, à ficula præstantissima beta, cui nomen à Siciliae insula, in qua optimè provenit. Betarum notæ ex variis Theophrasti locis petendæ. Lib. primo cap. 16. carnosa folia, sed carnem in latitudinem distendi, non in rotunditatē crassari. Cap. 8. caulem carnosum esse. Cap. 9. radice cohæree singulari Lib. 7.

lib. 7. cap. 2. luculenter betæ describit radicem; eam dicens esse singularem, longam, rectam; videat lector locum. Cur dulcis betæ radix, reliquæ verò partes insipidæ; caulam dat lib. 6. de caus. cap. 6. Hanc ob causam nostrates hybernis mensibus, betæ rubræ radicibus, cortice exutis, ac coctis, sale & pipere asperfo libenter vescuntur. Carnosam esse radicem 1. 7. cap. 4. scriptum reliquit. 1. 7. c. 1. quo à satione proveniat die. Addit, ex vetustiore citius quam recenti provenire semine. Ratio videtur quod semen recens non satis elaboratum ac coctum sit, temporisque tractu maturescat. lib. 7. cap. 6. semen ad perdurandum satis esse firmum, cortice enim obducitur Lib. 4. de caus. 7. & 3. semen aliud eodem tempore satum diversis germinare temporibus, aliud die sexto, aliud decimo, aliud post mensem, aliud anno demum elapso. videat lector quæ annotavimus ad loca dicta. His fere notis betam delineat Theophrastus, cui duo betæ genera cognita, candida & nigra: candidam ficulam appellari, ac nigra præstantiorem esse, sed nigram copiosioris esse feminis. Idem Athenæus lib. nono ex Theophrasti hoc ipso loco scribit.

Quod ubi scribat Theophrastus, nondum scire licuit, η̄ ζ̄ συντλις̄ ἱπ̄ρ̄ᾱ, φησὶ τὸ πύλον ἰσὶ. Idem auctor est, συντλιδα, interpretes τὸ συντλιδα, quasi betulā dicas, ἀπὸ τὸ συντλις̄ differre. Sed hoc alio quodam in libro jam deperditō scriptum. An seutlomalichion Geoponicōv auctoris lib. 12. capite, sit spinacia, sic dicta quod instar malvæ mollis sit, semina vero betæ spinosa, vel, quod sit folio betæ? Eubulus loco citato apud Athenæum quatuor betæ genera tradit. ἰνδὴμ̄ οὐ εἰ τὸ πρὸ λαζάριον, πῶσ' αὐτὸ φησὶν ἰνὴμ̄ πύλον πύλον, κρυώτον, λάκη, πινδιμ̄, τὸ ζ̄ ἰνὴμ̄ τῆ γροῖα φασὶν. Eudemus libro de oleribus esse betarum 4 genera tradit. Sessile (alii σπῆσος, cui opponitur κρυώτον vulgare) in caule erectum (surculosum Hermolaus) candidum & ubique vulgare quod colore fuscum est Theophrastus nigrum vocat. Quid nigrum botanicis sit, alibi exposuimus. Plinius lib. 19. cap. 8, Beta hortensiorum levissima est, ejus quoque à colore Græci duo genera faciunt, nigrum & candidum, quod præferunt, parcissimi feminis, appellantque Siculum, candoris sine discrimine præferentes & lactuce. Nostri betæ genera faciunt vernum & autumnale à temporibus sativis (vetus cod. sativus) quamquam & Junio feritur. Recentiores betæ nonnulla agnoscunt genera; est alba beta, sive pallescens foliis cæteris grandioribus, atriplicis aut hortensis rumicis ferè similibus, per ambitum leviter fibriatis. Variat foliorum colore viridi, vel obscuro magis virescente, quam nigram vocant adversariorum Auctores. Reperitur beta rubra vulgaris, & radice rape, quam Seustostaphylinum quidam vocant, alii rubram Romanam, quidam erythrorion; vulgata satis utraque, & in usum recepta. Describit Bauhinus betam semine aculeato, Dalecampius, πλατύκρυλλος, quas nunquam vidi, nec semen habui.

Lactuca Græcis θριδάξ & θριδακίνη fortassis τὸ θριδὰ πύθρα quod folio ficulneo sit, ut pote lactis non experte. Aliud etymon ethymologicis adfert auctor, & verisimilius θριδακίνη ἴδιος μέρους καὶ λαζάριον. ὅτι τὸ θριδὰ γίνεται, θριδακίνη τις το μαιέλιον. Notandum tamen, sylvestrem lactucam proprie θριδακίνη, sativam θριδακίνα vocari, Galeno lib. 2. καὶ τὸ πύλον cap. primo, teste καὶ θριδακίτης κηπεύσι καὶ τὸ ἀζελίος ἢ ἰδίος ὀνομαζέσθαι θριδακίνη. τὴν γὰρ κηπευομένην ὀνομαζέσθαι θριδακίνα. Lactuce tum hortensis tum sylvestris quam proprio thridacinem Græci appellant: hortensem enim thridaca vocant. Idem fere repetit lib. 1. καὶ Ἰβῶν cap. 4. ἀπὸ ἰνὸπ̄ο ριζος̄ ὅτ' θριδακίτης κρυώτος ὅτι τὸ ἀζελίος καὶ τὸ κηπευομένης, ἢ ὅτι πάντες οἱ ἄλλοις οἱ νῦν ὄν θριδακίτης, ἀλλὰ θριδακίνα αἰετοειδῶς ἐστὶ τὴν ἀζελίαν μόνην θριδακίτην ὀνομαζέσθαι. Sed acquisitu facilis lactuce succus est, tum agrestis, tum hortensis: quam universi Græci hujus tempestatis non thridacinem, sed thridaca nominant, agrestem solam thridacinem appellantes. Antiquis itaque Græcis tam hortensis quam sylvestris thridacine dicta, etiam Atticis teste Athenæo, θριδὰξ τούτης ἀπὸ τοῦ θριδακίτην κρυώτος. θριδακίτης δὲ ἴπρηος ἐστὶν. Recentioribus sylvestris πτεροκίνη dicta est. Helychius πτεροκίνη ἢ ἀγγρία θριδαξ. Idem testatur Pamphylus apud Athenæum ἰσπῆτικα ὅτι πτεροκίνη. Græco-Barbaris etiam κραιβίλιον lactucam dictam lego. Suidas θριδακίτην τὰ παρ' ἡμῶν κραιβίλιον. Helych. θριδακίτην ἴδιος μέρους τὸ θριδὰ ἀπὸ τοῦ, καὶ αἱ παρ' ἡμῶν θριδακίτης, ἢ κραιβίλιον. Alii non κραιβίλιον, sed κραιβίλιον vocant; verum depravatos codices viri docti scribunt, uti etiam geoponicōv auctoris, apud quem lib. 12. cap. 1. non semel κραιβίλιον legitur. Objiciet quis, κραιβίλιον vel κραιβίλιον non denotare lactucam, quia Geoponicōv auctor loco citato κραιβίλιον & θριδακίτην (sic illo sæculo λέγουνταν) tanquam diversa ponit Μετεφωρητικῶς ἢ κα-

εἰλιν παρὰ τὸν, φρουρακίτην πολυκλήτων. Legendum ἢ πὶ θριδακίτην δικρυφῶν vel δικρυφῶν, uti paulo infra scribitur. καὶ δικρυφῶν κραιβίλιον, ἢ κραιβίλιον. ex lactucis dicatōn ac rigidatōn. Sic viri docti. Ego κραιβίλιον & θριδακίτην lactucam quidem esse concedo; sed κραιβίλιον pro vulgata lactuca, & θριδακίτην pro parva quadam lactuca, foliis lactucæ primum prodeuntibus simili, agnosco. uti Galen. lib. 2. de alimentorum facult: cap. 40. scribit. Verba Galeni videat lector infra capite 11. de chondrilla. Sed lactuca Galeni sylvestris planta est, Quare virorum doctiss. lectionem non improbo, ni constet, lactucæ illud genus à Græcis recentioribus cultum. Lactucam dixerunt Latini, uti Palladius in Ianuario tit. 14. scribit, quod abundantia lactis exuberet. Idem Varro lib. 4. vernacula lactuca à lacte quod olus id habet lac. Apulejus nomen accepisse scribit, quod lactis copiam commanducata mulieribus augeat. Probabilior Varronis, Palladiique sententia. Lactucæ descriptio ex variis Theophrasti locis peti debet lib. 1. cap. 16. foliis jam perfectis caulem emittere. cap. 9. aquoso constare succo. Obijciat quis, lactucam à lacteo succo nomen accepisse, quod hoc capite quarto testatur. Conciliabuntur hæc loca, si dicamus præceptorem lib. 1. agere de foliorum succo, (caulis enim & radix lactescunt.) de caule lib. 9. cap. 8. Theophrast. lib. 9. cap. 2. caules regerminatos esse suaviores ait: cap. 3. translata breviores habere quam fatam radices, cap. 3. semen lanugine obductum esse, lib. 2. de caus. cap. 20. tufam ac detonsam meliorem fieri. Lactuca alia sylvestris, alia urbana est. Differt ab urbana, uti lib. 7. cap. 3. inquit, quod brevioris sylvestris habeat radicem, & multicaulior sit. cap. 6. folio breviori esse, quod cum consummatum est aculeatur, breviorumque gerere caulem, succum acrem habere ac medicatum, nasci inter arva. Locum ipsum adeat lector. Sativa lactucæ genera plura sunt. Aliud candidum, laticaulis aliud, rotundicaule tertium, quartum Laconicum. Hunc de generibus locum nec Plinius, nec Athenæus satis fideliter, ni mendosi codices, exscripserunt. Athenæus quidem lib. 2. ubi scribit Θεόφραστος ἢ φησὶ τὸ θριδακίτης ἢ λάκη, γλυκυπέρε καὶ ἀπαλωτάτη, ἢ ὅτι αὐτῆς ἴση, τὸ πλάτυ κρυώτος, καὶ πρὸ γλυκυκαυλοῦ. Non scripsit Theophrastus albæ lactucæ genera tria esse, sed præter albam alias esse tres. quare non dubito quin Athenæus scripserit ἢ ἴση τὸ αὐτῆ ἴση ἄλλα τρία & vocε ἴση. & vocε ἄλλα exscribētis negligentia omissas. Nec satis fideliter Plin. lib. 19. c. 8. hæc Theoph. de generibus lactucæ reddidit. Lactuca genera tria fecere Græci, unū laticaulis; adeò ut hostiola olitoria ex his factitari prodiderint. Folium hū paulo majus herbaceo & angustissimum ut alibi consumpto incremento. Alterum rotundicaulū, tertium sessile, quod Laconicam vocat: Theophrastus non tria sed 4 recenset genera. Non attendit Plinius ad verbum ἄλλα, vel anagnostes non legit, Alia tria præter candidum inquit esse; ergo sunt quatuor, de laticaulis addit Plinius, folium hū paulo minus herbaceo. Hæc apud Theophrastum non leguntur. Ex verbis Theophrasti male intellectis, & aliorum pertinentibus, ea sic concepisse Plinium scribit incomparabilis vir Claudius Salmasius. τὴν ζ̄ πλατυκίτην πῆσιν — ἴση καὶ ἀγγρία. Postrema hæc quasi ad superiora pertinerent, de laticaulis genere accepit, & ποδῶν pro ὀπῶν perperam legit, vel legi adivit, deinde imaginatus est, lactucam tam vasti caulis idèd angustissima folia habere, & paulo majora herbaceis, quia alibi infumeretur incrementum, in caule nempe nutriendo. Atqui est hæc Theophrasti præter supra memorata genera; genus illud quod multo succo manaret & brevè admodum folio esset, & caule candidiore, simile esse agresti. Nam agrestis lactuca brevis habet folium. Suspiciatur idem Doctissim. Salmasius. hæc de rotundicaule scripsisse Theophrastum: de tertio genere Laconico non posse intelligi, satis clarum, est, Statim enim adiecit ἀντὶ τὸ φάλλος. Mox redit ad laticaulis τὸ πλάτυκίτην. Ergo quæ sequuntur τὸ ἢ ὀπῶν ad secundum genus referenda sunt. Quæ laticaulis hæc lactuca sit ignoro, nec ad recentiorum cognitionem pervenit. Ineptè omnes ad ostiola olitoria, rotundicaulis ni sit, quam Cappodociā Columella vocat. Sed hæc folio candidior, uti mox dicam. Laconicam lactucam sessile inquit. Atqui Theophrastus Laconicam recto & procero thyrsi describit, stolonibus carente. Atqui sessilis lactuca dicitur quod in altum non assurgat, nec in caulem crescat, sed in latitudinem potius, & in plano se spargat. Dicendum pro Plinio; sessilem non natura, sed arte fieri, quod Theophrasti temporibus fortassis non fiebat, ac ex generibus quæ Græci noverunt hoc solum sessile arte reddi.

Negare

Negare tamen nolim candidum non esse sessile. Sed hec exercitii, gratia: Geopon. Auct. lib. 12. cap. 13. *ἡ δὲ βούλει θειδαίνας ποιήσῃ φιαλωτὴς ἢ πολυφύλλους, καὶ μὴ σκικυλοῦν, ἀλλὰ χαμαιζήλους ἴται. μέλα φυτόν τις αὐτῆς, πῶς ἔστι, ὅταν δὲ μίξῃ. πάλαισι αἰῶσι ἴχθῳσι, περιουζῶν αὐτῆς ὡς φαίνομαι τὰς ρίζας, πρὸς πλάσσει κρηρῶ βόιας νεαρῆς, ἢ σπασχάσας ἑνὸς, ἀρδῶν. ὅταν δὲ ἀνεξηῶσιν, ἰσχυρῶσι τὸν βλάστην ὀχυρῶσαι σιδήρῳ καὶ ἰπίθῃ ὅσπερ κρηρῶ ἀπὸσσωσι, ὅπως ἴσῃ τὸ πλάσσει τὴν ἀνεξηῶσιν, καὶ μὴ ἴσῃ τὸ μῆκος λαμβάνουσι. Si un lactucas facere sessiles & foliosas & in caulem non excrescere, sed humiles & ad terram depressas esse, plantatas rigabis; cum autem altitudinem patris palmi habuerint, circumfodies ipsas, ut appareant radices, & stercore bubulo recenti oblitus obrues, & statim rigabis ubi autem increverint, germen acutissimo ferro finde, & testam non picatam impone, quo in latitudinem & non in longitudinem augmentum capiant. Idem Columella docet lib. 11. cap. 3. *Quæ quo tardius caulem faciat, cum aliquo incrementum habuerit, exiguum testam media parte accipiat, eo quasi onere coercita in latitudinem se diffundit. Hoc genus lactucæ Ibcus eunuchum vocavit Athen. lib. 2. ἰβικὸς δ' ὁ πυρρῶρεος τὴν οὐρανίστεως φησὶ θειδαίνας πλάσσει φυτόν πικρῆν ἀκρυλοῦν, ἡ δὲ μὴ πικρῶρεος ἰσχυρῶσαι ἰσοῦχος, ἡ δὲ τὴν γυναικῶν ἀστυδα. διουρητικὸς γὰρ παρὰ σκευάσει, ἢ ἐκλυτὸς αὐτῆς τὰ ἀφροδίσια. Ibcus Pythagoricus eam lactucam quæ latis est natura foliis, ac distentis, & sine caule eunuchum à Pythagoricis vocari scribit; à mulieribus vero astyrida; quia ciet lotium & Venerem habet. Apud geoponicā auctorem non astyrida, sed astyda legitur, συννοσῆς δὲ πρὸς τὴν οὐρανίστεως ὅτι οἱ πυρρῶρεος ἰσχυρῶν αὐτῆν κηλαῶσιν, αἱ δὲ γυναικῶν ἀστυδα. Legendum existimo ἀστυδα. Apud Plinium lib. 19. c. 8. astyrida legitur; sed codex ejus depravatus admodum videtur. Rotundam verò ac minima radice, latis foliis, astyrida, quidamque eunuchion, quoniam hæc maximè refrigeratur Veneri. Est quidam natura omnibus refrigeratrix, & ideo æstate gratæ stomacho fastidium auferunt, cibique appetentiam faciunt. Divus certe Augustus lactuca conservatus in ægritudine fertur, prudentia Musæ Medici. Cum priores caverent, religione nunc omni caret, in tantum recepta commendatione &c. Locum hunc corruptum esse quilibet videt; partem posteriorem sic restituit Pintianus. Prudentia Musæ Medici sui, cum priores eam Medici minime commendarent; reliqua superflua esse putat. Ad hujus sententiam proxime accedit Doctiff. Claudius Salmasius. *Apuleius, inquit, nobis integram, lectionem ac sinceram conservavit, in cuius antiquissimo exemplari, de remediis salutariibus, ita scriptum invenio. Divus certe hæc lactuca conservatus in ægritudine fertur, prudentia Musæ Medici, cum prioris Cameli religio nimia ei abnegaret. Camelus, vel Camelius nomen fuit prioris Medici. In priore hujus loci parte astyrida legendum esse, extra dubium est. Nam astylis herba est quæ viscum fert, teste Hesichio. Ἀστυλὶς φυτόν ὄθεν ὁ ὕψος. De hac alibi. Αὐτῆς lactuca dicitur, quod Venerem moratur & nervos laxat. Vel sic dicta sessilis lactuca, quod in caulem non assurgat. Nam σῆλος caudicem, vel truncum denorat. Hesy chius σῆλος, σῆλος. Priorem sententiam antiquiores omnes amplectuntur. Eustathius ἀστυδὸς γάρων, senex qui σῆλος, hoc est, intendere priapum nequit. Eleganter Amphip in Alema.***

Ἐν ταῖς θειδαίνας ταῖς κάκῃς, δὲ πολλυμέναις, αἷς ἐι φάροις ἐν τὸς ἐξήκοντ' ἐτῶν, ὁπότε γύναικῳ λαμβάνοι κοινωσίαν, ἐπέφοιτ' ὄλην τὴν νύκτα μηδὲν τι πλέον ὦν βούλεται δρῶν ἀντὶ τῆς ἰσχυρῆς τῆ χειρὶ τρεῖθων τὴν ἀναγκάσιαν τύχην. Inter lactucas quæ pessimè pereant, Hæc si quis edat vel nondum sexagenarius; Consuetudinem cum femina is nunquam habiturus est, Verum totam noctem huc illuc convertitur, nec ideo magis Perficit quod optat ejus opere vice (concubitus Veneris) Necessariam sortem manu terens, id est pudendū fricans.

Hinc adagium, necessariam fortunam terit. Contrarium fortasse quis probabit, nempe lactucam ad venerem conducere, quia sanguinem copiosum generat. Columella.

Iamque salvari properet lactuca sapore, Tristia quæ relever longi fastidia morbi.

Antiquus persuasum fuisse multum sanguinis lactucam gignere, ex lib. 2. de alimentorum facultatibus cognoscere licet; sed hi loc. cit. reprehenduntur; αἷμα γὰρ αὐτῆν φασὶ γενῆναι, ἴσῃ δὲ οὐκ ἀπὸ τῆς αἷμα λέγουσιν, ἀλλὰ πολὺ σπῆλαισιν, πολὺ γὰρ αἷμα λέγουσιν τὴν θειδαίνας ἢ ἀλλ'

ὅπου καὶ ἡ φρονημαίτη ἐγκυκλῖον μετὰ τὴν ψυδόντων τῶν ἰπῶν. Sanguinem enim ajunt lactucam generare, alii vero non simpliciter sanguinem dicunt, sed multum adjungunt, lactucam multum sanguinem generare affirmantes, at etiam si prudentius ipsam accusant, magis tamen mentiuntur. Venerem sua frigiditate extinguere, notū est. Nec dubitat Galenus lib. 3. de simpl. med. fac. cap. 18. affirmare, succo lactucæ tam facile tolli posse aliquem quam cicutæ. Αἰσῶν τε καὶ τῆς θειδαίνας ἰσχυρῶν. Τρεῖς φασὶ γὰρ αὐτῆς τὸν ἀνθρώπου ἰδιόμοτον συμμίξας ἢ δὲ καὶ θλίψας αὐτῆν τὸν χυλὸν καταρροφῆσαι πρὸς δαψιλῆ, τὴν αὐτῆν πρὸς τὴν πηθῆσαι τῆς τὸ κώνειον ἢ μακροῖσιν σπασχάσας, αἷς ὅν τὴ θειδαίνας φθασῶσι ἰσχυρῶσαι τὴν κρηρῶν ἀναρῆν, πρὸς τῶν δὲ τρεῖθων γίνεσθαι τῶ ζῶου. Sed quale lactucis accidit, quippe quæ moderato esu hominem nutriant, at si quis spiam expressum earum succum largiter hauserit, non secus profecto morietur, quam qui papaver aut cicutam sumserint. Sic lactuca si cor refrigeraverit, interimit; si concoquatur, alimentum animalis efficitur. Non de omni lactuca hoc accipiendum, sed de lactuca sylvestri, quæ odore est opii, de qua mox. Et hæc de lactucæ generibus antiquis Græcis cognitatis, videamus quæ latini describunt. Plinius loco citato. *Alii colore & tempore satius genera discrevere: Esse enim nigras, quarum semen mense Ianuario feratur: albas quarum Martio, rubentes quarum Aprilis. Et omnium earum plantas post binos menses differri. Diligentiores plura genera faciunt, purpureas, crispas, cappadocas Græcas: longioris has folii, caulisque lati, præterea longi & angusti intubi similes: Pessimum autem genus cum exprobratione amaritudinis appellaverit picrida. Est etiamnum alia distinctio atræ quæ meconis, vocatur ἢ copia lactis soporiferi, quanquam omnes somnum parere credantur. Apud antiquos Italia hoc solum genus earum fuit, & ideo lactucæ nomen adeptæ. Purpuream maximæ radicis Cæcilianam vocant, rotundam vero &c. Sequitur, Est etiamnum quæ vocatur caprina lactuca, de qua dicemus in her medicas, Ecce cum maximè capit irrepere sativis admodum probata, quæ Cilicia vocatur, folio Cappadocæ, nisi crispum latiusve esset. Hæc examinanda. Alios, inquit, colore & satius tempore discernere. Columellam tangere videtur, apud quem puriora, nitidiora, ac clariora omnia. Hic lib. 11. cap. 3. *Sunt autem complura lactucæ genera, quæ suo quoque tempore feri oportet. Earum quæ fusci & veluti purpurei, aut etiam viridis coloris, & crispi folii, ut Cæciliana, mense Ianuario, recte differitur: at Cappadocia, quæ pallido & pexo densoque folio, vires mense Februario; quæ deinde candida est & crispissimi folii, ut in Provincia Boetia est finibus Gaditani municipii, mense Martio recte pangitur. Est & cyprii generis ex albo rubicunda, levi & tenerissimo folio, quæ in Idibus Aprilis commodè disponitur. Idem in Hortulo,**

Altera crebra vires, fusco nitet altera crine, Veraque Cæcilii de nomine dicta Metelli, Tertia quæ spisso, sed puro vertice paller. Hæc sua Cappadocæ servat cognomina gentis, Et mea, quam generant Tarthesi littore Gades, Candida vibrato discrimine, candida Thyso est. Cypros item Paphio, quam pingui nutrit in arvo Punicea depexa coma, sed lactea crure est. Quot facies, totidem sunt tempora, quanque serendis Cæciliam primo deponit Aquarius anno, Cappadocamque premit ferali mense Iuperco: Tuque tuis Mavors Tarthesia pange Calendis, Tuque suis Paphien iterum jam pange Calendis, Dum cupit & cupidè querit se jungere matri. Et mater facili mollissima subiacet arvo.

Ex his viridem, fuscamque Cæcilias dictas esse cognoscimus, uti pallidam Cappadocam; quæ ex Plinii verbis neutriquam colligere licet. Geoponicā auctor lib. 12. cap. 1. quo docet quid singulis mensibus ferendum sit, & quid plantandum juxta Constantinopolitanum clima, diversa lactucæ genera recenset, & quo mense feri debeant docet, *μηνὶ Φεβρουαρίῳ σπέρνεται — μαρτύριον δὲ ἀφορῶν, τὸν τε δὲ κρηρῶν, (fortè κρηρῶν, ut infra) φρυγικῶν, ἰσχυρῶν, ἰσχυρῶν. Quæ hæc sint genera, explicari vix potest. Nomina enim nuda ponit, nec id ex rationis tempore cognosci potest. Etenim κρηρῶν & ἰσχυρῶν mensibus Martio & Aprilis ferendum scribit, & κρηρῶν non tantum illis mensibus, sed Maio & Junio etiam ferendum præcipit. Si divinare licet, dixerim κρηρῶν capitatum lactucam, esse sic dictam à duplici corde ita & hodie hujus lactucæ cor vocamus, illud quod intus habet spissum & coactum, Cæciliana lactuca videtur, quana Dodonæus cri-*

Lactuca Crispa.

Lactuca atra, meconis Plinii.

spam vocat, hujus effigiem addidi. Cappadocia foliis latioribus & paulo angustioribus variat; habetur alba & rubra. Hæc vero durior est Cappadocia, quam sativam Dodonæus vocat; dico folio exit oblongo, lato, lævi, diluteque virenti. Boëricam Dodonæus putat esse quam capitatam vocamus, quod neutiquam probo. Columella etenim folio inquit *crispissimo*, tale non habet hæc folium. Dubitant viri docti an Boërica hæc sit ea quam candidam dixit Theophrastus. Ex crispisparum genere ea videtur, quæ maxime crispa & alba. Ea est quam Itali *lactuca crispa di S. Girolamo* vocant. Folio est crispo & per ambitum laciniato, candidissima, tenerrima, ac omnium dulcissima perhibetur. Ex Hispania advehitur. Cypria à Dodonæo descripta est, ex albedo rubicunda, fusci ac veluti purpurei coloris. Forte rubens hæc Plinii. Brenthin à Cypriis vocari apud Athenæum legitur. ubi etiam fabulam quandam narrat: Νικηιδρος δὲ ὁ κροφῶνις ἐν δευτέρῃ γλωσσῶν βρέθην λέγειν φησὶ ὡς κροφῶνις θεοδωκῆ, ἢ ὁ ἀδωνίς κροφῶνις ἀπὸ τοῦ κροφῶνις διήφθη. — καὶ Καλλιμάχῳ δὲ φησὶ ὅτι ἡ Ἀφροδίτη τὸν ἀδωνίον ἐν θεοδωκίῃ κροφῶνις ἀλλοτρῶς ἐν τῶν πικρῶν, ὅτι ἀσθενεῖς ἵππας ἀφροδίτα οἱ στερῶς χροφῶνις θεοδωκῆ — Κροφῶνις δὲ φησὶ Φάωνις ἰσοδοῦσαι τὴν Ἀφροδίτην ἐν κροφῶνις θεοδωκίῃς αὐτὸν δακρυψαῖ; Nicander Colophonius in glossis libro 2. inquit, lactucam à Cypriis vocari brenthin, eam scilicet quam Adonis cum avide in cibum sumpsisset, ab apro est interfectus. Callimachus refert, Venerem Adonin in lactucis oculuisse, ea quidem allegoria Poetis innuentibus, qui assidue lactuca vescuntur ad Venerem esse invalidos. Cratinus inquit, Venerem cum Phaonem deperiret, in pulchris lactucis eum abdidisse. Pessinum, inquit Plinius, genus, quod picrida vocant. Theophrasto & Dioscoridi intybi genus est πικρῆς, non lactucæ. Sic solet confundere omnia Plinius. Et intybi genus esse ipse faretur lib. & cap. 22. Qui lactucæ quoddam genus *μηκωνίς*, præter Plinium & Apuleium vocari scripsit, reperi neminem. Apud Apuleium non atra, sed alba legitur. Lactuca alba *μηκωνίς* vocatur à copia lactis fopiferi, quanquam omnes somnum parere credantur. Vir magnus ex hoc Apulei loco Plinii codicem corrigit, ac pro atra legit alba. Idem vult Plinium confundere hanc cum alia herba multo lacte manante, quæ *μηκωνίς* & *μηκωνίς* dicitur, vulgo *peplus*. Huic lenientia libenter subscriberem, nisi nota satis esset nobis

lactuca quædam agrestis, opii odore. Hæc primò vere ab erumpente femine folia emittit oblonga, tenera, modicè per ambitum sinuosa, è quorum medio caulis exit singularis, sesquicubitalis, aut interdum bicubitalis, teres, viridis, glaber & solidus, statim à terra fere ad cacumen folia proferens longitudine propemodum dodrantali, latitudine bessem, (ut plurimum) excedentia, utrimque in profundis brevibusque spinalis inæquales & ferratos sinus excavata, colore superius atro virentia (ex Plinio itaque Apuleus, non Plinius ex Apuleo corrigendus) in viridi cinerea, à tergo, id est inferius, oblongis fragilibusque aculeis horridum, & spinosum dorsum habentia: anterior folii pars in mucronem definit, nonnunquam tamen in rotunditatem exit, ramulos caulis supra sui medium producit numerosos, in quorum summitate copiosi, parvi, luteique flores capillamentis stipati, veris exitu se proferunt, oblongis caliculis contenti, qui in pappos resoluti unà cum oblongo & in fusco cæsio femine volant. Radice nititur semestri, oblonga, foris in consistentia fusca, intus autè candida, antequam caulem edat tenera, postea verò lignosa. Abundat tota herba copioso, lacteo, & crasso liquore. Saporem habet vehementer amarum, & evidenter acrem, odore papaver imitatur, in incultis asperisque nascitur. Et hæc est lactuca atra, meconis Plinii. Sequitur & ideo lactucæ nomen adeptæ. Doctiss. Pintianus scribendum docet, & inde cognomen à lacte eis inditum. Salmasius verò, & ideo lactucis nomen adjectum. Lector quam voluerit eligat lectionem. Condonari vix potest, quod caprinam lactucam inter lactucæ genera numerat. Est enim planta tum facie tum viribus dissimillima. Plinius lib. 20. c. 7. Lactucæ sponte nascentis primum est genus ejus quam caprinam vocant, qua pisces in mare defecta protinus necantur, qui sunt in proximo. Hujus lac spissatum mox in aceto pondere obulorum duorum adjecto aque uno cyatho hydropticis datur. Locus Dioscoridis ostendit satis de qua loquatur Plinius plâta. Tithymalos scribit is necare pisces lib. 4. c. 165. δανυρεῖς, δὲ καὶ τοῖς ἰχθύσι, κοπίς ἢ διδύς τῆς ὕδατος καὶ οἱ ἀσθηρομύνοι δὲ τὸ ἀπὸ δρωσίου. Latifolius tithymalus necat rufus aquar; dilutus pisces, id quod & ante memorata tithymalorum genera præstant. Malè scribitur lactuca caprina, legendū ex Cello lib. 5. c. 7. Marina, vel lactuca inquit marina quæ tithymalos à Græcis nominatur. Idè ferè lib. 2.

lib.2. c.12. Non minori poena multandus quod lib.20. cap.7. isatis tertium lactuce genus faciat. De fide supra egi. Eodem cap. Lactucam alteram Oefopos Græcis dictam asserit. Οισσωον viri docti dictam volunt δὸν ἑὸ οἶσει ῥιν ὀπὲρ, quod succo turgeat. Alii δὸν πῖς ἀοῖς, id est, τῆς λυπῆς καὶ ὀπὲρ φασσῶν dictam volunt, quod succo lit ob amarorem ingrato, & de Sylvestri jam descripto Plinium loqui scribunt. Alii à verbo ἄσαι implere, Afodos quasi succo lacteo plenam dictam malunt. Secunda opinio maxime arridet. Et hæc de lactucis.

Animadverterunt viri docti nomen σίκου generale esse omnium Horariorum fructuum, peponum, cucumerum, & cæterorum generis ejusdem: quandoquidem Galenus lib. 2. de aliment. facult. tradit, negare ex medicis nonnullos, fructum qui pepon dicitur, simpliciter appellandum πῖπων, sed cum additione σικουπίπων, id est, cucumeralem peponem, ac si πῖπων ex genere τῶ σικῶν esset. Verba ipsa Galeni adferam: nam sensum horum verborum viri etiam doctissimi non percepisse mihi videntur. ἡ γὰρ οἱ πῖπων φωνὴ, τὸ οἶον πῖπων ἐδιδίκαυται, τὸ ἴσιν τὸ πιπεμένον, ὅπερ ὄπασχει, καὶ τῆς ἀλλοῖς ἴσα πιπῆνται. καὶ γὰρ ὁ βότρυς δύναιται λήρασαι πῖπων, ὅταν ἀκρῶ βῶς γένηται πῖπων, ὡς περὶ καὶ ὁ μηδὲν τῶν οἶων ὅν πῖπων ἀνὸν ἀμαρῆσαι, ἀμῶς τε καὶ ὁ σίκου ὅν αἰτε ὀπῶν πῖπων καὶ ῥιν ἀνὸν λῶρην. αἰτε ἀπῖν καὶ κηλοῦνθη κηλοῦνται συνήδως πῖπων καὶ κηλοῦνθη ὁ κηλοῦσῶν, ὅν ἴκνται περιὰ βαῦν, ῥιν ἑῖπων καὶ ἴχει. ὅταν ἴσιν τῶν ἰατρῶν ὅν δὲ ἀσπῶ ἤξισαν ἀνομάζειν τῆς πῖπων, ἀλλ' ὅλον τὸ ἴσιν καὶ ῥιν λήρασαι σικου πῖπων. Nam vox hæc πῖπων, velut τὸ πῖπων, id est, maturum significat. Quod aliis quoque quæ maturefcunt convenit; Nam Eracemus, cum exactè maturus est, dici potest σῖπων, quem admodum certè & cum nondum maturuerit, non potest nominari πῖπων, nimirum qui crudus est & immaturus. Ad eundem modum, & fructus omnes autumnales, & pyra, & cucurbitæ πῖπων, id est, matura vocitari consueverunt, quemadmodum & melopepon, qui in se ipso πῖπων, id est maturum continet. Unde medici quidam, non simpliciter nominare voluerunt peponas, sed totum id σικουπίπων, id est cucumerem maturum, nominari oportere contenderunt.

Probare vult hoc loco Galenus, omnes fructus maturos, vocari πῖπων, ideoque quosdam medicos, ne error fiat, maturos cucumeres σικουπίπων vocare. Theophrastus lib. 3. cap. 12. hist. plant. satis apertè ostendit, πῖπων fructus maturos esse. Hippocrates non uno loco, σίκου πῖπων maturum cucumerem vocat, ut lib. de fist. ἄλλο σικῶν πῖπων τὸ ἴδον τελεῖται λίον καὶ ἀπῶσιν. Idem lib. 3. de morbis σικῶν πῖπων πῖπων, cucumeris maturi farina. Idem lib. 2. de dicta, σίκου ἀμῶν ψυχρὸν καὶ ὀπῶν, ὅν δὲ πῖπων ὀπῶνται καὶ διαχωρίζονται. Φουσῶν δὲ. cucumeres crudi frigidissimi, & ægrè coctiles; maturi minguntur & per alvum secedunt, verum statim sunt. Nullibi Græci σίκου sine additione pro pepone vel melopepone posuerunt. Ex his aliisq; locis male intellectis, scripsit Plinius, lib. 19. cap. 5. In Italia virides (cucumeres) & quam minimi: in Provinciis quam maximis; & citrini aut nigri. Placent copiosissimi Africa, grandissimi Moesia; cum magnitudine excessere peponas vocantur; Maturi pepones dicuntur, uti Græcorum scripta perhibent. Fortassis id scripsit Plinius quod maturi immaturis solent esse majores. Græci tamen Barbari cucumerem peponem vocarunt Moscopulus, σίκου οἱ ἴδον πῖπων, καὶ τὸ κηλοῦσῶν τελεῖται. Et hic fortassis errandi occasionem præbuit, ac ex eo recentiores medici σίκου nomen generale putarunt cū secus apud antiquos Græcos semper σίκου πῖπων cucumerem maturum denotat, ac πῖπων tum non substantivum sed adjectivum est. Videndum, quæ planta τὸν σίκου referat. Ex Theophrasto vix palam hoc fiet, ex Dioscoride probari potest cucumerem esse. Is lib. 4. cap. 154. σίκου ἀμῶν τὸν κηλοῦσῶν μόλις διαφέρει τὸν ἡμέτερον σίκου, ἢ ἀσπῶν πολλὰ ἴσιν, βαλάνοις ἐπιμύκται ἰσῶν τε τὰ φύλλα καὶ τὰ κηλοῦσῶν ἡμῶν ὅμοια. Sylvestrem cucumerem à sativo fructu solo distare ait, quem longe minorem, sylvestris parit, oblongis glandibus similem. Folia, sarmenta; sativi referre, hunc sylvestrem cucumerem quem asinum vocant, omnes uno ore affirmant Botanici. Hic folia & sarmenta fert sativo cucumeri similia; sed fructus, ut Dioscorides inquit, differt. Non itaq; σίκου vel, ut aliis placet, σικῶ est planta, cujus fructum vulgo anguriam vocamus. Anguria profundis incisuris, folia fert, quibus sylvestris cucumer caret. Illud tamen negari non potest, ἀγγούριον vel ἀγγούριον Græcorum recentiorum, σίκου antiquorum esse. Simon Sethi ἀγγούριον τὰ λεγόμενα σικῶ, κατὰ κηλοῦσῶν τελεῖται ψυχρὰ εἶσι; anguria, quæ cumeres dicuntur vulgo, et triangura frigida sunt. Ex Suida insuper probatur σίκου τὰ

περὶ ἀγγούριον, Constantinus de administratione imperii περὶ ἀγγούριον δὲ καλεῖται διὰ τὸ ἴσιν αὐτὸ δικεῖ ἀγγούριον. Σίκου vel σίκου (sic enim teste Athenæo Attici dicunt) nomen accepit παρὰ τὸ σῖκα καὶ κῖον, ἀνομάσαι scribit Athenæus φασὶ δημηγῆρι ὁ ἴσιν ἐν πρώτῃ ἐτυμολογῶνται δὸν ἑὸ οἶσει καὶ ῥιν, ἀνομάσαι γὰρ ὀπῶνται; Demetrius ixion lib. 1. etymologiarum scribit πῖπων dictos fuisse, a verbo σῖκα quod concitari significat, & κῖον quod est vel o-sculari, vel utero gerere. Quoniam eo cibo Venus accenditur. Nihil hoc etymo falsius, frigidum enim esse cucumerem, tota medicorum schola affirmat. Galenus lib. 1. de facult. simpl. quinto. cap. 23. ἴσα δὲ ψυχρὸν πῖπων καὶ ἰσῶν καὶ φασσῶν, παρῶνται καὶ παρῶνται καὶ σῖκα ἰσῶν ἰσῶν τὸ σῖκα, τῆς ἰσῶν τῶν αὐτὰ δῖναται, ὅν τῆς φασσῶν τῶν ἴσιν — κηλοῦσῶν καὶ μόλις καὶ κηλοῦσῶν ἴσιν καὶ σίκου ἴσιν καὶ πῖπων, ἴσιν καὶ πῖπων ἴσιν. Cæterum quæ refrigerare sunt nata, tum edulia, tum medicamenta, semper cogentia, in crassantia, & stabile reddentia, vim habent ipsam suppressentem, non autem corruptentem; nempe cucurbita, mora, melopepones, cucumeres, tam maturi quam immaturi. Id ipse Athenæus ex Diphili testatur auctoritate σίκου ψυχρὸν ὀπῶνται — ἀφροδισιαστὶ εἰσῶνται. Respondent viri docti ex adverso, sic dictam, nempe quod concubitus sedet, apertè tamen satis, ἀνομάσαι inquit Demetrius. Dicendum, Athenæi, cocidem hoc loco corruptum esse, litteramque unam alterius loco positam. Litteræ itaque unius mutatione dico, σίκου à σῖκα καὶ κῖον dictum, quod motum & progressum in ulteriora significat, quia cucumer ἀνομάσαι ἴσιν, late funditur. Ὀρμὴ enim alacritas, impetus vis quædam, quæ ad agendum impellimur, ἀνομάσαι προτείσκοι, sic scribendum est & hoc verum ejus etymon esse ex Eustathio lib. quinto Iliad. probatur, καὶ τὸ σῖκα ἢ τῶν ὀρμῶν καὶ τὸν κῖον ἢ σῖκα ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ καὶ τῶν παλαιῶν ὁ σίκου καὶ μετέπειτα ἢ τῶν ἀγγούριον. Hæc in memoriam revocant adagium, quod apud Athenæum est libro citato σίκου τῶν ἀγγούριον τῶν γλαίων ὀφῶντα cucumeres vespens mulier lanam texe. Hoc adagium sic exponant Botanici, textrices, ex Aristotele ut dicunt, parte plurima veneræ & impudicæ sunt, ut ergo impetus ille frænetur & elanguescat, adagium edendos cucumeres textricibus consulebat. Venerorum aviditatem cohibere, loci supra citati testantur. Alia tamen Brasmi expositio, quæ verba inquit esse mariti, jubentis ut uxor tenui contenta victu, opus suum peragat. Verior prior nobis videtur sententia, nec contemnenda Casauboni; admonitas fuisse hoc adagio mulieres, quarum opera vestes olim confectæ, ut cum maturus foret ὁ σίκου, de hyeme cogitant, & paradisi familiaræ hybernis vestibus; cujusmodi est lana. γλαίων enim Græcis indumentum hyemale, ut in proverbio γλαίων ἐν ἴσιν τελεῖται. Heraclitus Tarentinus, ut loco citato Athenæus, cucumerem ἡδύζαιον vocat. ἡγελοῦσῶν δὲ τῶν ἀγγούριον ἐν τῷ συμποσίῳ ἡδύζαιον καλεῖται τὸ σίκου Heraclides Tarentinus in convivio cucumerem ἡδύζαιον vocat. An sic dicta quod suavis è terra prodeat? an verò quod ubero lætoque proveniat solo? Sic appellare licet, tanquam ἡδύζαιον seu καλὸν ἴσιν ἔχουσαν γῆν. Prius etymon nostrates probant, qui cucumeribus digito parvo minoribus conditis libenter vescuntur. Cucumer, uti Varro lib. 4. scribit, quali curvimer à curvore dicitur. Cucumeres dicuntur à curvore, ut curvimeres dicti. Cucumeris delineatio ex variis Theophrasti petenda locis Lib. 1. c. 17. fructum cucumeris ex carne, nervo, & humore constare ait, cap. 18. discretum ac distans semen habere, hoc est, ut inter semen & semen aliud quid inter sit, aquoso constare succo, cap. 22. super fructum integumentum, florem insidentem emittere. lib. 7. cap. 3. quo modo ac ordine floret. lib. 6. cap. 18. de caus. fructum superna parte ampliari, & luxuriare. cap. 14. in Januginosis partibus amaritudinem quandam percipi. vide lector annotata. Lib. 7. hist. cap. 3. estivam plantam esse & radice brevi, lib. 2. de caus. cap. 15. cur annua sit, causam dat. lib. 5. de causis tamen cap. 6. radices diu vivere, adhibita cura ait; sed locum & annotata videat lector. Eodem capite de cultu eorum agit: lector commentaria adeat, & videat quæ à nobis dicuntur. Eodem capite Aristotelica nonnulla expenduntur. lib. 7. cap. 1. quo à satione proveniat die, ac ferendum cum sol est in Ariete addit, ut citius proveniat, quosdam semen lacte macerare lib. vero 2. de caus. cap. 19. id fieri ut fructus dulcor fiat, quod Columella & Palladius libro cap. 15. amplexi-caulem esse, sed propter imbecillitatem humi spargi. lib. 3. de caus. cap. 22.

qua ratione & dulcior & tenerior pulvis fiat docet. Admirandum quod de cucumere scribit Palladius in Mart. Tit. 9. *Oleum sic metuit, ut si juxta posueris, velut hamus plicetur.* Quoties tonat, velut timore perterritus, convertitur. Contra aqua admodum gaudet; adeo ut Columella lib. 11. cap. 3. scribat, cucumis & cucurbita cum copia est aque, minorem curam desiderant: nam plurimum juvantur humore, vide Plinium lib. 19. cap. 5. Geoponicorū auctor lib. 12. cap. 19. *μεκροῦς δὲ τῶν πρὸς πλείστοις ὕδατος, ἐὰν ἐν ἰσθμῷ ἢ πρὸ ἀλλοῦ ὕδατος ἢ βλαστῶν ὕδατος ὡρῶνται, πλείστον ἀντὶ τοῦτο εἶναι διακρίθων. τῆ δὲ ἰσθμῷ οἱ σίκυοι ἐπὶ τοσούτων ὡρῶν ὄντων, εἰς τὸ ὕδωρ μὴ ἔχει τὸ ἰσθμῷ, ὑπερβύσσουσι οἱ σίκυοι, καὶ ὑπερβύσσουσι ὄντων ὕδατος ἰσθμῷ καὶ ὡρῶν. ἔρηθιπται δὲ φθίρῳσι.* Longas autem facies hoc modo, si in mortario, aut alio quopiam vase, aquam prope ipsos appo fueris: distantia 5 aut 6 digitorum. Sequenti enim die cucumeres in tantum extendentur. Si vero aquam non habeat mortarium cucumeres & retrocedunt & incurvantur. ita gaudent humiditate, & fugiunt siccitatem. Non tamen omnē humiditatē amant. Nam, quod humidissimum est, oleum fugiunt. Causa videtur, quod aqueo humore permulto conficiantur. Aqua oleum fugit; quia non potest cum eo inire societatem: unionem enim expetunt res naturales. Nec minus admirandum quod scribit Athenæus ex Diphrili Siphniū auctoritate, *Ἀνεξοῦται ἕν κήποις οἱ σίκυοι, ἔτι τὰς πρὸς ἀλλήλους, καὶ φαιερὰν ἔχουσι ἐπὶ δόσει, καὶ ἄρα περὶ τῶν οἰκαλιῶν ἔχουσι.* Plenitudo incremento manifesto augetur bortenfes cucumeres, non aliter quam echini marini. Lunam sidus humidissimum esse, novit Lector, & causam dixi, cur tum maximè crescant. Nec omnes porro humore juvantur cucumeres; siquidem laconios tantum melius rigatos evadere scribit Theophrastus. Cucumer alius sylvestris, sativus alius. Sativorum tria agnoscunt genera; laconicum, scytalium, Bœoticum. *Σκυτάλη* habentem ac flagellam denotat. Vocatum inde cucumeris hoc genus, aut quod ex ejus sarmentis fierent habenæ, loraque scuticarū, vel quod iis sarmenta similia essent. Theophrastus lib. 4. hist. cap. 5. *ἡ σκυτάλης* meminit, quod scuticæ baculum significat. Recentiores has observarunt differentias. Majores, minores, flexuosi, pyriformes, virides, albi, læves, asperi. Cucumerum genera censentur pepones, melones, & angurix. De singulis pauca dicenda. Melonis meminit Palladius in Martio Tit. 9. An Græcis fructus fuerit cognitus, dubitant doctiores. nonnulli *μηλοπέπων* Melonem esse afferunt, idque fortassis, quod *μηλοπέπων* dictus sit, quod mali sit figura rotundus, vel, ut alii volunt, odore. *Μηλοπέπων* aliis *σίκυον* σπερματίας. Helychius *σίκυον* σπερματίας *δὲ ἡμεῖς* *μηλοπέπων*; Athenæus *σίκυον* σπερματίας. peponem esse scribit *ὅτι τοὺς πέπωνας* *Καθηπὶ* *ἰσθμῷ* *σίκυον* σπερματίας *κίλη* *ἡμεῖς*. Ex recentioribus alii Athenæi, alii Helychii probant sententiā. Sic dictus inquit pepo, quod semē ejus manderent, ut & hodie fit ab Italis. Alii melonem sic dictum afferunt à numerofo semine; tum etiam quod interanea melonis cum interioribus veri cucumeris similia sunt. Veteres melopeponem à pepone hac nota distinxerunt. Galenus lib. secundo de aliment. facult. *τῶν δὲ πεπῶν ὅσα ἐδίοτες οἱ ἄνθρωποι τὸ τὸ σαρκῆς ἔδωκεν, ὅ τὸ σπερματικῶν* *μηλοπέπων* *ἔδωκεν, καὶ τούτῳ ἀντίθετον συντελεῖ ὡς ἄλλοισι, εἰ δὲ τῆς σαρκῆς μόνον ἐδίοτες αὐτῶν, ἢ τῶν πεπῶν ἄλλοισι σιν αὐτῶν.* His accedit, quod homines in peponibus à carne intima, in qua semen habetur, abstinent, in melopeponibus autem mandunt, idque ipsis ad dejectionem confert, qui vero eorum quasi carne tantum vescuntur, non tam cito eam ac peponum excernunt. Ab Italis, uti scribit Mathioli, utriusque generis tam scilicet peponum, quam melopeponum carnea pars, semen continens, estur, & non estur, pro ut fructus ii plus minusve maturitatis fuerint adepti. Nam utrisque cum ultimam senserint maturitatem, supernæ carnis una cum seminibus in medium fructus concidit, quod evanidum & insuave reperitur. Quod tamen utrisque maturis, non evenit; eaque propter extractis prius seminibus, estur tota eorum caro. Hec, inquit Mathioli, tametsi me dubium reddant, inclinatur tamen animus ad credendum, per melopepones Galenum nostros intellexisse melones. Idem alii asserunt, quorum sententiam approbamus. Quem recentiores melonem vocant, describit his fere notis Dodonæus, *Caulibus humi procumbentibus, longis, sarmentosis, atque asperis, vulgari cucumeri similis, folia sativis respondente, minora tamen, & rotundiora, minusque angulosa; flosculi leviter lutei, fructus crassiores, initio nonnihil pilosi, figura admodum variantes, nunc oblongi, aliis contractiores, & rotundiorum figura, modo modice depressi & sessiles, pyriformes, sub-*

inde majores, minoresque cortice nunc constant leviori, nunc asperiori piloso, nec minus colore vario spectantur, alii virides, alii cinerei, alii pallidi, alii aurei, alii varii. Differunt & pulpa, in nonnullis ruffa, nonnullis candida, etiam virens cernitur. Odor, aliis mali, aliis moschi, aliqui denique æstri, aliqui ad hyemem perdurantes. Adferuntur ex America, & Italia, ex quibus Neapolitani aded tenui crustula teguntur, ut excorticati videantur. Refert Iosephus à Costa lib. 4. cap. 19. in valle Peruana tanta felicitate provenire, ut radix caudicis crassitudinem assequatur, & viva aliquot annis in solo vigeat, qua quotannis melones profert. Hujus luxuriam non secus ac ceterarum arborum, quotannis amputari idem auctor est. Peponum Dodonæus species aliquot describit. Major crassos, asperos, spinisque nonnullis obstitos caules promit, prælongos, qui claviculis sive capreolis suis vicina comprehendentes, perticas, scenas, ac sepimentis ascendunt, quæ nisi juxta posita fuerint, humi repunt. Folia ampla sunt, valde aspera, aliquot profundis incisuris divisa, marginibus serratis; flores admodum magni sunt, calathi forma, auri colore lutei, per ora quinque prominensibus angulis denticulati: fructus magni, crassi, rotundi, oblongi, crassioribus striis velut angulosi; quorum pulpa cortici subjacens candida, mediocriterque dura est, interior medulla fungosa: semen magnum latum, planum, subalbidum, multo quam cucumeris majus, forma alioqui haud differens; color corticis, quandoque obscure virens, aliis albidus. Virentis autem peponis cortex durior est: albidus vero mollior ac tenerior. Vulgo pepo major oblongus dicitur, variat magnitudine, minor Indicus, major vulgaris. Alterum peponum genus caulibus ac foliis, utrumque

Pepo major oblongus.

asperis, tum & claviculis priori simile est, sed foliorum fissura minus sunt profunda, caulesque teneriores. Flores similiter lutei, patentes, & antierius angulosi, veluti prioris: semina quoque ejusdem formæ, sed aliquanto minora. Vulgo pepo rotundus major, ab aliis maximus Indicus. Corticis colore & substantia variat, qui enim albedo est colore, substantia est molliore, qui obscure virente, duriore, uti prioris hujus generis. Tertius est pepo asperis caulibus, foliisque fissis, ac serratis, priorem referens, flos magnus, luteus quoque veluti aliorum: Fructus mediæ magnitudinis, cujus cortex tuberculis nonnullis exasperatur, veluti mali citrii cutis, qui per maturitatem similiter luteus est, proinde & citrium malum tum colore, tum asperitate referens. Vulgo pepo compressus minor. Corticis colore & hic variat, vel croceus, luteus, citrinus ac niger conspicitur. Quartus generis peponis fructus, haud longus aut globosus, omnino

Pepo minor rotundus.

omnino latus ac planus, scuto alicui propemodum simili: in medio quidem crassior, per circumferentiam vero tenuior, & quibusdam locis reflexus, crispior instar. Cortex hujus mollis, tenuis, ac candidus est, caro interior dura satis ac durabilis, semen quam cucumeris majus, forma & colore conveniens. Sylvestres sunt etiam pepones, proferunt caules asperos, spinis obitos folia aspera, flores luteos veluti sativi, sed minora singula: fructus crassos, oblongos, striatos, durioris corticis, ac colore virentes, sed minores multo, pulpa sativoru instar, sed amara valde, semen minus. Sequitur auguria, citrullum vocant, a citri luteo colore, quæ his fere verbis à Dodonæo describitur. Sarmetosis, viticulosis, asperis, ac humi repentibus caulibus, tum & claviculis cucumeres referre folia autem majora sunt, & profundis utrimque incisuris dissecta. Flos aurei coloris; fructus globosi, striati, colore superius virentes, inferius quæ humi jacent, inalbescantes, quorum exterior cutis levis, interior caro mediocriter dura, peporum quam melonum similior: medulla fungosa, in qua semen oblongum, planum majus quam cucumerum aut melonum, minus quam peporum, cujus exterior cortex nigricans, aut subrubens, ac durus est. Non facile hujus fructus putrescunt, sed diutine servari possunt, præsertim tritici acervis impositi. Novit & hic fructus differentias: cortice enim quandoque viridi, quandoque candidis maculis asperso invenitur. Caro aliis rubens & dulcior, aliis candida semina, colore nonnunquam nigro, nonnunquam albo, vel etiam fulvo, rarius cavere semine notavit Caspalius. Restat cucurbita. Hanc veteribus cognitam fuisse fatentur omnes. κολοκύνθη, vel, ut Attici, κολοκύντην vocarunt. Athenæus lib. 2. ἀττικὴ δὲ μέγας κολοκύντην αὐτὴν κολοκύντην, ἢ εὖ σὺν Ἀττικῶν κολοκύντην dixerunt. Fallitur vir magnus, qui Atticos cum ὁ κολοκύνθη scribere ait, ceteros cum τ sine asperatione κολοκύνθη. Aperre huic contradicit Athenæus. In Galeni & Hippocratis libris passim, κολοκύνθη cum asperatione legitur. Nomē ex adverso inditū, teste Ruellio, quod pumili & breves sint parvus, quos ipsa passim enititur, cum corporis mole, omnes herbarum arborumve fructus videntur superare. Notandum, aliud apud Græcos κολοκύνθη; aliud κολοκύνθη, esse. De colocyntha aut cucurbita ago hoc capite. Colocynthidis vero sylvestris cucurbita vulgo vocatur, hujus fructu ad phlegmas crassosque humores expurgandos utimur, alii cucurbitam σικύαν Græcis dictam contendunt, cum tamen ex Theophrasto diversam plantam esse probatur. Hic lib. 1. cap. 22. & lib. 7. cap. 3. καὶ γὰρ ὁ σικύα καὶ ἡ κολοκύνθη, καὶ ἡ σικύα. Interpres, etenim pepo cucurbita, cucumeris ita se habent. σικύαν peponem interpretatur, cum cucumerem, uti supra probatum est, de-

notat, ubi etiam quid Græcis σικύα sit, exposuimus. Σικύαν cucumerem vertit Helychius, σικύα ἴδιον κολοκύντης σικύα ἰατρικῆς. Sicya cucurbita species & quod vulgo cucurbitam vocant medici. Sed quæ sit species cucurbitæ σικύα. Hoc docet Athenæus lib. 2. ἰδιὸν πῶς οἱ σικύας μὲν πῶς κολοκύνθη καλεῖται κολοκύντης ἢ πῶς περιφρασίς. Heliospontii quæ longæ sunt sicyas nuncupant, rotundas vero & globosas colocynthas. Menodorus, ut apud eundem legitur, indicas σικύας vocat; μνησθῆναι δὲ ἡ ἐργασίᾳ τῆς ἐκείνου φιλῶ τῶν κολοκύντων φησὶ ἢ μὲν ἰνδικὴ ἢ καὶ αὐτὴ ἐστὶν ἢ δὲ κολοκύνθη καὶ ἢ μὲν ἰνδικὴ καὶ παλαιῶν ἰψῆται ἢ ἢ κολοκύνθη ἐστὶν αὐτῶν. Menodorus Erasistrati, amicus Hiceti, cucurbitarum inquit alia est indica, quam & σικύας nominant, alia est colocynthe, nempe vulgaris. Indica ut plurimum elixatur, vulgarem autem etiam assant. ὁ γὰρ ἢ ἢ τὴν λίγυδα καὶ τὴν κινδίου πῶς κολοκύντης ἰνδικῆς. apud Cnidios & hodie cucurbita quoddam genus Indica dicitur. Ex diverso Euthudenus Atheniensis vulgarem σικύας vocat. ἐν δὲ ἡμεῖς ἀθηναῖοι οὐ τὴν ἀπὸ Λαρυμίων σικύας ἰνδικὴν καλεῖ τῆς κολοκύντης ἀλλὰ τὴν κικυμίδα καὶ σπερματὶ καὶ τῆς ἰνδικῆς. Euthudenus Atheniensis libro de oleis cucurbitam vocat sicyam indicam, quod ex India semen ejus advectum fuerit. Theophrastus an per σικύας, Indicam, an longam cucurbitam intelligat, difficile est judicatu. Ut ut sit, σικύα apud eundem diversa est, à vulgari cucurbita, Μεγαλοπολιτὴν cucurbitam σικυονίαν vocarunt. μεγαλοπολιτὴν ἢ αὐτὴν σικυονίαν ὀνομάζουσι. Helychius σικύα κολοκύνθη. Antiquioribus Græcis vox hæc, teste Galeno in exegeci, plura denotabat. σικυονίαν τὴν παλαιὰν σημαίνει παρὰ αὐτῶν τῆς κολοκύντης. τῆς ἀπὸ ἰνδικῆς κολοκύντης τῆς ἰατρικῆς σικύας. τῆς ἀπὸ Λαρυμίων καὶ καλοῦσιν σικύας. Apud Hippocratem quatuor hæc significat. colocynthida cucurbitam pyro similem, cucurbitam medicam, & cucurbitulam fundo carentem, & coni formam præ se ferentem. Addit Erotianus τὴν ἀπὸ σικύας, caprificum, live ficum sylvestrem significare. Supra cap. de rapa cucurbitas recelidas vocari diximus. Latini cucurbitam vocarunt à concurratu, quod facile, siquid obtiterit, quo minus extendatur, concurrat, uti Varro lib. 4. de lingua scribit Latina. Cucurbitæ delineatio variis ex locis Theophrasti petenda. Lib. 4. c. 18. prope distantia semina ait habere, vide lector annot. cap. 19. succo constare aquoso cap. 22. florem describit lib. 6. de caus. cap. 18. parte superna ampliari ac luxari, alibi amplexicaulem esse & sine adminiculo stare non posse, sed per terram repere. lib. 2. cap. 3. immaturam & immutabile manere, vide locum, & commentum, de cultu lib. 5. cap. 6. agit lib. 7. hist. cap. 1. ferendum cum Sol est in ariete, celerius ex receti provenire semine, ac quinto sextoque à sationis die provenire; quod lib. 3. de caus. cap. 4. repetit, ubi codicem ex hoc loco correximus. Et hæc sunt notæ, quibus cucurbita à Theophrasto describitur, quæ vulgato etiam cucumeri conveniunt; à quo his fere differt, quod folio sit amplo, perfonatæ haud dissimili, magno, lato, acuminato molli alboque veluti tomento, unâ cum caulibus ac foliorum pediculis, candicanti instar althææ. floresque emittat à foliorum sinu albos. Genera cucurbitæ plura esse scribit Theophrastus sed in quibus differant non addit: eodem tamen capite, ex aliorum sententia, cucurbitæ negat genera esse plura, sed in uno eodemque genere, aliâs meliores, aliâs deteriores esse. Hunc locum lib. 2. exscripsit Athenæus, his fere verbis; Θεόφραστος ἢ τῶν κολοκύντων φησὶ ἔχει ἴσως ἢ ἰδίαν, ἀλλὰ ἢ καὶ τῶν μὲν βελτίους πῶς ἢ καίους. Theophrastus simplicem non esse cucurbitarum speciem affirmat, sed aliâs meliores, aliâs deteriores. Nec Athenæus, nec magnus Gaza locum Theophrasti rectè intellexerunt, σικύαν ἢ μὲν ἰδίαν, non est Theophrastica phrasîs, nec sic locutus est unquam; præterquam quod loco citato contrarium doceat. Videat lector verba & examinet. Doctissimus Gaza interpretatur, cucumeris atque cucurbitæ partim generâ esse existimat, partim negat. Utrique attribuit, quod foli cucurbitæ, ex aliorum sententia, præceptor. Plura esse cucurbitæ genera jam loca citata Athenæi ostenderunt, ipseque in principio capitis affirmat magister. Cucurbita alia vulgaris, alia Indica. Vulgarem longam scribit doctissimus Dalecampius, Indicam rotundam Hybernâque vulgo vocari addit, celerius provenire, carne constare sicca solidaque, Hyeme ista durare, si loco sicco recondatur, cortice nunc ex atro viridi, nunc ex albo flavescente nunc albo semine latiore compressioreque, rhombi figura ampliori, medulla gustu minus fatuo, flore luteo. Variat admodum hujus fructus, uti mox dicam Plin. 19. lib. 19. cap. 5. cucurbitæ sativæ (de sylvestri cucurbita colocynthide dicta, alibi agam figuram

Cucurbita anguria longa.

Cucurbita sylvestris.

Cucurbita lagenaria rotunda.

figuram tamen ad differentiam apposui) duo prima genera Camerarium & plebejum, quod humi repit. In priore mire, tenui pediculo libratur pondus immobile auræ. Cucurbita quoque omni modo fastigiatur, vaginis maximè vitilibus, coniecta in eas postquam destoruit. Crescit qua cogitur forma, & plerumque Draconis intorti figura. Libertate vero pensili concessa, jam visa est novem pedum longitudinis. Nata nobis cucurbita anno 1624. quæ humanam crassitudinem, & longitudinem superaret. Semen, ex India occidentali allatum accipiebamus à Nicolao Sweetio Chyrurgo, P. M. Erat ætas anni illius satis calida ac fervens, matura tamen non fiebat cucurbita:

hæc in majorem non dubito quin crevisset longitudinem, ni hyems supervenisset. Indi cucurbitas calabafos vocant, in India uti Iosephus à Coستا lib. 4. cap. 9. scribit, admiraculum usque augetur, & in sola Provincia Thile nascuntur, & capallos nuncupantur. Infinitæ propè species sunt: quædam immensa mole, monstrosa sunt, quæ dissectæ & resiccata excavantur, & ex iis varia vasa effinguntur. Ex minoribus pocula aut pateras ingeniose celatas concinnant. Idem ferè Paludanus in notis ad Linschotum. *Varia hujus, inquit, genera, magnitudine, facie, colore differentia: earum namque quoddam genus est, quod utrisque ulnis vix ampliè potest, & in insula S. Laurenti eju modi colore rubro, flavo, albo, & sapore longè gravior, atque nostrates, ubertim proveniunt.* Plura de generibus lector in Phytopinace Bauhini reperiet.

κεχμμων, uti lib. 9. Athenæus scribit, ὅτι κέχμμων μύρον δicitur, quod oculos claudamus dum admoventur. vel ὅτι ἀντὶ τοῦ φρασεῖν ἡ ἰσθμῶν τις κέχμμων. Oculos enim claudere, & emittere lachrymas consueverunt, qui ipsum naribus oculisve admovent. Hinc apud Columellam lachrymosa cæpe.

*Seque laceffenti fletum factura sinapis,
Atque olens pulli radix, lachrymosaque cæpa.*

Ab Alyatte rege Byzantem ex septem sapientibus unum accersitum fabulantur; at is philosophico supercilio tumens, & regiam fortunam despiciatui habens, ἰσθμῶν φησὶ ἀλυάτην κελδῶν κέχμμων ἰσθμῶν ego, inquit, Alyatti jubeo comedere cæpas, quibus illi fletum esse imperatum docti referunt. Quasi dixerit κελδῶν κελδῶν καὶ οἰμῶν ζεδῶν, Apud Aristophanem quærit ille ex Dionysio, πὶ δὴ τὰ κελδῶν cur flet? Respondet is κέχμμων ὅς φρασεῖν, Olfacio cæpas. Has acriter mordere oculos, & lachrymas excitare, cui ignotum? Idem in problematibus docet Aristoteles, causamque addit. scilicet. 20. probl. 22. Cur, inquit, cæpe unum tam acriter mordere oculos potest? Unde nomen quoque à Græcis κέχμμων impositum putant οἱ τῶν κέχμμων ποιεῖν συμμύων perinde ac si pupillam compri cogret. Origanum vero nihil hujusmodi facit, nec aliud quippiam ex ceteris, quanquam acre. Neque enim nasturtium, quod mordacius est, oblatum oculis efficit æquè ut lachrymæ profluant, ac cæpe & cum admoventur, & cum comeditur, lachrymas movet. An quod acrium genus discrimine evariat numero, quo sua cuique vis consistit, rataque habetur. Nasturtium ergo quia calidius est, resiccare quod colliquaverit, amplius potest. Nam extrudere lachrymam cum editur potest; admotum tamen ad oculos, nihil propterea movet, quia nullum mittit vaporem. Est enim id siccius & calidius; origanum cæteraque id genus calida sunt leniter, & sicca,

“ sicca ; quod lachrymas autem moveat , mordax id esse
 “ debet , & humidū , & lentum ; quam ob rem oleum quo-
 “ que lachrymam excutit , quamvis leniter mordeat : sub-
 “ iens enim irreptansque suam ob lentitiam , atque ten-
 “ uitate , dolorem movet , ac proinde humorem tabi-
 “ ficat . At cæpe vim ejusmodi sane habet , ut quod & hu-
 “ more , & vapore sit calido , tenui , ac lento . Itaque oculis
 “ admotum , eo quod vapor ejusmodi est , humorque tenuis
 “ transmissa respiratione facere potest . Allium calidum
 “ quidem est , & acre , & humoris aliquid continens ; sed
 “ lentum non est ; itaque lachrymas movere non potest .
 Contra raphanus rusticana cum teritur , non secus ac cæ-
 pa lachrymas movet , quod evaporet acre simul & len-
 tum ac tenue ; quare facile commeat lachrymasque movet .
 Dicit quis , Plinium contrarium docere lib. 19 .
 cap. 5 . ubi tradit , cæpas dilachrymationi & caligini ocu-
 lorum mederi . Sed hoc non pugnat cum his quæ dixi-
 mus , siquidem educendo purgant . Cæpa latinis à capitis
 magnitudine dicitur . Dixi supra , cucumeres , cucurbi-
 talque plenilunio maxime augeri . Contrarium nec minus
 mirandum de cæpa docet Plutarchus . lib. de Iside
 & Osiride ; ubi inquit , δι ἡ ἰσῆος ἀφοστῆνται καὶ δυσχεροῦνται ,
 καὶ τὸ κρόμμυον παρὰ δαίμονας , ὅτι τὸ σελήνης φάσεως , μόνον
 ἀπερφεῖν τὸτο καὶ πηλάνει πύφουσι . Ἐπὶ ἡ προσφορῆν ἐπὶ
 ἀγροῦσιν , ἐπὶ ἰορταῖσιν , τοῖς μὲν ὅτι διδῆν τοῖς ἡ ὅτι ἀκρεῖν πικρῶν
 τῶν προσφιεμένων . Mirum quod cæpe reviviscat & con-
 germinet decedente luna , contra marcescat à crescente
 luna , solumque olerum omnium contra syderis incre-
 menta damnaque vices minuendi , & augendi habeat
 contrarias . Siquidem tabescant omnia luna senescente ,
 augeanturque eadem crescente , uti in cucumeribus
 apertè satis cernitur . Notum illud Lucilii ,

*Luna alit ostrea , & implet echinos , muribus fibras ,
 Et pecuni addit .*

Hanc ob causam sacerdotes Ægyptii cæpe non edebant , & id olus averfabantur , eoque cibo simul & feriat-
 is & castè degentibus interdicebant , his quod sitim
 invitaret , illis quod lachrymas evocans feriarum cele-
 britatem interpellaret , quibus Ægyptia superstitione
 imbutis , eæ ridiculæ rationes satisfaciebant . Hunc Plu-
 tarchi locum Agellius extare scribit in 4 . in Hesiodum
 commentario . Causa hujus rei videtur , quod calor cæ-
 parum nativus adolescentis lunæ intus calore , glutino-
 sum concoquat humorem , nec non permisceat constan-
 tius cum aëreo , aqueove terreum ; quod officium non po-
 test exequi , quum aquosi magnum fiat damnum . Glu-
 tinosus enim lentor haud facile discuti potest . Quo fit ,
 ut cæparum partes , quæ prius humore distendebantur ,
 eo nunc orbata flaccescant & vespè passæ , & in rugas
 contractæ tabescant . Sed cum planera hæc orbe toto
 refulsit , & ad inter-menstruum spectat , prægnans aque-
 um gignit humorem , quem velut nutrimentum ex aëre
 perinde , ac terra , quum hærent , exutæ avidius hauriunt ,
 quo vernaculum lentorem jejuna foveant ; priusque
 damnum illo liquoris raptu resarciant , quo veluti lati-
 atæ surgunt , ac ferè reviviscunt . Siquidem extra ter-
 ram , diutius humi , vel in laquearibus pensiles in aëre vi-
 vunt ; quasi accipitis vitæ modò è terra , modò ex aëre
 alimentum accipiant . Nam extra solum germen emit-
 tere & humoris delectu hilarari consta : sed producto
 coliculo statim languescere ; tunc cum non satis superfit
 crassioris nutrimenti , quo scapus excitetur , depectæ
 cartilago in cervicem abit . Quin & incrementum salivæ
 cæpis declaratur , hoc illi temporis curriculo , quum
 edomita paululū acrimonia subdulcescat , quæ tunc ali-
 quantum ascito humore diluitur . Videamus quibus no-
 tis cæpam describat Theophrastus lib. 1 . Hist. cap. 8 .
 corticem multiplicè tunicis ait esse . Hinc Persius satyr 4
Tunicatum cum salè mordens . Cæpe . Cap. 10 . cæpe corpus
 tunicatū esse , quum semper aliquid eximi possit . Quod
 duplex genus radicis quodammodo exhibere videtur :
 Habet enim carnosam illam , & corticosam , & eas quæ
 ex illa proveniunt . Idem fere repetit lib. 7 . cap. 11 .
 Eodem cap. radículas de latere non emittere . Contra-
 rium tamen lib. 7 . cap. 12 . docere videtur Dicendum ,
 priori loco negare præceptorem , quod emittat radicu-
 las de latere , posteriori affirmare quod germè emittat ,
 & ita contradictio nulla . Ita lib. 4 . cap. 6 . de caul. ger-
 men ab imo emittere ait . lib. 1 . cap. 16 . folia illicò ab ra-
 dice exire , pediculo carentia , & concava . lib. 7 . cap. 1 .
 Unicalem esse , nec ex caule laterales surculos emitte-
 re , alteroque ferè fructum anno . Quomodo proveniat

lib. 7 . cap. 12 . docet . Lib. 1 . de caul. cap. 4 . quædam de
 cultu cæpæ tradit . Locum adeat lector . Lib. 6 . cap. 17 .
 & 18 . de sapore agit , quò lectorem remitto . Cæparum
 Theophrastus multa inquit esse genera , ac à locis no-
 men accepisse scribit , verba ejus examinanda ; Sardi-
 am primo loco recenset , sic dictam à Sardi , urbe Ly-
 diæ . Plinius *Sardia* legit lib. 19 . cap. 6 . *Allium cæpas-
 que inter deos in jurejurando habet Ægyptus . Cæpe genera
 apud Græcos , Sardia &c .* Botanicus magnus καρδία ab ur-
 be Thraciæ legit . Hunc refellit Plinii codex , & ipse The-
 ophrastus , cum eodem hoc capite albas admodum Sardi-
 anis similes inquit esse . Alteram Cnidiam vocat . Plinius
 alfidena . Cnidiam Plinius ex omnibus cæpis minimè la-
 chrymosam inquit . *Omnibus odor lachrymosus , & præcipuè
 Cypriis , minimè Cnidii , Omnibus corpus totū (tutū vetus co-
 dex) pinguedinis earum cartilagine Magnus Botanicus leg-
 git , omnibus radicum corpus tectum pingui cartilagine . Ma-
 gis arridet , omnibus corpus totū pene tunicatū cartilagine .*
 Sequitur Thamoeracia . Hanc Athenæus lib. 2 . laudat .
 Setanicam minimè inquit , sed admodum dulcem . Plinius
 loco citato , *Et cunctis setania minima , excepta Tuscula-
 na , sed dulcis .* Ascalonias , inquit Theophrastus , & fissiles
 tum cultu , tum natura inter se differre , peculiaremque
 habere naturam . Solæ enim non fissiles (quod Plinius
 non observavit , omisit saltem) & quasi steriles , ab ra-
 radice sunt , nec ea parte crescere aut proficere possunt ,
 quare & eas non deponunt , sed semine ferunt , & cū dein-
 de germinatū sit transferunt . Perficiunt adeò celeriter ,
 ut cum cæteris , aut etiam prius evelli possint . plus tem-
 poris dimissæ in terra putrescunt , plantatæ caulem edunt ,
 femineque tantummodo fundunt , tum exinanuntur , at-
 que inarescunt Idem fere Plinius loco citat . *Ascaloniarum
 propria natura . etenim velut steriles sunt ab radice ,
 & ob id semine feri illas , non deponi jussere Græci . Præterea
 serius circa ver cum germinant , transferri , ita crassescere , &
 tunc prope ver præteriti temporis pensitatione . Fessimandum
 autem in his est , quoniā matura celeriter putrescunt . Si de-
 ponantur , & caulem emittunt & semen , ipsæ ; evanescent .
 Ascalonia ab urbe Iudææ nominata . Alconicam putant
 viri docti , quam sterilem alii vocant . Ascaloniti-
 dem antiquorum exhibuit Lobelius à priori fortè di-
 versam . De fissili hæc Theophrastus , *Hyeme sua cum
 coma mertem relinquunt , vere externa folia detrahunt
 (lego ex Plinio τὸ ἔσω πρὸς αἰῶρα) & reliqua colunt . De-
 trahitis his foliis altera germinant , simulque in seruis fin-
 ditur unde fissiles appellatae sunt . Idem fere Plin. 19 lo-
 co cit scissitam hieme cum coma sua relinquunt , vere fo-
 lia detrahunt (Theophrastus τὸ ἔσω exteriora) & alia sub-
 nascuntur ejusdem divisisuris : unde & nomen .* Paulo aliter ,
 ut videt lector , hæc Theophrastus . Ad harum exem-
 plum quosdam omnibus detrahenda folia inquit præcep-
 tor . Idem Plinius , *Hoc exemplum reliquis quoque generibus
 detrahi jubent , ut in capita potius crescant quàm semina .* Co-
 lore differre ait . Quam differentiam etiam observavit Di-
 oscorides lib. 2 . c. 11 . *κρόμμυον ὀρεῖν πρὸς τὸ μακρὸν ἔσπερσέναι ,
 ἃ τὸ ξυρτὸν ἔσπερσέναι . Cæpa longa acrior est quam rotunda , item-
 que ruffa quam candida .* Has differentias observarunt
 recentiores . Candidas in *visca* provenire inquit . quæ illa
visca insula non dicit . Plinius loco citato . *Est & colorum
 differentia . Samo enim & Sardibus candidissimae prove-
 niunt .* Sardianas albas esse ex Theophrasto colligi non
 satis apertè potest . Ille enim Sardinias quidem similes
 dicit ; sed , ut ex præcedentibus apparet , figura , non co-
 lore , magnitudine & ejusmodi . Legit insuper Plinius
Sauro , Theodorus *ισαυ* . Pro quo *ισαυ* lego , Issus oppi-
 dum Ciliciæ non procul ab Amamo monte , circa quod
 Alexander Darium vidit . Issus quid sit ignoro Issa
 insula est in mari Adriatico , adiacens Dalmatiæ , de qua
 non loquitur præceptor . Credo incognitam ipsi ; Samos
 duarum insularum nomen est , quarum altera in mari
 Ionio juxta Ephesum ; altera in mari Egæo Thraciæ
 adjacens , quæ ex committis Thraciæ populis Samothra-
 cia dicta est , uti Strabo lib. 1 . scribit . An itaque *σάμο
 legendum* , ac dicendum Samothraciam , ac eam quæ
 in Samo insula nascitur unam eandemque esse ? Judi-
 cium æquo lectori committo . Lego tamen , ut dixi ,
εὐίσσα , idque quia in optimo Plinii codice Salmanticensi ,
 ut scriptum reliquit Doctiss. Pintianus , legitur , *amisso
 enim & Sardibus* . Nemo non videt scripsisse Plinium
apud Issum . Urbs , uti dixi , clara victoria Alexandri Ma-
 gni adversus Darium Codomannum Persarum regem .
 Creticam etiam quandam describit Theophrastus Hu-
 jus meminit his verbis Plinius . *Sunt in honore & Cretica ,
 de quibus dubitant an eadem sint , quæ Ascalonia quoniam**

Satis capita crassescunt (alius codex, *sata radices agunt*) Meminit Gal. lib. 12. Meth. Med. cap. 1. Cæpæ quam κέρτα vocari inquit, κέρμυνα τὴν κέρτα κηλίθρα μὲν ἄρτου ἰδίδια ἰδίδιαν κὲ πίνων ὀλίγον ἡμέρα μία : Cæpas id genus quod Græci carton vocant, uno die cum pane comedendas dabant, & potum parum. Magni nominis Bononiensis medicus legendum contendit ἀντὶ κέρτα κηλίθρα, vel κηρτα, quod apud nullos auctores genus illud ita vocatum invenit. Ego vulgatam servo lectionem, idque, quia vox hæc apud alios Græcos recentiores reperitur. Geopon. auct. lib. 2. cap. 5. Κύπειρον ἢ πνεύσειαν κηλίθρα, φύλλα ἔχει ὄμοια κέρτα ὀλίγον. Quis cyperi folia recenter natis carti (sive porrum, sive cæpam velis interpretari) foliis negabit similia? Fatentur Botanici ex Dioscoridis lib. 3. cap. 161. porri genus esse, κέρτα dictum, quod colligi facile potest. λόγγυς φύλλα ἔχει πᾶσα κέρτα ὄμοια (vulgo κέρτα pro qua voce alii πλάτυκέρτα, utin veteri codice, Alii, nescio qua auctoritate, πλεικτα.) An itaq; legendū apud Galenū κέρμυνα ἢ κέρτα κηλίθρα, quod locus hic Dioscoridis videtur probare. An verò, ex Galeno φύλλα ἔχει πᾶσα, ἢ κέρτα ὄμοια, apud Dioscoridem vulgata placet. Sed quale cæpe, vel porri genus est κέρτα? Nonnulli cæpam sektivam, tonfamque interpretantur. Nam, ut magis grandæscerent, summitates eorum & caudas solebant detondere. Geopon. auct. cap. 31. lib. 12. κέρμυνα μὲν φύλλα τῶν ἀγρίων ἀντὶ τῆς πικρῆς ἀποχρῆσιν, καὶ ἰσχυρὰ καὶ μαλακὰ. Cæpas plantaturus caudas ipsarum, & extremitates auferes, & magna evadent. Theophrasto tonsio est. lib. 4. de caul. cap. 1. καὶ ἀντὶ τῆς ἰσχυρῆς τῶν εἰς κέρτα ἀπὸ τῶν ἀγρίων. Sed quid obest, quo minus κέρτα κέρμυνοι exponatur, cæpe capitatum, κεφαλαίων τῶν ἀγρίων, id est, κεφαλαίων. Καρτα Grammaticis significat πᾶν λίαν, μαλακόν. Plusquam satis, præcipue, admodum. Carta non est cæpa Cretica, quia hæc Alcolonicæ similis, quæ nec fissilis, nec magna est. Verilimile est κέρτα, vel cæpam, vel capitatam esse si cæpe quoddam genus ita dictum fuerit. Dubitatur à nonnullis an gethyum inter cæpæ, an verò inter porri genera referendum sit. Theophrastus hoc capite inter cæpas numerat. Idem loco citato facit Plinius qui Latinis pallacanam dici refert. Apud nos, inquit, duo prima genera. Vnum condimentaria, quam illi gethyon, nostri Pallacanam vocant. (Magni nominis vir, qui nomen hoc nec alibi legit, nec intelligit, legendum putat, quam nostri tallacanam, vel tallacam vocant : Et sic dictum gethium esse, quod tallam tantum, id est, caule constet candido; ut pote quæ caput non habeat. Talla propriè folliculum est cæparum, ex Græco τάλλα, quod est involucrium vel sacculus. Tallum pro caule posuit Columella lib. 11. cap. 3. quia folliculo, quo cæpæ caput velatur magna pars caulis integitur) fertur mensibus Martio, Aprili, Majo. alterum capitata, Græci recentiores γήτια vocarunt. Hesychius γήτια κέρμυνα ἢ τὴν γήτια κηλίθρα. Hæc γήτια dixerunt, unde Latinorum cæpe. Sed hoc magis ex ἡβῆ, quod Hæolibus γήθη & γαίθη, atque inde Latinum cæpe. Nam diphthongo scribitur. Gethyum etiam teste Athenæo lib. 9. γήθια dictum est, ἡ ψάσσει δ' αὐτὴν κηλίθρα βῆν γήθια δὲ, οἱ δὲ τὸ γήθιον κηλίθρον τοῦτ' φασιν εἶναι. Quam offendit elixantem gethyllida, quidam id volunt esse quod gethyum dicitur. Eodem loco Epænetus gethyllida capitatum porrum appellari tradit, ἰπίνων δὲ εἰς ἀφάρτικα τὰ κεφαλαία κηλίθρα φασιν γήθια δὲ. Epænetus libro de obsoniorum conditura, capitatum porrum gethyllida vocari scribit. Prior sententia Nicandri Scholiastis auctoritate nititur γήθια δὲ. ἰδὲ κέρμυνα ἢ τῶν κεφαλαίων, ἢ τῶν ῥιζῶν ἢ τῶν ὀσίων λεγόμενα ἀγρίων. Sic legit D. Salmasius, vulgo ἀγρίων φύτων. Hesychius ἀμπελοπρασου sic vocatū refert γήθια ἀμπελοπρασου, οἱ δὲ γήθια δὲ (lego γήθια δὲ) οἱ δὲ μέγιστα κέρμυνα ἀγρίων κηλίθρα gethya ampeloprason. nonnulli gethyllides, alii magnas cæpas, alii virentes vocant. Fallitur Grammaticus; gethya non sunt ampeloprasa, sed iis similia, Athenæus loco citato. Ὅμοια φασιν εἶναι, τὰ γήθια τῶν λεγόμενων ἀμπελοπρασου. Ταῦτ' αὐτὰ ἰπίνων δὲ λέγεται. Ampeloprasis similia esse gethya tradit, quæ & gethyllidas (sic enim legendum arbitror) vocant. Aristophanis Scholiast. τῶν δὲ γήθιον ῥιζῶν ἔχουσιν οὐκ ὀσίου φασιν, gethy radices allii naturā referre. Gethi notas variis in locis tradidit Theophrastus; videat lector quæ de radice scribat lib. 1. cap. 10. Lib. 7. cap. 9. multis constare zunicis. lib. 1. cap. 16. folia ab radice illico exire, pediculo carentia & concava, lib. 7. cap. 1. unicaule inquit alteroque fructificare anno, cap. 12. quomodo proveniat. lib. 4. de caul. cap. 3. difficulter germinare, Videamus quæ hoc referat capite quarto. Sine capite est & quasi longa cervice cōsistens. Ob id germinatio tota in fron-

de, sæpiusque retundetur ut porrum. Plinius loco citato. Gethyum penè sine capite est, cervicis tantum longæ, & ideo totum in fronde, sæpiusque refecatur, ut porrum, id est & illud ferunt, & non deponunt. Theophrastus planè sine capite inquit esse, non, ut plures, pæne sine capite, ἀκίφαλον ἢ ἴσται. Illud ἢ accepit Plinius quasi idem valeret quod pænd. Cæpam sectilem Mathioli, viri Doctiores pro gethyo habent. Facie ascaloniam refert, nisi quod omnibus suis partibus major spectetur, bulbi plures ab una tantum radicem coma oriuntur longa, tenuique cervicem nitentes, ascaloniam modo, sed acredine differentes. Et hæc de cæpis Theophrastus. Plinius præter differentias ex patrio solo petitas, duo cæparum prima genera apud Latinos fuisse scribit, gethyum cepulla, vel cæpola, non capitatum, & alterum capitatum. Frustra itaque vir magnus in notis ad Moretum contendit, nullum cæpæ genus esse quod capitatum non sit. Non solum Plinius, sed etiam Theophrastus gethyum sine capite esse asserit. De capitatis hæc Plinius lib. 19. cap. 6. Alterum capitata, quæ ab æquinoctio Autumni, vel à Favonio. Genera ejus austeritatis ordine, Africana, Gallica, Tusculana (addit Pintianus ex antiquo codice Ascalonia, quod non placet, siquidem Plinius de Ascalonia jam egit) Amitemnina. Optima autem quæ rotundissima, item ruffa acrior quam candida: (hæc ex Dioscoride) sicca quam viridā: & cruda quam cocta, sicca quam condita. Seritur amitemnina frigidis & humidis locis, & sola allii modo capite, reliqua sermine, proxima quæ æstate nullum semen emittunt, sed caput tantum, quod inarescit, sequenti autem anno permutata ratione semen gignitur, caput ipsum corrumpitur. Ergo omnibus annis separatim semen cæpæ causa fertur, separatim cæpæ seminis; servantur autē optime in paleis. Hactenus Plinius, Quæ cæpa sit Africana, vel Gallica, nemo facile dixerit, siquidem nullas addit Plinius notas. Columella lib. 12. cap. 2. alias cæpas, vel saltem alio nomine recenset. Pompeianam inquit vel Ascaloniam cæpam, vel etiam Mariscam simplicem, quam vocant unionem rusticam, eligito. Ea est autem quæ non fruticavit, nec habuit soboles adherentes. Quæ nondum fruticavit, sed simplicis nucleo constat, unionem vocat. Galli omnem cæpam teste Ruellio, oignon vocant. Et hinc fortassis Belgis & jurti vocatur. Hanc Græci μονόουκκον & μονοκίφαλον appellaverunt. Glossa uniones, μονόουκκον. Cæpa antequam plures emisit nucleos unio dicta est. Solent enim

Cæpa rotunda.

cæpe ab radice alias atque alias subinde soboles propagare. Nec cæpa tantum sed alium, scilla, & reliqua bulbosi generis, uti ad finem capituli hujus docet Theophrastus. Τὸ δὲ κέρμυνα ἴσται — γήτια. De nucleis alliorum & cæparum

Cæpa rotunda. *Cæpa oblonga.*

Cæpa, ut vulgo venditur sine, capite antequam excaulescat.

cæparum capite de allio agam. Recentiores hæc cæparum describunt genera; prima est fativa, quæ variat colore floris, candido vel purpurascens, tunicarum quoque coloris rubri, aut candidi; radice forma, major, minor, oblonga, sessilis, vel orbiculata, turbinata quibusdam communioribus in compressam latiore cir-

cumferentiam bulbaceam abit. Cæpas porraceas vocant stolones, qui primo vere dum tenelli sunt, antequam caulescant, in cibos eruuntur. Secunda est, quam cæpam oblongam Dodonæus vocat, Lobelius Hispanicam oblongam. Tertia radice candida est & dulci, Quarta est plurium caulium, ovaram à radice figura Cordus vocat. Quinta est sessilis. Sexta est fissilis. Septima sterilis vel Afcalonica, de quibus lector videat Bauhini Phytopinacem.

Quia *περάσον* non tantum cæpis affinis, sed etiam tunicarum involucri demptis, interius ejus capitulum, cor vocatum, cæpam referat, nec floribus, foliis, caule, semine multum cæpis sit dissimile. De eo hoc loco agere decrevi. Animadvertendum imprimis, aliud *περάσον*, aliud *περάσιον*, sive marubium esse. Vocum hac vicinitate Plinium deceptum, alibi demonstratum satis est. Apud Athenæum tamen *περάσιον κεφαλατίον porrum capitatum*. Nemo marubium capitatum esse unquam scripsit. Ergo *άντι περάσιον* loco citato omnino scribendum *περάσον*. Nomen accepit à colore. *Περάσον* enim color viridis, porraceus. Sic viridem colorem acutissimum appellant. Exempli gratia, smaragdus *εστ' εζοχόν περάσιον λιθόν* vocatur. Lapide hoc acutus nihil & viridius. Dioscorides, & Plinius optimam chryfocollam in Armenia nasci tradunt. Commendat Dioscorides *την εστικώεως περάσιον* i.e. quæ prasinum & porraceum colorem ad plenum obtineat. Plinius optimam inquit, ut colorem herbæ segetis lætè virentis quam simillimè reddat. Hic summus & acutissimus viroris gradus *περάσειδης* dicitur apud Hippocratem, quod est coloris viridis aut prasini, ut *περάσειδης τ' ιμύμιον, vomitio porracea, viridis, περάσειδης ιμύμιον*. Celso lib. 2. cap. 4. *viridis vomitus. Περάσειδία τὴν διαχωρήματα, dejectiones virides.* Quid *χολή περάσειδης* sit, docet Galenus Com:secundo in Prognostica. Hunc colorem Plato in Timæo docet *πὸ ῥῆ κερανομήνι μίλανι. Conflari ex fulvo & nigro*. Illud non reticendum, *περάσον* Theophrasto lib. 4. cap. 7. algæ etiam esse speciem, quam alii *ζωσθησ* vocant, *Περάσον* Athenæus lib. 7. *γυθυλίδα* appellari refert, *Ἐπένετος δ' εἰς ἄφραστον τὴν κεφαλατὴν κεφαλατὴν φησὶ γυθυλίδα.* Epanetus lib. de obsoniorum conditura capitatum porrum *gethyllida* vocari scribit. Latinis *περάσον porrum*. Neophytus in herbario *περάσον κεφαλατὴν, ἢ κεφαλατὴν, ῥομαίοι πὸ ῥουμ.* Idem Aucutuarii auctor, *κεφαλατὴν ῥομαίοι πὸ ῥουμ.* An itaque solum capitatum porrum dicitur? Utrumque Columella & Palladius porrum vocant, ut mox dicam. Porri variis in locis meminit Theophrastus; uti lib. 7. cap. 1. ubi decimonono vel vigesimo die à satu provenire inquit; lib. 3. de caus. cap. 3. decimo quinto, lib. 7. cap. 1. ex recenti semine maturius provenire, uniuale esse, nec lateribus furculos laterales emittere. lib. 7. cap. 4. sæpius retundendum. lib. 2. de caus. cap. 20. melius tum ac amplius fieri, causamque addit cur tundi debeat. Idem lib. 3. de caus. cap. 24. eodem cap. difficulter cur germinet docet, lib. 5. cap. 7. quomodo, ut ampla magnaque provéniat, serenda, Loca hæc adeat lector. Porrum aliud sylvestre, aliud fativum, fativi duo genera signavit antiquitas, genere tamen non differunt; ex eodem enim semine generantur, & cultura solam discrepant. Columella lib. 11. cap. 3. *Porrum si sectivum facere velis, densius satum præceperunt priores relinqui: & ita cum increverit, secari. Sed nos docuit usus longè melius fieri, si differas, & eodem more, quo capitatum modicis spatii, id est, inter quaternos digitos, depangas, & cum convaluerit deseces. In eo autem quod magni capitati efficere voles, servandum sit, ut antequam translatum deponas, omnes radículas amputes, & fibrarum summas partes intondeas. Tum testula vel concha, quasi sedes in singulis subjecæ seminibus adobruuntur, ut fiant capita latioris incrementi. Cultus autem porri capitati, assidua sarritio & stercoratio est, nec alius tamen sectivi; nisi quoties rigari, & stercorari, sarriri que debet, quoties demeritur: semen ejus, locis calidis, mense Ianuario, frigidis Februario seritur: cujus incrementum quo majus fiat, raris linteolis complura grana illigantur, atque ita obruuntur. Enatum autem in iis locis quibus aqua subministrari non potest, deferri debet circa æquinoctium autumnii: at quibus possis humorem præbere, rectè mense Majo transferuntur. Palladius in Februar. Tit. 24. Hanc Columellæ doctrinam ex parte improbat. Hoc mense porrus serendus, (sic in omnibus legitur) quem si sectilem velis, post duos menses, quam satum est, poteris desecare manentem in areis suis: quamvis asserat Columella etiam sectivum diutius duraturum, melioremque si transferatur, & quoties secabitur, aqua juvetur, & stercore. Si capitatum facere velis, quod vere*

severis

severis Octobri mense transferre debetis, serendus est loco lato, & maxime campestri, area plana, pastinata alio, & diu subacta, & stercoreata. Si sectivum facere velis, spissius, si capitatum, rarius seres. Sarculo frequentandus est, & herbis liberandus. Cum digiti crassitudinem habuerit, à media parte præcisus foliis, & truncatis radicibus transferatur, oblitus simo liquido, quaternis vel quinis digitis separetur. Cum radices aget, modicè comprehendendus, & allevandus est sarculo, ut suspensus à terra quod spatii vacuum subter invenerat, cavitatis vastitate cogatur implere. Item plura semina in unum ligata si deposueris, grandis porrus nascetur ex omnibus. Item si capiti ejus rapæ semen immittas sine ferro. Et pangas, multum fertur incrementum, melius si frequenter hoc facias. Videt lector, porrum, quod ad cultaria juncula sæpius detonderi solet, sectivum aut sectile vocari, quod capitatum fieri debet, non tondeandum, & autumnali tempore transferendū. Idem ferè Plinius lib. 20. cap. 6. sed locus admodum depravatus. Sic restituit eum Doctiff. Salmasius, Seritur semine ab æquinoctio autumno: si sectivum facere libuit, densius. In eadem area secatur, donec deficiat, stercoreaturque semper, nueritur in capita, antequam secetur, cum increvit, in aliam aream transferretur, summis foliis leviter recisis, antè medullam, & capitibus retractis, tunicisque extremis. Quum sectivum inquit facere volueris, in eadem area, qua satius primo fuerit, secandus est, donec deficiat. At si nutritur in capita, id est, si capitatum facere volens, ubi increverit, antequam secetur, in aliam aream transferri debet, summis foliis leviter recisis. De capitato verba illa intelligenda esse, palam est ex iis quæ sequuntur. Antiqui silice vel tegula (idem testa, quod perinde) subjecta capita dilatabant. Hoc item in bulbis. Nunc sarculo leviter convelluntur radices, ut delambatae alant, neque distrahant. Infigne quod cum simo, letoque solo gaudeat, rigua odit, & tamen proprietate quadam soli constant. Capitatum, Græci κεφαλαίον, vocant sectivum vel sectile, Sic enim Juvenalis, Quis sectile porrum? Quis tecum elixi vervecis labra comedit. Alii tonfile, Martialis lib. x. In quibus est lactuca sedens, & tonfile porrum. Moreti auctor lectum vocat. Sectique famem domat area porri. κάρτον. (vide cap. præcedens) Athenæus lib. 9. κεφαλαίον τὸ τοῦ καὶ πρὸς ἐν κλειδίῳ φησὶν ὁ αὐτὸς διφιλοῦν, καὶ ἐνχυλῶ τεσσὶν ἴσων τοῦ κάρτου. Porri genus capitatum appellari idem Diphilus auctor, melioris succi quam tonfile. Utriusque Dioscorides meminit lib. 2. cap. 179. πρὸς κεφαλαίον φησὶ αὐδὲς — τὸ δὲ κάρτον δραστικόν, capitatum porrum inflationes parit, sectivum acrius est. κάρτον idem quod τὸ τμητὸν sectum, tonfile, δὲ τὸ ἑὸν κάρτον à tondeudo deductum, eadem analogia qua τὸ πικρὸν δὲ τὸ σπικρὸν. Vulgo apud Dioscoridem legitur ὁ δὲ κάρτος δραστικὸς. Hanc lectionem illegitimam probavit his argumentis Sarracenus lib. 20. cap. 6. ex Plinio. quippe apud eundem de sectivo leguntur, quæ apud Dioscoridem de κάρτῳ. Adde quod ex porri foliis quam ex semine, exprimi est verisimilius succum. Eriam Ægineta vires hæcæ suppressendi Hæmorrhagiam, non feminis, sed foliorum succo tribuit. Adde quod Serapio qui sua ex Dioscoride transcripsit, de sectivo porro hæc referat. Et porri quidem nabati sunt acutioris saporis, nabati, id est, sectivi, tonfilis. Commisus hic error videtur per librarii cujusdam ignorantiam, qui quid κάρτον nomine significaretur hæsitans, vocique vicinitate deceptus, κάρτῳ audacter nimium κάρτον loco reposuit, & simul articuli genus mutavit. Ignoravit quid κάρτον significaret interpret Æginete. Cum enim Paulus lib. 5. cap. 2. inquit καὶ κάρτῳ μὲν ὄν ἀλφίτω ἢ ἀρτῳ καὶ πρὸς αὐτῶν κάρτῳ μὲν ἄλλων; ille interpretatur, & cape cum polenta & pane, item porra abunde cum sale. καρτῳ ex Helychio hoc significare supra dixi, sed de sectivo porro loquitur Ægineta. Sectilis porri duo inquit Plinius loc. cit. esse genera. Laudatissimum in Ægypto mox Orthia (Ostia restituit Doctiff. Pintianus, ex optimo Salmanticensi codice. correctionem hanc approbat excellentiss. Salmasius.) atque Aricie. Sectivi duo genera. Herbaceum folio incisuris ejus evidentibus, quo utuntur medicamentarii: Alterum genus suavioris folii (in libris inquit Salmasius partim est suavidioris, partim favidioris, legebat vir doctus flavidioribus quod ineptum. Scripsi pallidioris. p. in f. sæpe mutatur, deinde ex duobus labdis abbreviatis factū V. Ego lego validioris, quia præcessit statim herbaceum folium. Duo porri sectilis genera facit, quorum alterum herbaceum folium, id est, mollius, alterum validius, non æque flaccidum ac molle. Poreff etiam exponi herbaceum viriditatis meræ, pallidius, dilutioris viriditatis. non puto tamen ullum pallido folio porrum fuisse

rotundiorisque, incisuris levioribus. Recentiores sectivum aliud agnoscunt latifolium, aliud juncifolium. Difert hoc à veterum sectivo, cum illi folia lata, huic pro foliis junci inanes sint, hinc nomine ex junco & porro composito σχοινόπρασον Schoenoprasum vocarunt. Quidam gethyllida, cujus Nicandri meminit scholiastes, ita tuunt. Verba cap. de cæpa, lector reperiet ego in tanta brevitate certi quid affirmare nequeo. Porru sectivum juncifolium majus & minus habetur, illud rarius & ad condimenta mitius. Norandum, quod Plinius loco citato refert, Prasertim cum sectivo nuper auctoritatem duxerit princeps Nero, vocis gratia ex olea statis mensium omnium diebus, nihilque aliud ac ne pane quidem vescendo Idem lib. 2. cap. 6. sectivum voci splendorem adfert. Quo modo id præter ex Aristotele petendum. Hic xi. sect. problem. 39. διὰ τὴν τὴν πρὸς τὴν συμπίπτει πρὸς ἰσχυρίαν, ἐπὶ καὶ τοῖς πρὸς ἐξ, ἢ ὅτι τὴν σκῆρα δὲ ἐφθὰ, λεῖται. τὴν δὲ πρὸς τὴν γλισχρητικὴν ἔχει πρὸς τὴν δὲ τὸ φέρει. Cur porrum proficit ad vocem sonoram? nam & perdisi commodum ea in re novissimus, an quod allium quoque elixum delinit, & quidem porrum lentissimam quandam obtinet, quæ fauces detergere possit? Porrum ad vocem sonoram prodesse fortassis verum: illud superat fidem, quod de eodem Plinius loc. citat. Fama est Melam equestri ordinis reum, ex procuratione à Tiberio principe accersitum, in summa desperatione, succo porri ad trium denariorum argentorum pondus hausto, confestim expirasse, sine cruciatu, Ampliorem modum negant noxium esse. Sylvestre porrum ampeloprasum ἀμπελόπρασον vocatur; sic dictum δὲ τὸ ἑὸν ἀμπελοῦ καὶ πρὸς σου. Plin. lib. 24. cap. 15. ampeloprasum in vinetis nascitur, foliis porri, ructu gratis. Ampeloprasum aliud Mathiolus, aliud Lobelius exhibet, folio est allii sylvestris tenui folii non dissimili, sed majore & acriore, in caule bicubitali, radice bulbosa, non ex nucleis, sed singulari capite constante, porri minore, dariore, acriore, nonnullis adnatis sese propagante: flore & nucleis feminis vice, triticeis granis paribus, inglomeratis capitulis, non disparibus allii sylvestris tenuifolii. Vinetis, arvis, marginibus, sceticis, & dumeris Gallia & Belgia gaudet. Ex Athenæo gethya similia esse ampeloprasum supra dictum est. De ampelopraso hæc Galenus lib. 2. de aliment fact. cap. ult. τὴν δὲ ἀμπελόπρασον διαφέρει τὸν πρὸς τὸν ἑὸν ὅσον καὶ τὸν ἀκρὸν ἄπειρος ἔστι ὁμοίωσις: τὸ ἕρμα τὸν κάρτῳ. Ampeloprasa verò tantum à porris dissident, quantum in aliis omnibus congeneribus, agrestia à domesticis differunt. Aristophanis Scholiastes σκῆρα, pro quo recentiores Græci σκῆρα, dictum contendit, quasi καὶ ῥόδον, id est, rudem & injuriosam rosam, quod asper supra modum redoleat, & olfacientium nares offendat. Suidas ἔρηται δὲ σκῆρα ἴσως σκαίον ἢ ἔρδον ἢ παρὰ τὸ σκαίον ὄζειν. Odoris foeditate carebit allium, si feratur & extrahatur luna sub terra existente. Quidam tradunt ipsum gravem halitum non esse facturum, si quis ab ipso esu crudam fabam supermandat, Geoponicæ auctor lib. 12. cap. 30. ἄνοσμα δὲ ἔσται ἐὸν καὶ σπέρμα καὶ ἔθειρεται, καὶ γὰρ οὐσίας τῆς σελήνης. πῆρες δὲ φασὶν ἴσως αὐτῶν ἐπὶ τῆ βροσίῳ ἡμῶν κῆρα μὲν ἰπικροσῆσαι τὸ πρ. Plin. lib. 19. cap. 6. Ceterum ut odore careant omnia hæc (allii genera) jubentur feri cum luna sub terra fit, colligi cum in coitu. Sine his, Menander è Græcis auctor est, allium edentibus, si radicem betæ in pruna tostam superederint, odorem extingui. Alii σκῆρα nomen accepisse referunt, quod pandiculationes, quas Græci σκροδινῶματι & σκροδινῶματι appellant, moveat. Aristophanis scholiastes vocem σκροδινῶματι, quæ pandiculari significat, deductam inquit δὲ τὸν σκῆρα. Fallitur scholiastes & Suidas, quod scribant σκροδινῶματι, ἀπὸ τῆ κλῶματι; σπασμῶ συνεχόμεναι. οἱ γὰρ δὲ σκῆρα ἐμῶν τε, διὰ τὴν δριμύτητα μᾶλλον σπῶνται. τὸ δὲ ἔρειν καὶ τὸ ἔπωσθον κενούσθαι. σκροδινῶματι ἴσιν. Id est σκροδινῶματι ponitur pro κλῶματι, id est pandiculator, vel spasmo contrahor. Etenim qui à copiosiore alliorum esu evomunt, propter eorum acrimoniam convelluntur. vomere enim, & quocumque modo evacuari Græci σκροδινῶματι vocant. Falluntur inquam; non irritant allia largiore esu vomitum, nec ea ratione ex ipsorum acrimonia sequitur pandiculatio, sed quod vaporosa excrementa interdum excitent, & ad musculos propellant; quæ quidem uti differunt, natura distentionem, quam σκροδινῶματι, hoc est, pandiculationem vocant, moliri consuevit. Allium dicitur à Græco verbo ἀλλεῖν id est, exilire, quod nimium exiliendo crescat. Supra capite de l'hymo allium à Græcis nonnullis θυμῶν vocari dixi. Illud observandum, ubi θυμῶν allium significat, primam syllabam brevem, & accentum in eadem; contra ubi Thymum, accentum in ultima, primam longam esse, Non

Non raro tamen eo significatu accentum in prima habere observatur. Allium nomen illud accepisse videtur ab animosa acrimonia. Veteres, quod etiam Batavis non incognitum, gallis gallinaceis pugnaturis animos faciebant ab esu allii. Suidas *ισχορδισμίνου*, *σκόρδου φαρμάκων*. *ἀπὸ τῶν ἀλεκτρονίων, ὅτι γὰρ ἰσομαχίαν συμβάλλωσιν αὐτοῦ σκόρδου διδόναι αὐτοῖς, ἵνα δριμύτερον ᾦσιν ἐς τὴν μάχην*. id est, *ισχορδισμίνου*; qui allia comedit, sumptum à gallis, quando enim pugnaturi sunt allia ipsis dabantur ut acriores & animosiores ad pugnam essent, hinc etiam *ισχορδισμίνου* pro forti & animoso ὅτι περιεχόντων δι' ἀλιεργίας ὡς τὰς μάχας, ἐπιμαζώσας τῶν σκόρδων. Hos *σχορδαλοὺς* vocabant, latini etiam *scordalios*, Petronius, Ego autē nactus occasione vindictæ *Eumolpium* excludo, redditaque *scordalo* vice, sine amulo scilicet & cella utor & nocte. Seneca Epist. 57. Adice nunc *scordalum* & furem deprehendes. Idem Epist. 84. *Fulvius Cimber* nimis erat in vino & *scordalus*, id est animosus, audax. *Scordalum* tamen Doctiff. Turnebus interpretatur velut *scordalum*, id est hominem alliatum, & illuvie, squaloreque fœdum, sordidum, & impurum. Utraque interpretatio tolerari potest; sed prior verisimilior. Glossæ veterum, *scordalus, ferox*. Variis in locis allii notæ ex Theophrasto petendæ, lib. 1. hist. cap. 16. folia ab radice illico exire, lib. 7. cap. 1. uniuersale esse, (vide cap. de porro.) cap. 12. De proventu allii agit, germinque laterale emittere ait. lib. 2. de caul. cap. 6. qua ratione melius proveniat docet, lib. 6. cap. 17. & 18. de sapore agit, uti & cap. sequenti. Loca adeat lector. Quo tempore & quo modo feri debeat, hoc capite docet. Codex tamen depravatus, legitur, *φουτίπτω ἰδὲ μικρὸν* — *ἔργον*. Theodorus *ἔργον* restituit; rectè. Sic Plinius lib. 9. cap. 6. *Allium ad multa, rursus præcipuè medicamenta, prodesse creditur, tenuissimū & quæ separantur, velut in uniuersum velatur membranis: mox pluribus coagmentatur nucleis, & his separatim vestitis*. Theophrastus eodem hoc cap. *διὰ τὰς πάλιν εἰς τὰς γήλγυς*. Sunt autem *γήλγυς*, sive nucleis, coherentes bulbi in quos allii caput extumuit, qui seorsim confiti novam creant sobolem. Hesy chius *γήλγυς*, αἱ τῶν σκόρδων κεφαλαί, bulbos vel nucleos intelligit. Grecienim in allio & cepa, id quod omnes nucleos comprehendit, *κεφαλή*, ut plurimū vocant; aliquando tamen solum nucleum. Dioscorides lib. 2. cap. 18. *ράγας & ἀγλίθας* appellat. *Σκόρδον τὸ μὲν ἐστὶν ἡμερῶν καὶ κηπευτὸν, καὶ τὸ εὐ αἰγυπτῶν μονοκέφαλον ἐστὶν, ὡς περὶ τὸ πρῶτον γλυκύ, ἡμπερὸς φρον, μικρὸν, τὸ δὲ λοιπὸν πολυκέφαλον, λιγυρὸν καὶ ἰσομαχίαν, ἐν αὐτῷ ῥάγας καὶ ἀγλίθας. allium quoddam est sativum & hortense: quod quidem in Ægypto, porri modo, singulari capite, reperitur, parvum ac purpurascens: alibi vero multiplici capite, seu nucleis coagmentatum visitur, atque candidum; ῥάγας & ἀγλίθας vocant. Reperitur & alia lectio in veteri codice, *σκόρδον τὸ μὲν ἐστὶν ἡμερῶν καὶ κηπευτὸν, ὅπερ ἐστὶ τῆ αἰγυπτῶν ἐν εἰσκατῆ, μονοκέφαλον καὶ λιγυρὸν, ἔ τὰς ῥάγας ἀγλίθας κηλουσῆ*. Hæc sane lectio nititur auctoritate Orisbafii: vulgatam omnes interpretes, uno excepto Ruellio, secuti sunt; idque quia allii genus, quod singulari simplici capite nascitur, nullis ejusmodi nucleis constare certum est, & verisimile de hoc loqui hoc eodem capite Theophrastum. Καὶ ἐπὶ τὸ μὴ ἔχειν ἐν τὰς γήλγυς. Nicandri schol. pag. 67. nucleum vocavit *κόκκον*, & *γηλυμίδας* καὶ *γηλυμίδας* ἰδὲ *κερμαίνου* ἢ *κεφαλαί* ἢ *τὰς ῥάγας*, ἢ *τὰς ἰσομαχίαν ἀγλιόφυτον* (lege cum Doctiff. Salmasio *ἀγλιόφυτον*) καὶ *ἰσομαχίαν ἀγλιόφυτον*. ἀγλίθας οἱ κόκκοι, ἔξ ὧν αἱ κεφαλαὶ τῶν σκόρδων συγκοινοῦνται, ὡς περὶ σκελίδια ἢ συνήθεια φησὶ, *γηλυμίδας* cepæ genus (apud Nicandrum legitur *γηλυμίδας*) videlicet capita seu radices, vel que ab aliquibus sylvestria gethya dicuntur & equalis quod pulchros nucleos habet. Aglites enim cocci sunt ex quibus capita alliorum constant, quæ scelidia vel synethia vocant. Cæparum nuclei itaq; *γηλυμίδας*, alliorum ἀγλίθας vocantur, Doriens nemp lingua. Arist. in Achan ὡς ἀρουραῖοι μὲν ἐξορύσσουσι πικροτάτη τὰς ἀγλίθας, ut mures sylvestres fodite alliorum nucleos pastino, & pastillo depactos. Idem Scholiastes *συνήθεια & σκελίδια* hos nucleos vocatos asserit. Ægineta vero lib. 4. cap. 33. non *σκελίδια*, sed *σκελίδια* vocat *σκέδα* ἢ *λεπίσσαι* τῶν σκόρδων τὰς σκελίδιας, βρήσονται τὸ ἴδιον ἐπὶ ἡμῶν γ'. Decorticatos alliorum nucleos, ac maceratos in oleo per triduum accipe duodecim. Viri doctiores *σκελίδια* legunt. an sic dicti quod aridi & intorti? hoc enim *σκελίδια* significat. Ærius lib. 8. cap. 11. nucleos hos *οὐγκας* vocat. Columella spicas appellavit, lib. 11. cap. 3. *Habet enim velut allium plures coherentes spicas: eaque cum sint divisæ liratum feri debent. Que spicæ cum allii nucleis sit similitudo, imaginari nequeo*. Summus Philosophus Iulius Scaliger ad c. 6. l. 1. De caul. Plant. spicam dicit vocari quod in mucronem definat, at quic-*

quid in mucronem definit, non statim est spica. Arista pars est spicæ, quæ in mucronem non definit, non tamen spica est, alioqui nucleos alliorum, & ulpicorum etiam aristas & spicula, & mucrones & cuspides, & hâstas vocare possemus: quia in acumen definiunt. Ergo *κόκκος* & spica idem est, ῥάγας & spica: nucleus & spica; quæ tamen omnes rotunditatis & pilæ significationem potius habent, quam mucronis. Partes quædam in nucleis allii, in acumen quoddam definiunt, sed nihil simile gerunt, aut præferunt cum spica, quæ corpus integrum est, ex granis ordine dispositis & aristis constans. Totum itaque allii caput majore jure spica diceretur, quam particula ejus vel nucleus. Propterea Doctiff. Salmasius pro spica, spica scribendum asserit. Spica proprie sunt folliculi allii. Columella tamen nucleos sic vocavit, idque quod singuli nuclei separatim suis tunicis, ac sticis sive folliculis, vestiti sunt, ideo sticas pro nucleis suo folliculo involutis posuit. Columella in Hortulo,

— *Iam teneris frondens lactucula fibris
Alliæque infractis sticis, & olentia late
Vlrica.*

De stica ad finem capituli plura. Hæc addidi, quia quæstioni de nardo indica multum lucis præbent. Allium aliud sativum, aliud sylvestre esse ex Dioscorido diximus, sativum aliud *μονοκέφαλον*, aliud *πολυκέφαλον*. Alias dat differentias Theophrastus: discrimen inquit, quod aliud præcox, aliud serotinum, etiam magnitudine & parvitate differre ait, ac genus quoddam reperiri, quod magnitudine excreseat. Hoc Cyprium vocat, hujus meminit Columella lib. 11. cap. 3. *Vlricum quod quidam allium punicum vocant, Græci ἀφροσκόρον* appellatur, longe majoris est incrementi, quam allium; idque circa Kalendas Octobris, antequam deponatur, ex uno capite in plura dividetur Plinius loc. cit. *Generum differentia in tempore: præcox maturescit sexaginta diebus tum in magnitudine, Vlricum quoque in hoc genere Græci appellaverunt, allium Cyprium, alii antischorodon, præcipuè Africa celebratum inter pulmentaria rursus, grandius allio, tritum in oleo & aceto, mirum quantum increseat spuma. Videt lector Plinium Gaza, viro nationi Græco, errandi occasione præbuisse, sic & alteri magni nominis viro qui ἀφροσκόρον dictum scribit, quod eo trito mirum in modum increseat spuma. Hinc verba examinanda. Ex Columellæ loco citato scribo. *Vlricum quoque in hoc genere Græci appellaverunt allium cyprium, alii aphroschorodon &c.* Inter pulmentaria juris inquit *σπῆς μὲν τῶν τῶν. μὲν τῶν τῶν. Polluci, πρὶ μὲν ἐν σκόρδων δριμύτος, intinctum ex allii acry. Galenus in glossis, μὲν τῶν τῶν τῶν πρὶ μὲν διουσκουλίδια ἵναί φησι σκόρδων ἢ κρομμύων. Ex hoc Galeni loco depravatum Dioscoridis codicem esse quilibet videt, ac facile restituere veram lectionem potest. τὸ ἐξ αὐτοῦ καὶ τῆς μελαίνης ἰλαίας γινόμενον τέλειμα κηλουσῆται δὲ μύρον. Lege *μύρον* ex oliva nigra & allio parat intritum: Plinius ex oleo & aceto. Alii parant ex alio, ovo & caseo. Lugdunenses, ut auctor est Dalecampus, ex allio & nuce juglandæ recentis, aut alioqui in aqua, tam diu macerata ut recentis similis appareat. Excitat hoc appetentiam & contra venenum fungorum pro antidoto est. Nomen accepit *πικρὸν τὸ μυσσέτιδιον* τῆς δυσπιδίου ὡς ἴται μυσσῶτον, quod est abominari malum odorem, ut sit *μυσσῶτον* quasi odio dignum. Sic in Equit. Aristophanis Scholiastes, ἀπὸ τῶ μυσσῶτον πικρὸν τὸ μυσσέτιδιον αὐτοῦ τῆς ὄμην, ab abominando & detestando ejus odore, ex quibus contemptum fuisse esculentum constat. Mirum inquit quantum increseat spuma, quod est præter mentem Theophrasti, qui nullam spumæ mentionem fecit, sed concepto spiritu intumescere cum tunditur. Unde ergo ἀφροσκόρον dictum illud allii genus? Respondeo quod vel ex eo intritum inspidum, & ineptum pararetur. Helychius ἀφρὸς, ἀφρων, αἰοῦς, vel ab Aphrorum gente, quod in Africa nasceretur. Quod non diffitetur Plinius, cum Africa præcipuè celebratum inquit. Allium cyprium; vel ulpicum est allium sativum Dodonæi tertium. Aliud genus inquit Theophrastus quod nucleis non coagmetatur. Hoc genus Dioscorides Ægyptium vocat, & ab Hippocrate *μάλυζα* appellatur. Galenus in exegefi, *μάλυζα τὸ σκόρδον ἀπὸ τῆς κεφαλαίης ἔχον καὶ μὴ διαλυομένην ἡς ἀγλίθας. allium simplex habens caput, neque in nucleos divisum. Addit *πῆς δὲ τὸ μάλυζα. Quidam autem moly*. An ergo moly idem nomen obtinuit; an allium *μάλυζα* moly etiam dictum? an verò scribendum *πῆς μάλυζα*. Erotianus, *μάλυζα σκόρδων κεφαλή βαλοειδής, καὶ μὴ διαλυομένη ἡς ἀγλίθας. Allii caput glebam referens,* hoc***

hoc est in massam congestum, neque in nucleos divi-
 sum. Sic etiam Pfellus *μαύλιζαν* exponit; *μαύλιζαν* δὲ τῶν σπο-
 ρῶν κεφαλῶν. Verisimilior Galeni sententia. Erotiani
 etiam codicem depravatum judico, & ἀπὲρ μάλυξ scri-
 bendum μάλυ, vel μάλυζα, quoniam nullus in Hippocrate
 locus, ubi μάλυξ vel μάλυξ legitur. Recentiores Græci
 allii hoc genus *μαύλιζαν* vocarunt. Helychius, *μαύλιζα* μονο-
 κεφαλῶν σποροῦν, ὁ πρῶτος μάλυζαν *Manyza* allium capite sin-
 gulari, nonnulli *menlyzan* vocant. Dubito num scripserit
μαύλιζαν. Hoc allii genus sativum radice simplici vulgo
 vocant. Mathiolus *allium mas* in Hetruria, aliisque Ita-
 liæ locis plurimum provenit, cognitum facile. Dulcedi-
 nem, odorem & crassitudinem, pro cæli folique ratio-
 ne, ac cultu fieri scribit. De odore supra quædam dixi.
 De crassitudine nihil dico, siquidem notum satis, in pin-
 gui, lætoque solo lætius, majus & crassius provenire.
 Dulciores quomodo cultu fiant, Geoponicῶν docet au-
 ctor lib. 12. cap. 3. *ἡ δὲ θέλει γλυκύτερον εἶναι τὸ σπόρον τῆ-
 ρασ μείον τῶν φώτων, quod si velis dulciora allia esse, con-
 tusa hæc plantanda sunt. Idem eodem cap. γλυκύτερον
 πηχίσις τὸ σπόρον εἶ τὸ φυτεῖν συνιστάται τὸ μόνον τῶν ἰ-
 λαίων, dulciora item efficit allia, si in plantando nucleos
 olivarum simul deposueris. Quæ sequuntur his verbis Plini-
 us reddidit, Allium & semine provenit, sed tarde. primo
 enim anno porri crassitudinem caput efficitur: sequenti divi-
 ditur, tertio consummatum, pulchrisque tale existimant
 quidam. In semen exire non debet, sed intorqueri caulibus, sa-
 tius gratia, uti caput validius fiat. Quod si diutius allium
 cepamve in veterari libeat, aqua salsa tepida capita intin-
 genda sunt. Ita diuturniora fient, melioraque usui, sed in
 sativis sterilia: alii contenti sunt primo super prunas suspen-
 disse. Abunde itaq; profici arbitrantur, ne germinet; quod
 facere allium cepamque extra terram, quoque certum est,
 & cauliculo ad id evanescere. Hæc Plinius partim ex Theo-
 phrasto, partim ex Columella & scripsit: cuius verba in-
 tegra addam, uti melius Plinii verba intelligi possint, ac
 quem cultum allia velint lector sciat. Sic itaque Colum-
 ella lib. 11. cap. 3. Idque circa Kalendas Octobris, ante-
 quam deponatur ex uno capite in plura dividetur: habet
 enim velut allium plures coherentes sticas (id est, nucleos)
 eaque cum sint divisæ, liratin feri debent, ut in pulvinis
 positæ minus infestentur, hyemis aquis. Est autem hyra si-
 milis ei porcæ, quam in sationibus campestribus rustici faci-
 unt, ut uliginem vitent; sed hæc in hortis minor est faci-
 enda. & per summam partem ejus, id est, in dorso inter
 palmaria spacia sticæ ulpici vel allii (nam id quoque simili-
 ter conferitur) disponenda sunt: Sulci lirarum inter se di-
 stent semipedali spatio, deinde cum ternas fibras emiserint
 sticæ, sarriantur: nam quo sæpius id factum est, majus semi-
 na capiunt incrementum: deinde antequam caulem faciant,
 omnem viridem superficiem intorquere, & in terram pro-
 sternere conveniet, quo vastiora capita fiant: Regionibus au-
 tem pruinosis, neutrum horum per autumnum feri debet:
 nam brumali tempore corrumpuntur: quod fere mense I-
 anuario mitescit: & idcirco frigidis locis tempus optimum
 est allium, vel ulpicum ponendi circa Idus prædicti mensis:
 sed quancumque vel conferemus, vel jam matura in tabu-
 latum reponemus, servabimus in iis locis, quibus aut ob-
 tuentur, aut eruuntur, ut luna infra terram sit: nam facta,
 & rursum sic recondita existimantur neque acerrimi sa-
 poris existere, neque madentium halitus inodorare. Multi
 tamen hæc ante kalendas Ianuarias mediis diebus ferunt
 mense Decembri, si cæli tepor & situs terræ permittit. Hæc
 de cultu & satione alliorum Columella. Quæ supra ex
 Plinio diximus de allii odore, ea ex hoc Columellæ lo-
 co exscripsisse eum palam fit, quæ verò de germina-
 tione ex semine ex Theophrasto. Ea tamen in manu ex-
 arato codice aliter leguntur, ut ex marginalibus Plinii
 notis colligi potest, ac à Claudio Salmasio confirmatur.
 Allium & semine provenit, sed tarde. Primo enim anno por-
 ri crassitudinem capite efficit: sequenti dividitur, tertio con-
 summatum, pulchrisque tale existimant quidam. Theophrastus
 καλλιῶν, præstantius. Sequitur apud Plinium, in
 semine exire non debet, validius fiat. In altero codice teste
 Pintiano legitur, intorqueri caulibus satius gratia. Sed se-
 men feritur, non caulibus. Et hæc causa cur Salmasius leg-
 gat, sed intorqueri caules satius, ea gratia, ut caput validius
 fiat. Melius dixisset Plinius sed intorqueri nucleos satius.
 Ita enim Theophrastus, τὸν σποροῦν ὅπως — κεφαλῶν. Sed
 Columellam hic sequitur Plinius, deinde antequam cau-
 lem — vastiora fiant. Idem uterque dicere voluit quod
 Theophrastus: proprius tamen ad mentem Theophrasti
 Columella, quam Plinius. Non enim caulibus intorquetur
 allii, sed τῶν γλυκιδῶν summa viriditas, priusquam in cau-*

lem abierit. Hæc Theophrasti, hæc Columellæ mens,
 ex utroque male Plinius. Sequitur apud Theophrastum,
 φέρει δὲ φασί, καὶ τὸ σπόρον ἐπὶ κεφαλῶν ἐπὶ τῆς σφύγγου.
 Doctiff. *Gaza sive gaza super fistula*. Quomodo nucleos
 super fistula ferre possit allium & cæpa, non video, id
 præter rationem est. Lego cum viris Doctiff. *Causabo-
 no & Salmasio φύσιγγου*. Φύσιγγος membrana, tunica est
 qua involvitur allium. Helychius, φύσιγγος ἰδῶ σποροῦ-
 δου, ἄλλοι δὲ τῶν σποροῦν κεφαλίδας, καὶ οἱ ἀελοβοὶ τῶν ὀρήτων
 καὶ τὰ ἐν ταῖς κήμαις ἰγκυύμενα, *physinges allii species*. *Alii
 alliorum capita*. Sic vocant, nonnulli avium *ingluviem*,
 & in tibus maculas exponunt. Prius non probo, nisi dica-
 mus sic capita dicta quod folliculis continentur, post-
 rius φύσιγγος Hippocrati, non φύσιγγος vocatur. Galenus
 in Exegei, *φύσιγγος κυβίως* ἢ οἱ ἐπὶ τοῦ πυθῶς ἐν ταῖς κή-
 μαις ἐπιτάμναι ἰερὸν ἐστὶ. κατὰ χρηστικῶς δὲ καὶ οἱ λαοί. *Proprie
 quidem in tibus rubri ab igne surgentes circuli, & per abu-
 sionem reliqui*. Aliud φύσιγγος est. Galenus loco citat.
 φύσιγγος (vulgo φύσιγγος) τὸ κελεύμενον ἐκ κεφαλίδας καὶ μά-
 λις τὸ κέλυθος. quod in caulem abit, præcipue quod cavum
 est. Hippocrati itaque φύσιγγος σποροῦν allii caulibus, aut
 scapus est. lib. 2. de fistulis, quo veluti stilo fistulæ alti-
 tudinem explorat. Erotianus φύσιγγος exponit τὸ ἔξωθεν
 λιμμα, qui foris est cortex. Aristophanis Scholiastes in ve-
 tus Acharm. φύσιγγος λέγεται τὸ ἐκτὸς λιμμα τῶν σποροῦν.
 φύσιγγος vocatur alliorum exterior membrana. Suidas φύ-
 σιγγος τὰ ἐν κήμαις ἐκκεύμενα ἢ τὸ ἐκτὸς λιμμα τὸ σποροῦν.
Macule rubra tibiatarum ex igne (fallitur, nisi dicamus, a-
 pud infimos Græcos hanc significationem habuisse) &
 exterior alliorum tunica, quam Latini sticam dixerunt ἀ-
 στικῶν, uti stiba στικῶν. Vulgo, ut supra dixi, legitur spica; sed
 male: Spicam pro stica in omnibus libris surripisse non
 mirabitur is, qui scierit sæpius p. pro ἴ obrepere: uti se
 observasse litteratores scribunt, quos Lector adeat. Ut
 ut sit, illud notum est, allium pluribus vestitum tunicis. Plini-
 us, *tenuissimis, & quæ separantur in universum velatur
 membranis: mox pluribus coagmentatur nucleis, & in his
 separatim vestitis*. Super his membranis capitari allium
 & cæpam auctor est Theophrastus. Recentiores plura
 alii sativi genera describunt, vulgare notum, de Cyprio

Allium.

ac Ægyptio diximus, restat de amphicarpo nonnihil
 addam. Αμφικάρπον dicitur, quod duobus locis fructus
 sive nucleos gignat. Hujus bulbus vulgaris minor, & ex
 pau-

paucioribus nucleis, ipsisque nudis, ac non convestitis compositus, membrana tamen tenuissima ac dilute purpurascens, bulbum ipsum quoque contegente. Folia hujus qualia fativi vulgaris; sed non nihil minora; cauliculus vero teres, cubitalis, glaber, fastigio capitulum proferens acuminatum, candida membrana velatum; quae per maturitatem disrupa, fructus apparent instar pilularum, orbicularem figuram habentes, pisif majores, racematim cohaerentes, colore foris purpurascens, sed pulpa interiore candida, sapore & odore bulbi nucleis similes, qui in terram defixi in plantas succrescunt. Ulpicum à sativo, praeter notas traditas à Columella & Theophrasto; differt, quod caule adolescat multo proceriore, glabro & tereti, foliis longè latioribus. Odore etiam est graviore, quod observavit Columella, & olent latè ulpica. Ægyptium negant olitores genere ab aliis diversum, sed vulgare allium densius satum, vel tenuiori solo caput unum accipere, quod masculoscere dicunt. Et hæc de sativis alliis. Supra dixi ex Dioscoride, allium vel domesticum vel sylvestre esse; ophioscorodon hoc vocatur. Dioscorides citato loco: *ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἀγρίον ὀφίοςκορον καλαμῶδες, ἐστὶ δὲ ἄλλο ἀγρίον ὀφίοςκορον καλαμῶδες, ἐστὶ δὲ ἄλλο ἀγρίον ὀφίοςκορον καλαμῶδες, ἐστὶ δὲ ἄλλο ἀγρίον ὀφίοςκορον καλαμῶδες*, est & aliud sylvestre quod ophioscorodon, id est anguinum allium appellatur. Idem eodem cap. *τὰ αὐτὰ δὲ ποιεῖ καὶ τὸ ὀφίοςκορον βιβρωσκῶδες; ὃ καὶ ἰλαφῶσκορον λέγεται, eadem præstat esitatum anguinum, quod & elaphoscorodon, hoc est cervinum vocatur.* Hæc in Catacar. codice longe alio sensu leguntur, *ἰλαφῶσκορον, ὃ δὲ ἀγρίασκόρον, ῥαμαῖοι ἀλλίμω κερβίνωμω. Φύεται ἐν ἔρεινῳ καὶ περὶ τὰς χερσῶν, ἰμφηρῆς τῷ ὀφίοςκορον; δύναμις δὲ ἔχει δριμύτητος &c.* id est, elaphoscorodon, quod & sylvestre scorodon, Romanis allium cervinum, nascitur in montanis & asperis collibus. Simile est ophioscorodo, vim autem habet acrem. Duo itaque sunt allia sylvestria, anguinum, & cervinum. Geoponicus auctor unum tantum sylvestre agnoscit, loco citato: *τὸ δὲ σκόρον τὸ μὲν ἐστὶ ἡμίερον καὶ κηρυττόν, τὸ δὲ ἄγρον, ὃ καὶ ὀφίοςκορον καλεῖται. ἔστι δὲ τὸ ἄγρον ἐν τῷ περὶ ἡμῶν πῶς τὰς ἐρημῶν χερσῶν.* Cæterum allium est sativum & hortense, aliud sylvestre quod & ophioscorodon, id est serpentarium allium vocatur; sylvestre autem fortius & validius est ad prædictas medelas. Plinius præter sativum allium inquit esse quod in arvis nascitur sylvestre. Allium, inquit, est & in arvis sponte nascens, alium (lego anguinum, vel sylvestre hoc allium; nam in veteri codice allium legitur, alium symphyton est petrarum) hoc vocant: quod adversus improbitatem alium depascentium semina coctum, ne renasci possit abjicitur. Statimque quæ devoraverit aves, stupentes manu capiuntur, & si paulum commoraverit, sopitæ. Est & sylvestre, quod ursinum vocant, odore molli, capite prætenu, foliis grandibus. Anguinum à caule foliisque serpentariæ modo maculosus nomen habet. Caules præmit cubitales, striatos, digito crassiores, inferius purpurascens, superius vero virentes; folia circa caulem terna, quaternave, oblonga, lata, & nervosa; flosculos candidos, & senis quoque foliorum, velut ursini in oblongis à caulis fastigio, pediculis admodum frequentes & copiosos; Capita deinde triangularia, in quibus semen nigrum. Pro radice bulbus est oblongior, multiplici & reticulato cortice implicatus, inferiore sede latior crassiorque, fibras aliquot emittens; nascitur in montosis Alpium jugis. Huic mas & fœmina. illa latioribus, hæc angustioribus est foliis: vulgo victorialis longa dicitur, ad differentiam gladioli, quæ idem nomen habet. Calidum & fœcum est, non minus quam sativum, quod odore & sapore refert. Commendatur adversus corrupti & pestilentis aëris contagia, nec non contra dæmonum quorundam subterraneorum invasiones, qui in fodinis, præsertim argenti, subinde versantur ac hominibus infesti sunt; ut Georgius Agricola in Bergmanno suo scriptum reliquit. Allium ursinum foliis est binis ternisque; palmo longioribus, duos digitos latis, levibus ac dilutè, virentibus, caule dodrantali, tenui, cujus in summo flosculi candidi. bulbum habet aliquot nucleis oblongis sparsis candicantem. allii tædiosum spirans odorem, sapore acri, sed non ingrato; magis odore, quam habitu allium referens, in sylvis & umbrosis frequenter reperitur, nonnunquam & in hortis nascitur. Est etiam aliud sylvestre allium tenuifolium dictum. folia huic juncis similia, teretia, glabra, & interius vacua; inter quæ medius exit caulis nudus, teres, glaber, durus ac solidus, in cujus fastigio post flosculos semina exigua in globum collecta, exiguis nucleis persimilia, odore saporeque allii. pro radice unicus parvus est bulbus, in nullos nucleos divisibilis. Gignitur in arvis fru-

menti feracibus & in pratis. hoc elaphoscorodon viri doctiores credunt. Meminerunt Veteres scorodoprafi, sic dicti quod porri alliique naturam participat. Diosc. lib. 2. cap. 183. *σκοροδοπρασον φέεται ὡς πορρὸν μίγα, μετῆχοι τῆ τοῦ σκοροδοπρῶτος καὶ τοῦ πορροῦ πικρότητος, ὅθεν καὶ τὴν δύναμιν μετὰ τῆς πορροῦ, ὅσα ἐ τὸ σκοροδοπρῶτον καὶ πορροῦ.* Nascitur scorodoprasum porri magnitudinis, alii & porri qualitatem particeps, quapropter mistas quoque vires obtinet, eadem præstans quæ allium pariter & porrum &c. Idem fere Galenus: *σκοροδοπρασον ὡς πορρὸν ἐν τῇ γούστῳ καὶ τῇ ὁσμῇ μετὰ τῆς πορροῦ καὶ τῆς πορροῦ πικρότητος, καὶ τῆς αὐτῆς τῶν τῆς δύναμιν, Scorodoprason sicut gustu & odore mediâ alliis & porri qualitatem possidet, ita & viribus.* Pro scorodopraso viri doctiores ostendunt ampeloprasum primum Dodonæi. Fatendum certe illud mediam quandam naturam porri alliique habere. *Σκοροδοπρῶτον καὶ σκοροδοπρῶτον vox in memoriâ vocavit Scordium; herba cognita fatiis.* De hac pauca addam: *σκοροδοπρῶτον ἢ τὸ σκοροδοπρῶτον, vel σκοροδοπρῶτον allio, nomen accepit, vel propter acrimoniam allii (ut scribit. Lib. 7. De simpl. med. facul. Gal.) similem, καὶ μετὰ τῆς πορροῦ πικρότητος αὐτῆς τῆς πορροῦ ὅθεν ὀσμῆ καὶ τῆς πορροῦ πικρότητος ἀπὸ τῆς πορροῦ, ἢ maxime allio similis est ejus acrimonia, unde sane, mea sententia, nomenclaturam sortitum est.* Alii σκοροδοπρῶτον dictum volunt, quod allium aliquantum redoleat. Id quod testatur Diosc. & experientia; quæ etiam ostendit acrimoniam allio simile habere. *Μιθριδάτης* etiâ ab inventore Mitridate appellatur. Quæritur quæ planta sit σκοροδοπρῶτον, cujus Græci barbari meminere. Magnum illud Germaniæ lumen Fuchsius à Clariff. excellentissimi moque viro in litteris exercitissimi notatur, quod scordium esse scripserit. Idque quia in lexicis σκοροδοπρῶτον vel σκοροδοπρῶτον vel σκοροδοπρῶτον, exponitur ὅτι σκορηναῖος, vetus lexicon jatricum ὅτι σκορηναῖος, ἢ σκοροδοπρῶτον. Neophytus σκοροδοπρῶτον ὃ κρηναῖος ὅτι σκοροδοπρῶτον. Sed cur non adscribit, quod apud ipsum Myrepsū lib. de Antidotis secl. 27. legitur? cur Fuchsi viri Clariff. argumentum reticeret, quo motus est scordium vertere. Apud Myrepsū legitur σκοροδοπρῶτον τὸ λεγόμενον ἰταλικῶς ἀσπερίδα. Italicè asphetida dicitur. Sed quid Fuchsius per asam autem fetidam, non id quod hodie sic officinæ vocant, accipiendum erit, sed stirps potius, quam tū Græci, tum Latini scordium vocant. Nam infra sæpe admodum hanc dictionem ἀσπερίδα (sic enim scribendum erat) interpretatur pro scordio; ut in enemate; in hiera Theodoretis, & in hiera Logodii 14. & crebro aliàs. Illud profutendum, locis, quæ citat Fuchsius, scriptura Scordii, hoc

Scordium.

est a se fatida. An in Græco habeatur, σκοροδοπρῶτον ἢ τὸ σκοροδοπρῶτον, me fugit. Græco exemplari cateo. Idem Fuchsius scribit in interpretatione nominum obscurorum, Nico-

Iai scriptū inveniri ἀναφίτης τὸ σκῆδιον. Hæc sic vera, (nec de veritate dubito) Leonhard. Fucksius quo nomine errasse deprehendi possit, non video. Hoc addo, unius Nicolai aut Myrepsi testimonium hac in re plus apud me valere, quam decem lexicorum. Errant itaque pharmacopœi qui in compositionibus Myrepsi ac Nicolai pro Asaphetida non Scordium, sed rem, quam ipsi sic hodie appellant; usurpant. Et fortassis σκορδιόσπερον uti in Nicolai & Myrepsi scribitur codicibus, est Scordium, σκορδιόσπερον vero succus cyrenaicus; quod tamen asserere non ausim. Scordii descriptionem ex Dioscoride addo. Hic lib. 3. c. 125. σκῆδιον φύτεται ἐν ὀρεινοῖς τόποις καὶ ἐλάδοις, φύλλα ἔχον ἰσχυρὰ χαλαρὰ δὲ, μέγιστα (alter Ald. codex ἐν μέγιστον μέγεθος, καὶ ὑποστροφύλλαις γωνίαις ἔχοντα, καὶ ὄνυχ' ἔσθ.) διὰ καὶ ὄνυχ' οὕτως ἐπιπέφυκται τῆν περιφέρειαν, ποσσὶς δὲ τῆ ὁσμῆ σκορδιόσπερον, ἕντη καὶ δὲ καὶ ἑπιπέφυκται τῆν γένεσιν, καυλὸς δὲ τετραγώνιος ἀφ' ἧν ἀνίστηται τῆν ἑρπύλλον. Scordium in montanis & palustribus locis nascitur, folia habet trifraginū (vulgo chamaedryos) similitudine, at majora, neque ita per ambitum incisuris divisa, aliquantum vero allium redolentia, adstringentia & gustu amara, cauliculos autem quadrangulos, è quibus flos sububer emicat. Plinius lib. 2. c. 6. Alteram (quam Mitridates invenit herbam Mitridation) Lenæus, Scordotim sive Scordium ipsius manu adscriptam, magnitudine cubitali, quadrangulo caule, ramosam, quernæ similitudine, (lego quercula, quo nomine chamedryn intelligo) foliis lanuginosis, reperitur in Ponto, campis pinguibus humidisque, (Dioscorides montanis & palustribus. Quid obest, quo minus in montibus, campi ejusmodi pingues humidique reperiantur, in quibus Scordium nasci possit;) gustus amari. Idem Plinius alterum Scordii genus describit. Hoc viri Docti alterum Salvix genus esse putant, quod vulgo sphacelus dicitur, de quo c. 2. lib. 6. egi. falluntur tamen. Verba Plinii adde placet: Est & alterius generis, latioribus foliis, mentastro similis, plurimosque utraq; ad usum, per se, & inter alia, in antidotis &c. Scordium optimū Dioscorides Creticum esse inquit & Ponticum. ἐν ἐργάζεσθαι (vulgo ἐπαργάζεσθαι legitur) δὲ ἐστὶ τὸ ποικῆλον, καὶ τὸ κρητικόν. Lacuna ex veteri codice, ἐν ἐργάζεσθαι τὸ λυδικόν, ἔπειτα δὲ τὸ ποικῆλον καὶ κρητικόν efficacissimum Lydicum, deinde Ponticum & Creticum. Galenus lib. 1. de Antidoris cap. 12. Creticum præfert; non tamen improbat quod in aliis regionibus reperitur. σκορδιον δὲ κριμίσσον ἡμῖν ἐν κρήτης φέρεται. ἔνθα δ' ἂν ἐν φαῦλον, ἐν δ' ἐν ἀλλοῖς τῶν ἔθων. Scordium quoque pulcherrimum quod Creta mittit, quamquam in aliis regionibus etiam minimè contemnendum reperias. Vulgate Scordium omnibus notum. Adfertur ad nos ex Creta Scordium, quod à vulgato differt, folia ejus sunt magis lanuginosa, & majora, ad mentastri accedentia. Describitur hoc ab Honorio Bello, epist. 5. ad Carolum Clusium. Scordotis inquit folia tomentosa mentastro marubioque albo (huic non usq; adeò similia sunt) similia profert. per terram in orbem diffunditur, multus ramus è radice, quæ magna & perennis est (quod in horto colo, ex Candia accepti, sed radice non est magna: in eo quod vulgo adfertur, ramuli videntur, quorum radix majorem magnitudinem habere videtur quam vulgaris) prodeuntibus quadrangulis tomento obstitis, ut marubii, in quorum summitatibus flores marubii albi, in quadam magna & densa

spica, hærent; quibus succedit semen nigrum; tota planta major & crassior est Scordio vulgari. Nascitur ubique inter saxa, secus vias, & in marginibus agrorum. Allii odorem, ut Scordium refert, & in tota Creta seplassiaris pro Scordio promiscuè hac herba utuntur. Hanc Herbam legitimam Plinii Scordotim esse assero. Nam rectissime descriptioni ipsius quadrat, & fortasse nemini ad hoc cognata est, licet jam octo aut novem ab hinc annis, semina Vicentiam, Pataviumque miserim. Lobelius, Pena, & Dalecampius pro Scordoti Stachyn Diofc. (hoc non Examino) salviam sylvestrè, & galitricum officinarum describunt. Quæ quidem omnes stirpes nothæ spurixque sunt; nam neque allii odorem spirant, (quod nec dixit Plinius) neque viribus à Plinio attributis respondent. Hoc an verum, haud scio. Ad omnia valere salviam sylvestrem vulgatam, quæ Plinius Scordio mentastri foliis attribuit, ex ejus qualitatibus non difficile probari potest. Scordii genus esse, & quidem optimum quod Belius describit, in dubiū non voco. De Scordii Cretici præstantia ac viribus hæc Galenus lib. 1. de antidotis c. 12. γέγραπται δ' ὑπὸ πῶν ἀνδρῶν ἀξιολόγων ποιεῖται καὶ ἀπὸ τῶν ἰατρῶν ἀπὸ τῶν ἀπλοῶν ἀνδρῶν, ὅσα τῶν σωματικῶν ἐπὶ τοῦ σκορδιου καὶ τῆν ἑκείνῳ πολὺ τῶν ἄλλων ἀσηπτότερον διαμείνεται, καὶ μάλιστα αὐτῶν ἐκείνα τὰ μέλας τῶν σωματικῶν ὅσα τῆς ἰσχυρίας τῶν σκορδιου, καὶ δὲ καὶ πεπίστευται τῆς σηπιδονοδόντος ἰσχύος τῶν ζώων καὶ φαρμακικῶν δὲ πηλοῖς ἀντιπηχθῶν. Litterarum quippe monumentis traditum, à quibusdam celebribus viris, cum in prælio interemptorū cadavera, multos dies insepulta jacuissent, quæcumque supra Scordium forte fortuna ceciderant, multo minus aliis compurguisse, ea præsertim ex parte qua herbam attingerant. Ob quam rem sane persuasum est omnibus, tam reptiliū venenis, quam noxiis medicaminibus quæ corpus putrescere faciunt, Scordium adversari. Augerius Bulbequius Cæsareæ majestatis legatus ad Solimannum Turcarum Imperatorē epist. 1. ad vers. pestem maxime valere, expertum se suolq; omnes asserit, ac testatur. Addam quod de allio, unde digressi sumus, scribit Simon Sethi, ἀντιφάρμακον δὲ ἐστὶν ὡς ἐστὶ τὰ δηλητήρια καὶ τῶν ἰσθόλων δηλητήρια, ὡς περὶ σκιδῶν ἢ θηλειῶν. Ἐ δὲ τὰ τούτῳ ὁ γαληνὸς θηλειῶν τούτῳ καὶ τῶν ἀγροῦν, φουλασι δὲ τούτῳ ἔσθ' ὁ φῶς, ὡς περὶ καὶ τῆν γαλα, καὶ δὲ τούτῳ πρὸς τὸ ἀπὸ τῶν μαθητικῶν αὐτῶν σκορδιῶν ἐπιπέφυκται. Λέγεται δὲ ὡς δύο πηλοῖς δηλητηρίου μετὰ ἀλλήλοισιν, ἡτίον βλαβήσεται ὁ σκορδιῶν δὲ πηλοῦσιν, ἢ ὁ μὴ χρηστέμενος. τὸ δὲ αὐτὸ συμβαίνει ἔσθ' ἡ δύο πηλοῖς δηλητηρίων ἰσθόλων, καὶ δηλοῖ ἐν τούτῳ ὡς ὁμοίως τις ἔσθαι τῆν τῶν σκορδιῶν θηλειότητα, ὡς τὸ ἑμφυρὸν ἐν ἡμῶν θηλειῶν, διὰ καὶ διὰ τῆν τούτῳ, ἔσθ' ἡ τῶν τῶν μαθητικῶν, ὡς τὸ βλαβήσεται αὐτὰ ἀποσθῆναι καὶ ἀποστῆσθαι. Est quoque antipharmacum ac remedium contra venena, & venenatorum morsu, veluti ferme Theriaca; unde & Theriacam agrestium hominum & rusticorum vocat ipsum (allium) Galenus, quod & ipsum fugiunt serpentes, ut rutam: ea propter Persæ sua pulmenta ac cibos prius aliis infarciant & replent. Narratur historia de duobus venenatis, quorum cum alter allium gustasset (vide quæ de medico malo Athenæus) evasit, alter cum non gustasset pejus habuit. Unde manifestum est ex his similitudinem quandam caloris in allio esse, ei qui in nobis inest naturanter, & ideo eum iulcitat, iulcitalque particulas roborat, adeò ut eas lædat, concutiat ac pellat.

K E Φ. E. C A P. V.

Quæ, qua cura culturaque gaudeant. Quæ aquæ oleribus prosint, & quæ obsint. Translatione olera meliora fieri. Quæ bestiole oleribus innascentur.

Φίλυδρα δὲ πάντα τὰ ἄλλα λάχανα καὶ Φιλόκοπτα, ὡπλεῦ πηλαίνα. Ἔτο δὲ ἡκίστα Φιλόκοπρον. τὰ χειμερινὰ δὲ ἔχ' ἡτίον τῶν θερμῶν. καὶ τὰ ὀπίσθηρα τῶν ἰσχυρῶν. καὶ ὡρον δὲ μάλιστα ἐπιπέφυκται τῶν συρματινῶν. τῶν δὲ τῶν ὑποζυγίων μοχθηρῶν, διὰ τὸ μάλιστα ἐξυμμάζεσθαι. ζῆτεςσι δὲ τῶν κόσων ἄμα τῶ ἀπὸ τῶ μάλιστα στυναμικθῆσαν. οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν περὶ ὀπίσθηρα. χρῶνται δὲ καὶ τῆ ἀνθρωπίνῃ ὠμῆ πρὸς τῶν χύλων. Φιλυδρότερα δὲ τὰ χειμερινὰ τῶν θερμῶν, ἔσθ' ἡ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν. ἐπὶ δὲ τὰ πλείστης θεοῦμα τερφῆς, Φίλυδρα, καὶ τὸ κρόμμυον, ἔσθ' ἡ τῶν γήθων. καὶ τῶν φασίπνεσ ἐξ ἡλίον, ἐάν τὸ πρῶτον ὑπέτῳ τῆ γένησι δὲ τῆ τῆσιν. τῶν δὲ ὑδάτων, ἀερεται τὰ

Quas, fimumque omnia olera sane diligunt, ruta excepta. Hæc enim fimi aspernatrice penitus est. Sed hiberna magis quam æstiva desiderant, & imbecillia magis quam valida. Fimum stimpularum maxime laudant. Iumentorum vitiosum putant, quoniam maxime inarescat. Fimum una cum fatu intermixtum potissimum disponunt. Quidam etiam inter ferendum superjaciunt. Quin & stercore humano crudo ad succum probe conficiendum utuntur. Hiberna aquæ cupidiora sunt, quam æstiva: & infirma, quam valida. Item quæ alimento plurimo egent. Diligit aquam & cæpe & gethyum: quanquam nonnulli negant, si principio bis, aut ter imber incessit. Aquarum optimæ, quæ dulces & frigida sunt: pessimæ, quæ salæ & rarefactu difficiles, notan-

† In Ald. Bas. codice vox ὑπέτῳ non inderitur.

† Hæc enim sola omnium minimè fimum desiderat. Non minus. † Item quæ alimento plurimo egent, aquas amant uti etiam cæpa.

†ιδυσμανή.
*οχετών ή τ-
των χείρας.

πόπμα, ή τὰ ψυχρά. χείρας δὲ τὰ αἰλικά ή †δυ-
μενή. διό ή εκ τ' οχετών ή τ'ον εύχρηστα. * συμπερι-
φέρει γάρ σπέρματα τ' πάσας. ἀγαθὰ δὲ τὰ εκ Δίϑου.
ταύτα γάρ δοκεῖ ή φθείρειν τὰ θηρία γινόμενα, τὰ
† Ald. Bas. γόνιμα † κατιδίοντα. Φασὶ δὲ πινες ή τὲ τῶν σικύοις
συμφέρειν, ή τὲ τῶν κρομμύοις. δὲ δέουσι δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πρῶτῶ ή πρὸς ἑσπέραν, ὅπως μὴ καθέλθῃται. τὸ δὲ ὠκι-
μον, ἔ μεσημέριαις. ἔ γάρ διαβλαστάνειν ή τ'ήν φα-
σι, θερμῶ τὸ πρῶτον δὲ δευτέρῳ. τὸ δὲ πολὺ λίαν ὕ-
δωρ δοκεῖ συμφέρειν, ἄλλως τε ή ἐὰν μὴ ἔχη κόπρον.
πλάκας γάρ πεινᾶν τὰ λάχανα Φασὶ. ή ταύτα γιν-
εῖζεν τὰς ἐμπείρους τῶν κηπῶν. μεταφυτεύοντα
δὲ πάντα, καλλίως ή μείζω γίνεσθαι. ἔ γάρ τὰ τῶν πρῶ-
των μερῶν ή τὰ τῶν ῥαφανίδων, ἔκ μεταφυτείας.
† συμπερι- μάλιστα δὲ μεταφυτεύουσι πρὸς τὰς † σπερματισμῶς.
† Ald. Bas. ἔ τὰ μὲν ἄλλα ἑσπέρῳ. οἶον γήθου, πρῶτον, ῥά-
φαναϑου, σίκουϑου, σέλινου, γογγυλῖς, θείδαξ, γλίσ-
χεϑου ἅπαντα ή εὐαυξέστερα ή μείζω πηγνυμένων
τῶν σπερμάτων ή σπειρομένων. θηρία δὲ ἐγγίνεσθαι,
τῶν μὲν ῥαφανῶν, ψύλλων. τῶν δὲ ῥαφάνων, κάμπων ή
σκώληκες. ή ἐν τῇ θείδακῆ, ή ἐν τῶν πρῶτοις, ἔ ἐν
* εὐχρηστῶς. ἄλλοις πλείοσι αἰ πρᾶσοικριδες. ταύτα μὲν ἔν ή κρᾶ-
σις ἀθροιστῆρα δόσολογοι, ή ὅταν κὼ πρὸς ἀθρόα πρ
καταλάσῃ, † Φίλυππον τὸ θηρίον αἰ ἀδύεται. ἔ ἐν
† Ald. Bas. αἷς κοιμάσθαι ή ἐν τῇ κόπρῳ. διὸ δὲ ῥάδιον θηρέειν.
* φιλόχο- ἄλλως δ' ἔκ ἐστὶ. τῶν δὲ ῥαφανῶν πρὸς τὰς ψύλλων
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπείρειν ὀρόβους. πρὸς δὲ τὸ μὴ γίνεσθαι
† Ald. Bas. ψύλλων, ἔ Φασὶν εἶναι φάρμακον ἐδέν. ἑσπέρῳ δὲ τὸ
* ἀλυτῶς. ἄσπον ὠκιμον μὲν λευκαίνεσθαι, κερῶνον δὲ * ἄλμα. τὰ μὲν ἔν συμβαίνοντα τῶν θηρητῶν.

notantur. Ob id, quæ ductu feruntur, † perutiles; † Minus in-
herbarum enim semina invehunt. Sed omnium † tiles.
optimæ sunt pluviae. His enim vel animalia * no- * Noxia quæ
xia interim creditur. Sed non desunt, qui cucume- semina fo-
ribus & capis eas prodesse minime putent. Rigan- cunda devo-
tur cætera quidem hora matutina, aut ad vesperam, rant, inter-
ne aqua fervens sole officiat. Ocimo etiam meri- micreditur.
die aqua datur. Germinare namque celerius id exi- † Calida.
stimant, si inter initia † ferventi aqua rigetur. Aqua † Calida.
admodum multa conferre creditur, præsertim si
fimus non adfit. Sæpe enim olera esurire dicuntur,
idque olitores peritos haud difficile posse intelli-
gere. Omnia translata, meliora grandioraque fiunt :
Porrurum enim † radicumque magnitudo ex trans- † Raphano-
latione. Potissimum autem transferunt ad * semi- rumque.
nationes. Et cætera quidem tolerant; ceu gethyum, * Sementes.
porrum, brassica, cucumis, apium, rapa, lactuca. Om-
nia auctu faciliora grandioraque veniunt semini-
bus depositis, quam fufim satis. Bestiolæ in nascun- † Raphanis,
tur † radicibus, pulices, brassicæ, erucæ atque ver- pulices.
miculi : & lactucis, porris, aliisque pluribus : porri- * Et sicubi
cidæ appellatæ. Has igitur humor collectus interi- congestus fi-
mit, & * fimus acervatim injectus. Industria enim mus esse cõ-
bestiola condens sese, ut in stramento quiescit in tingerit, ster-
stercore. Quamobrem venari facile est, aliter nul- coris amica
la venandi datur facultas. † Radicibus contra puli- bestiola exi-
ces ne nocent remedium, interserere eruum. Sed stit, eoque
ne nascantur, nullam medicamen compertum re- aperta dor-
fert. Ocimum sub Canis ortum pallefcit, coriannum mit in fimo.
falefcit. Ergo quæ accidere solent ex his intelli- † Raphanis.

† Ald. Bas. φιλύππον
* φιλόχο-
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπεί-
* ἀλυτῶς.

JULII SCALIGERI AD CAP. V.

† Ald. Bas. φιλύππον
* φιλόχο-
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπεί-
* ἀλυτῶς.

Idque animadversum ab aliis quoque ante nos est.
Μάλιστα δὲ μεταφυτεύουσι πρὸς τὰς σπερματισμῶς. Theodorus
omisit hanc postremam vocem. Lego vero, ut supra, σπερμα-
τισμῶς. Animadvertemus, si nihil desit, brevitatem oratio-
nis. Ait enim, ή τὰ μὲν ἑσπέρῳ. Non posuit alterum mem-
brum eorum, quæ ἔχ' ἑσπέρῳ. θείδαξ, γλίσχεϑου. Theodorus
hoc ultimū non agnovit. Nescio an γλίσχων, scribendum sit.
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπείρειν ὀρόβους. Theodorus, Humor collectus, re-
† Ald. Bas. fect. Nam eo verbo luxuriat Theophrastus.
Φιλόπονος τὸ θηρίον ἀναδύεται. Lego, ἀναδύεται. Intelliga-
mus sanè, acervato fimo non interim bestiolum, sed depre-
hendi, ut interficiatur. Iccirco minus fideliter à Theodoro
translatum est. Sic enim scripsit, Humor collectus inter-
mit, & fimus acervatim injectus. Industria namq; bestio-
la condens sese, ut in stramento, quiescit in stercore. Non
igitur stercus est quod interficit si in eo quiescit Sed Theo-
phrastus sic ait, Humor collectus interficit, tum autem
si fimum acervatum deprehendat bestiola, subit: & qui-
escit in stercore. Quare venari facile est. Idem est, be-
stiola nacta fimum: ἔ fimus καταλάσῃ bestiolam. At illud
mollius est. Et si bestiola subit: fimum illa invenit, non il-
lam fimus. Animadvertes articulum ad substantivum φιλό-
πονον τὸ θηρίον. Et observabis, ἔν ἄς. Fortasse fuit ἔν ἄς.
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπείρειν ὀρόβους. Emendarunt ex aliis Codici-
bus πρὸς τὸ ἴπποσπείρειν. Mibi magis placet, πρὸς τὸ ἴπποσπεί-
† Ald. Bas. ρειν. Theodorus interserere. Negat inventum remedium
ad prohibendam pulicum nationem. Nostrates pulices quo
ratione non nascantur, docet superstitiosè Plinius in x. x.
† Ald. Bas. Κορίαννον δὲ ἄλμαται. Sic corrigunt ex Theodoro.

IOANNI BODÆI A STAPEL NOTÆ ET COMMENTARIUS.

† Ald. Bas. φιλύππον
* φιλόχο-
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπεί-
* ἀλυτῶς.

† Ald. Bas. φιλύππον
* φιλόχο-
† Ald. Bas. πρὸς τὸ ἴπποσπεί-
* ἀλυτῶς.

taneum est. Etenim, ut alibi fufius dicam, plantæ aqua nutriuntur. imbecilla, quia humorem nutrimentumque tam diu quam validiora retinere nequeunt, aquam appetunt, tanquam alimentum notum. Sed cur hiberna magis cupiunt aquas? An quod affueta copiofioribus imbribus? An quod humore majore indigent, ad radicis torulque nutritionem, nec non confervationem; æstiva vero, quia quotannis pereunt, minus aquas amant, contra magis diligunt hyberna, quia superflunt?

Optimas inquit **aquas dulces & frigidas.** At diligentiffimi quique olitorum & puteis haultam permittunt in foie, quæ vespertinæ utantur irrigationi. Idem aliquando feci, sed non fine damno didici frigidam meliorem. Calidã solum facilius in rimas secatur, quare sol subiens, non tantum extrahit humidum vespertinum, sed etiam facilius in fundum terræ penetrando, humorem à natura conservatum & abditum, in terræ penetralibus simul consumit. Adde, quod in vapore fervens facilius solvatur. **Pessimæ** inquit **salsæ;** causa quod non tantum non nutriant, sed etiam consumant, uti in libris de caus. docet. Atqui brassica aquis salis juvatur. Fateor. Aliud nutriri, aliud juvari. Amari tudinem brassicæ tollit falso, uti lib. 2. de causis cap. 7. dicam.

Plinius lib. 19 cap. 11. **Cæteris dulcium aquarum rigua profunt. Utillissima ex iis, quæ frigidissima, & quæ potu suavissime: minus utiles è stagno, & quas elices (illuces) inducunt, quoniam herbarum semina invehunt. Præcipue tamen imbres alunt, nam & bestiolæ innascentes necantur.** Ex his Aldinum & in Germania excusum codicem mendosum ac depravatam esse, vel Plinium minus rectè hunc locum excerpisse, apparet. In codice Lugduni Batav. expresso; ð legitur ἡπιον εὐχρηστου. Interpretatur tamen Gaza, ob id quæ ductu feruntur perutiles: Sed excusari facile potest nempe, quod depravatam habuerit codicem. Qui Aldinum sequuntur lectionem hanc mentem esse Theophrasti scribunt, aquas illas terram etiam nudam herbis vestire, invecro earum semine. Quod si præstant, multo magis sperandum in horto culto & confito genitales fore; alioqui quævis aqua dum cruda non fit, etiam pluvia tantopere laudata Theophrasto herbas ubivis gignit. Plinius ἡπιον χρῆστου legit, quomodo & Theophrastum scripsisse non dubito; quod herbæ alienæ hortis noxiæ sint damnique inferant. Quod quidem in pratibus optandum expetendumque, in hortis verò fugiendum. De hortensibus oleribus nempe agit Theophrastus. Legit præterea Plinius διὰ καὶ ὡς τὰς λίμνας, καὶ τῶν ὀκετῶν, ex stagnis & silicibus, sive aquarum ductibus. Sane stagna semina multa continent, præsertim æstate & autumnò, cum matura semina huc illuc à ventis projiciantur.

Optimas inquit **pluvias.** Causam addit, quod animalia noxia, quæ jam germinantia semina devorant (Doctiff. gaza non legit τὰ γενόμενα γόνιμα κατεσθίοντα) interiimi his credatur: Negligenter etiam hunc locum vertit Plinius; nam & bestiolæ innascentes necantur. Theophrastus bestiolas, quæ enascentia semina devorant, his necari ait. pluvialis aqua has quidem interimit, sed contra gignit erucas & limaces. Columella ad finem lib. 11. Vbi vero apricis regionibus, post pluvias, incesserunt animalia, quæ à nobis appellantur erucæ, græcè autem κήμπαυ nominantur, vel manu colligi debent &c.

Plinius cap. sequenti: His hora rigandi, matutina atque vesperta, ne infervescat aqua solo. Ocimo tantum & meridiana etiam satum celerrimè erumpere putant, etiam per initia aqua ferventi aspersum. Olitores non tantum meridie rigant ocimum, sed apposito panno laneo prope stipitem, ad eum è pelvi aquam perpetuam derivant interdum: noctu amovent: Rectè Scaliger notat θερμὴν καλιδὰ interpretandū. Sed hic non tam Gazæ, quæ Plinii error.

Plinius loco citato. **Omnia autem translata, meliora grandioraque fiunt, maxime porri, napique,** (alibi jam dixi ῥαφανος & ραφανῖ, sive ῥαφανίδου Plinium confundere, nec distinguere) **in translatione & medicina est, desinuntque sentire injurias, ut gethyum, porrum, raphani,** (brassica Theophrastus apium, lactuca, rapa, cucumis. Plinius & Theodorus vocem γλίτρε non agnoscunt. Nescio, inquit Scaliger Iulius, an γλίτρε scribendum sit. Pulegium inter olera non numerat Theophrastus, quapropter vocem hanc tanquam spuriam omisi.

Plinius lib. 19. cap. 10. **Bestiolarum quoque genera innascentur nabis, (ῥαφανῖσι Theophrastus) culices raphano (ῥαφανῖ Theoph. brassicæ. Satis aperte Aristoteles lib. 5. hanc bestiolã brassicæ, non raphano innasce, scribit lib. 5 Hist. animal. c. 18. γίνονται δὲ αὐτῶν κηλίμματα ψυχρῶν ὡς τῶν**

κηλίμων, αὐτῶν δὲ γίνονται ὡς τῶν φύλων τῶν χλωρῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ῥαφανῖ, ἢ κατ' οὐσὶν τῆς κηλίμνου. Vide quæ sequuntur, & notas Scaligeri; vide & remedia adversus illam, apud Columellam lib. 11. circa finem. vide & Geoponicōν auctorem lib. 12, & Palladium lib. 1. de re rustica. cap. 35.) **erucæ & vermiculi. Item lactucis & oleri, utrisque hoc amplius limaces & cochleæ.**

Plinius loco citato. **Porro vero privatim animalia, quæ facillimè stercore injecto capiuntur condentia in id sese.** Theophrasti verba de hoc animalculo, seu potius insecto, doctiff. Gaza non rectè percepit. Credo quia depravata admodum. Rectè προσκουρίδης vertit porricidas. Etenim dictum hoc insecti genus ὄζει τὸ προσκουρίδης, καὶ κούρειν, id est κούρειν, sive κείρειν, tondere. Hefichius προσκουρίδης ζῶον γλωσθὶ κείρειν, τὸ ἐστὶ τῆς κηλίμνου λάχανα, Depravatus itaq; Palladii codex l. 1. de re rust. tit. 35. προσκουρίδης Græci vocant animalia, quæ solent hortibus nocere. Formam faciemque describit Aristoteles lib. 5. de Hist. animal. cap. 18. ὡς δὲ τῶν κατέβησαν γίνονται αὐτῶν προσκουρίδης, ἔχουσι δὲ πτερὰ καὶ ἀντὰ. ε̄ scarabæis fiunt porricidæ, quæ ipsæ quoque alas habent. Interpretes Hermolaus, alii que blattas vertunt. De blattis Plinius lib. 11. cap. 28. Non satis, ut dixi, fideliter hunc locum Gaza reddidit. Sic enim scripsit: Humor collectus interimit, & finis acervatim collectus. Industria namque bestiola, condens sese, ut in stramento quiescit in stercore. Si quiescit in fimo, non itaque quod interficit illam, stercore est. Sensus verborum Theophrasti hic; praefocuridem ab humore collecto facile interimi, itè facile esse eam venari, siquidem in fimo acervata existat, ac in eo intus dormiat. Vulgo legitur ἀναδύνται, miscetur, madefit, imbuitur. Quod est præter veritatem: Sensus ipse postulat legendum ἀναδύνται, emergit, existit. Legitur in Aldino Codice φιλόποινος labori amica. In Lugdunensi φιλοπόινος sommi amans. Utrumque falsum, φιλόποινος stercoris diligens legendum esse Geopon. Auct. lib. 12. c. 9. docet, τὰς ἐπὶ προσκουρίδους διαφθείρει. Κοιλίαν προσκουρίδου ἐπὶ τῆς κηλίμνου καὶ ὅταν οὖρον καὶ ἀπὸ τῶν κηλίμων, κατὰ χωρὶν μὴ ἐμβαθεῖ, ἀλλ' ἐπιπλήσῃ, εὐρήσεις ὅτι πωληγεμένην τῶν προσκουρίδων ἀντιπρὸς εὐδὴν πρὸς πρὸς αὐτὴν, πρὸς σπυρίδας, ὁ οὗτος λαβὰς, διαφθείρει. φιλόποινος γὰρ ἐστὶ τὸ ζῶον, ὅτι αἰεὶ ἐν κηλίμνω ἐστὶ τὸ κηλίμνω. Quomodo porricidæ necentur: **ventriculum ovillum recente stercore plenum, & illotum defodito, non in profundum, sed in superficie, invenies enim ipsum porricidam repletam. Si verò iterum id feceris, omnes congregabis, & sic apprehensas perdes. Est enim stercoris amans animalculum, semperque in ipso degens. hoc modo cito & facile capitur. Videt lector cur φιλόποινος restituerim. Adversus hanc bestiolum idem remedium loc. cit. Palladius prescribit. Ergo ventriculum veteris statim occisi, plenum sordibus suis spatio, quo abundant, leviter debet operire. Post biduum reperies ibi animalia congesta. Hoc cum bis vel tertio feceris, genus omne quod nocet extingues.**

Erugum inquit **remedium esse contra pulices.** Ineptè satis hunc locum excerpit Plinius lib. 19. cap. 10. **Naporum medicina est, siliquas unã feri, sicut olerum cicer, ardet enim erucas.** Tres satis crassos paucis in verbis commisit errores: Primus, quod τὰς ῥαφανῖς naporum vertit. Alter quod ὀρεθὸν siliquas. Sed scriptum fortassis fuit ὀρεθὸν, vel ὀρεθίχης. Verisimilius tamen anagnostem ut scriptum est legisse, ac Plinium non satis attendisse ad ejus verba. Tertius error quod adversus erucas prescribit, quod Theophrastus adversus pulices. Ut certò sciat lector Theophrasti codicem mendo carere, adscribam quæ Geoponicōν auctor adversus hanc bestiolum, & alias scribit lib. 12. c. 7. ὅταν γίνεται λάχανα φυλάσσωμεν ἐπὶ τῶν κηλίμων, εὐδὴν τὸ σπείρειν ἀλλ' ὄρεθον μέλιτος. μάλιστα δὲ τὸ εὐδὴν ῥαφανῖ καὶ ῥαφανῖ καὶ κηλίμνον ἐπὶ ἀπὸ τῶν κηλίμων κατὰ χωρὶν μὴ ἐμβαθεῖ, ἀλλ' ἐπιπλήσῃ, εὐρήσεις ὅτι πωληγεμένην τῶν προσκουρίδων ἀντιπρὸς εὐδὴν πρὸς πρὸς αὐτὴν, πρὸς σπυρίδας, ὁ οὗτος λαβὰς, διαφθείρει. φιλόποινος γὰρ ἐστὶ τὸ ζῶον, ὅτι αἰεὶ ἐν κηλίμνω ἐστὶ τὸ κηλίμνω. Quomodo pulices non corrodentur, si seminibus ipsorum parum erugi in seminando admiscueris, hoc vero vel maxime raphanis & rapis conveniens existit. Alii magis naturalibus auxiliis utuntur, erucam simulferentes aut plantantes, & præsertim cum brassicis. Hæ enim magis à pulicibus infestantur, si verò neq; ab alio quopiam semina lædi velis semper vivo succo ea macerato ante sationē. Omnia autem semina, eū hortensia, eū arvalia, ab omni bestia integra & illesa conservabis, si ipsa in succo cucumeris sylvestris pramacerata seminaveris, incorrofa autem manentim testudinibus testam con-

confeminata. Videat Columellam & Palladium locis cit. Iector. Nec hæc adversantur Theophrasti verbis, qui nullum compertum medicamentum ait, ne nascantur. Aliud nasci, aliud erodere.

Plinius lib. 19. cap. 10. Et ocimum sub canni ortu pallescit. De coriandro nihil. Lego cum Theodoro αλμυρται, sensus id postulare videtur.

K E Φ. Z.

C A P. VI:

Quæ firmiora semina, quæ imbecilliora. Item de arvensibus, sylvestribusque; ut rumice, brassica, rapa, lactuca, equapio, paludapio, montapio, cucumere.

ΤΩν δὲ σπερμάτων τὰ μὲν ἐστὶν ἰσχυρότερα. τὰ δὲ ἀδυνέστερα πρὸς διαμονὴν ἰσχυρότερα μὲν, οἷον κερίανον, τύλιον, † πρᾶσον, κάρδαμον, νάπυ, εὐζωμον, ὑμβρα, ἀλλως τὰ δερμῆα πάντα. ἀδυνέστερα ἢ ἡθιον. ἔτι γὰρ ἐκ ἐθέλει μὲν. † αὐθραφάξυς, ἀκμῶ, κολοκύνθη, σίκυον. ἀπὸ τῶν τῆς χειμῶν χειμεριῶν μάλλον. διαμῆει ἢ ἔδεν πλεον πλεον ἐτῶν. ὡς ἐπὶ χηρῆσιμον εἶναι πρὸς τὰς σπόρας. ἀλλὰ * δλίνα μὲν βελτίω. διὰ ἣ τρεῖς ἔδεν χείρω. τὸ δὲ † ὑπερβαῖνον ἢ χείρον. πρὸς ἣ τὴν μαγειρικὴν χρείαν ἴπυ πλείω διαμένει. πλεον ἀδυνέστερα πάντα ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὴν * σκωλήκησιν. Φησὶ δὲ μάλιτα μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων γίνεσθαι γὰρ ἐν ἀπασιν καὶ † τοῖς δριμύσιν, ἢ κίσα ἢ ἐν τῷ σκυῶνι. ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξικμαζόδρα πικρὰ γίνεσθαι τῆ γένσει. διὸ καὶ πρὸς τὴν χρείαν χείρω. καὶ περὶ μὲν τῶν σπερμάτων, Ἐ ἀπὸ τῶν κηπουριῶν, ἰκανῶς εἰρήδω. περὶ δὲ τῶν ἀγρίων καὶ τῶν καλαμῶν δερραίων, πικρῶν ὁμοίως εἰπῶν. τυγχάνει ἢ τὰ μὲν ὁμῶνυμα τοῖς εἰρημίοις. ἀπαντα γὰρ ἐστὶ πρὸ γένη τῶν ἄγρια. Ἐ σχεδὸν τὰ γε πολλὰ τῶν ἀπλησίων ἔχοντα τὴν ἔσιν τοῖς ἡμέροις, πλεον τοῖς γὰ φύλλοις ἐλάττω ταῦτα καὶ τραχύτερα, καὶ τοῖς καυλοῖς καὶ μάλιτα τῆς χυλοῖς δριμύτερα καὶ ἰσχυρότερα. κατὰ περὶ ἢ τῶν ὑμβρα. Ἐ ἢ ὀρίαν, ἢ τῶν ράφαν, καὶ τὸ πῆραν. ἔπειτα Ἐ τὸ λάπατον ἄγρον, καί περ εὐσημώτερον ἢ ἡμέρα. τὸν δὲ χυλὸν ὁμοῦ ὀξυπρόν ἔχει. καὶ τὰ τῶν μάλιτα διαφέρει. πάντα δὲ Ἐ ἔξηρότερα τῶν ἡμέρων, καὶ ἴσως αὐτῶ τῆς πολλὰ καὶ δριμύτερα καὶ ἰσχυρότερα. ἰδίως δὲ ἢ ῥάφαν ἔχει τῶν τὰ ἄλλα τὰς καυλὰς περιφερέστερας Ἐ λειοτέρας τῆς ἡμέρας. καὶ τὴν Ἐ φύλλω πρὸς δέσιν, ἰκείνη μὲν ἔχει τὸ λαλεῖαν, * αὐτὴ δὲ περιφερέστεραν. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ φύλλον ἀγνώστον. ἔπειτα τὰ γε ἄλλα τραχύτερον καὶ τοῖς καυλοῖς καὶ τοῖς φύλλοις. ἢ δὲ γογγυλὶς καὶ τὴν εἰζαν ἔχει μακρὰ καὶ ραφανιδώδη, καὶ τὸν καυλὸν βραχύν. θελακίνη δὲ τῶ, τὸ φύλλον βραχύτερον τῆς ἡμέρας, Ἐ πλειῶν ἀκανθῶν. Ἐ τὸν καυλὸν ὁμοίως. τὸν ὅπιν δὲ δριμύτην καὶ φαρμακώδη. φύσται δ' ἐν πᾶσι δερραῖσι. ὀπίσθαι δὲ αὐτῶ ὑπὸ πυραμῆτην, καὶ φασὶ καθαίρειν ὑδροπᾶ, καὶ ἀχλὺν ἀπὸ ὀφθαλμῶν ἀπάγειν. καὶ ἀρρεμα ἀφαιρεῖν ἐν γάλακτι γυναικείω. τὸ δὲ ἰπποσέλινον Ἐ ελεοσέλινον, καὶ ὀρεοσέλινον, Ἐ πρὸς ἑαυτὰ διαφορὰν ἔχει, καὶ πρὸς τὸ ἡμερον. τὸ μὲν γὰρ ελεοσέλινον, τὸ πρὸς τὰς ὀχέτας καὶ ἐν τοῖς ἐλεσι φύλλοις, μανόφυλλοις τε καὶ ἐ δασὺ γίνεσθαι. πρὸς σιμφῆρες δὲ πρὸς τὰ σελίνω καὶ τῆ ὀσμῆ, καὶ τῶ χυλῶ, καὶ τῶ σχήματι. τὸ δὲ ἰπποσέλινον, φύλλον μὲν ἐμφῆρες τῶ ελεοσέλινω. δασὺ δὲ καὶ μεγαλοκαυλον, καὶ τὴν εἰζαν ὡς περ ραφανὶς ἔχει τὸ πᾶχ, Ἐ μέλαιναν. μέλας δὲ καὶ ὁ καρπὸς, μέλας δὲ δὲ μείζον ὀρόβω. χηρῆσιμα δὲ ἀμφω φασὶ πρὸς σραγγερίαν εἶναι ἐν οἷω γλυκεῖ λευκῶ. καὶ τοῖς λιθῶσι. φύεται δὲ οἷως

Seminum alia firmiora, alia infirmiora sunt ad perdurandum. Firmiora, coriannum, beta, porrum, nasturtium, sinapi, eruca, † satureia : † Thymbra ad summam, omnia fere acris saporis. Infirmitiora vero gethyum, id enim durare nequit, atriplex, ocimum, cucurbita, cucumis. In summa æstiva magis, quam hiberna. Sed inter ea, quæ maxime durant, nullum ultra quadrimum durare potest: ita scilicet ut ad sementem adhuc utile sit. † Sed bima sane meliora, trima nihil fere deteriora, † Sed annicula & bima, † quadrima jam deteriora. Verum ad usum cibarium diutius permanent: quanquam invalidius alant necesse est, ut quæ partim † respirarint, partim læsa à bestiolis sint. Interitus maximè ex bestiolis fieri solet. Nascuntur enim in omnibus etiam acribus, † atque acerbis. Cæterum vel humore exhausto amara redduntur, & ideo ad usum deteriora. De feminibus, & ad summam de hortensibus sit satis dictum. Nunc de sylvestribus, & iis, quæ † arvensia nuncupamus, pariter indicare tentandum est. Sunt igitur quædam nomine supradictorum vocata. Genera enim illa sylvestria quoque omnia esse cernuntur, & major fere pars aspectu vicina urbanis est: præterquam quod foliis ista minoribus, caulibusque scabrioribus constant, & succo potissimum acriori, vehementiorique conduntur. Ut † satureia, origanum, † brassica, ruta. Nam & rumex sylvestris est, & quanquam gustatu gratior, quam urbana, tamen succo † acutior. Quo præcipue differunt. Omnia autem vel sicciora urbanis sentiuntur, & forte ob id ipsum magna ex parte acriora vehementioraque sunt. Brassica præter alia modo peculiari caules fortitur. Rotundiores enim levioresque gerit, quam sativa. Foliorum appendicem illa latum, hæc habet rotundiorum, & folium ipsum minus angulatum. Nam cætera quidem scabriorum caulibus, tum foliis est. Rapa vel radice longa, & modo raphani, brevique caule consistit. Lactuca folio brevior, quam sativa est; idque consummatum aculeatur, & caule simili modo breviori perficitur. † Succum acrem, ac medicatum habet. Nascitur inter arva, † liquatur per messem tritici, & purgare aquam intercutem dicitur, & caliginem arcerere ab oculis, & argemam auferre, cum lacte mulieris. * Equapium, paludapium, montapium, tam inter se distant; quam ab urbano plurimum differunt. Paludapium enim, quod apud aquæductus, & in paludibus provenit, folio raro, nec hirsuto consistit, sed simile quodammodo apio est, odore, sapore, figuraque. Equapium foliis vicinum paludapio est: sed hirsutum, & grandicaule est, & radicem crassam modo raphani agit, sed nigram. Fructum quoque nigrum producit, magnitudine ervo ampliore. Ambo utilia referunt ad urinæ difficultates ex vino dulci albo, & ad pellendos calculos. Nascitur omnibus locis, & lachryma ex eo myrrhæ similis defluit. Quidam in totum myrrham id esse affirmant. Montapium majoribus etiam differentiis distat. Folio namque cicuta simile est, radice tenui, † caule anethi; minutiori tamen,

† πρᾶσον. † ἀπὸ τῶν ἀφᾶξυ ἀκμῶ. † ἰνάνα καὶ. † ἰπ. Ald. Bas. * δλίνα. † ὑπερβαῖνον. Ald. * κάλυσον. Ald. Bas. † τοῖς ἰουδαῖοι. † ἰμφοανὶς. * αὐτῆ.

† Thymbra. † Quæ autem ultra. † Exhalans. † Omnium minime ite odorati. † Arvalia. † Thymbra. † Raphanus. † Acidior. † Lac acre. † Liqueor exprimitur. * Hippofelion. † Semine a-nethi.